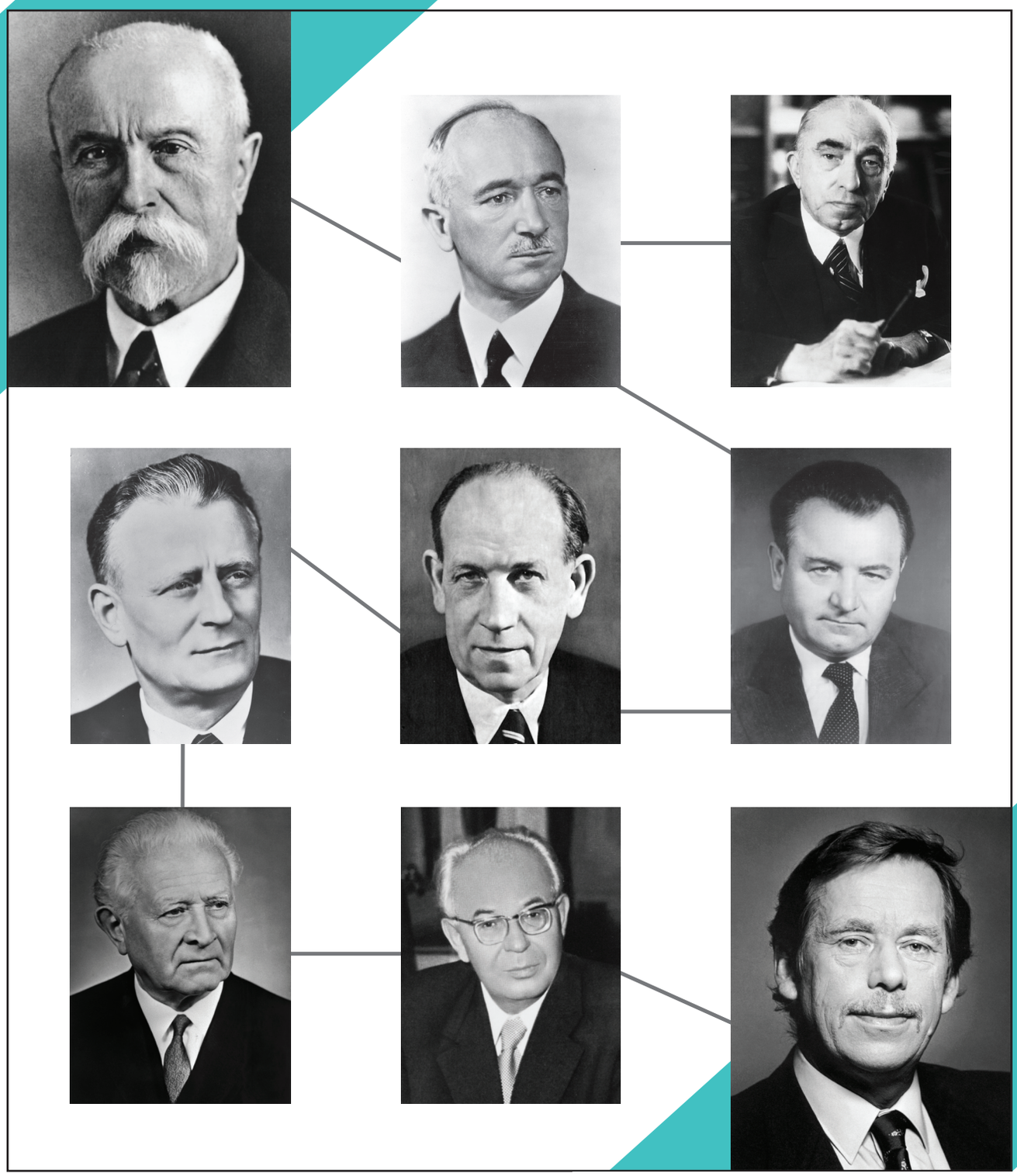

PORTRÉTY ČESKOSLOVENSKÝCH PREZIDENTŮ

V REPREZENTAČNÍCH PUBLIKACÍCH

Kristýna Vacková

PORTRÉTY ČESKOSLOVENSKÝCH PREZIDENTŮ

V REPREZENTAČNÍCH PUBLIKACÍCH

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě
Institut tvůrčí fotografie
Obor: Tvůrčí fotografie
Opava 2019

Teoretická bakalářská práce

Kristýna Vacková

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ

Institut tvůrčí fotografie FPF Slezské univerzity v Opavě

PORTRÉTY ČESKOSLOVENSKÝCH PREZIDENTŮ

V REPREZENTAČNÍCH PUBLIKACÍCH

PORTRAITS OF CZECHOSLOVAKIAN PRESIDENTS

IN REPRESENTATIONAL PUBLICATIONS

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě
Institut tvůrčí fotografie
Obor: Tvůrčí fotografie
Opava 2019

Teoretická bakalářská práce

Vedoucí práce: doc. Mgr. Josef Moucha
Oponent: MgA. Mgr. Ondřej Durczak

Kristýna Vacková

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ

Institut tvůrčí fotografie FPF Slezské univerzity v Opavě

ABSTRAKT:

Práce mapuje na základě konkrétních oficiálních publikací fotografie prezidentů někdejšího Československa v letech 1918 – 1993, a to na pozadí historických událostí, státnických povinností, návštěv v zahraničí či soukromého života prezidentů.
V rámci studia vybraných knih se práce opírá i o historické události a jejich vliv na formu a obsah fotografií. Je doplněna o recenzi výstavy k 100. výročí vzniku republiky. V práci sehrává roli i historický a politický kontext, jímž byly fotografie hlav státu zejména v období komunismu silně ovlivňovány.

ABSTRACT:

This work is mapping on the base of specific official publications the photographs of presidents of former Czechoslovakia in years 1918 – 1993, against background of historical events, state duties, visits abroad or privite life of presidents.
In the study of selected books, the work is based on historical events and their influence on the form and content of the photographs. The work is supplemented by a review of the exhibition to the 100th anniversary of the Czech republic. In this work will play a role a historical and political context in which the photographs of the heads of the state were heavily influenced during the communist era.

KLÍČOVÁ SLOVA:

Československo, prezidenti, oficiální publikace, fotografické publikace, komunismus, dokumentární fotografie

KEYWORDS:

Czechoslovakia, presidents, official publications, photographic publications, communism, documentary photography

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě
Akademický rok: **2018/2019**

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení:	**Kristýna VACKOVÁ**
Osobní číslo:	**F150193**
Studijní program:	**B8204 Filmové, televizní a fotografické umění a nová média**
Studijní obor:	**Tvůrčí fotografie**
Název tématu:	**Portréty československých prezidentů v reprezentačních publikacích**
Téma anglicky:	**Portraits of czechoslovakian presidents in representational publications**
Zadávající ústav:	**Institut tvůrčí fotografie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Práce mapuje na základě konkrétních oficiálních publikací fotografie prezidentů někdejšího Československa v letech 1918 - 1993, a to na pozadí historických událostí, státnických povinností, návštěv v zahraničí či soukromého života prezidentů.

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

Ryantová, Marie a kol., Českoslovenští prezidenti, Praha, Paseka, 2016
Kolektiv autorů, Hradní fotoarchiv 1918 - 1933, Praha, Národní muzeum, 2008
Havel: fotografie, Liberec, Knihy 555, 2002

Vedoucí bakalářské práce: **doc. Mgr. Josef MOUCHA**
Institut tvůrčí fotografie

Datum zadání bakalářské práce: **2. června 2019**
Termín odevzdání bakalářské práce: **28. června 2019**

prof. PhDr. Vladimír BIRGUS
vedoucí ústavu

V Opavě 2. června 2019

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jsem pouze citované zdroje, které uvádím v bibliografických odkazech.

Souhlas se zveřejněním

Souhlasím, aby tato bakalářská práce byla zařazena do Univerzitní knihovny Slezské univerzity v Opavě, do knihovny Uměleckoprůmyslového muzea v Praze a zveřejněna na internetových stránkách Institutu tvůrčí fotografie FPF SU v Opavě.

Poděkování

Mé poděkování patří především vedoucímu práce doc. Mgr. Josefu Mouchovi za veškeré cenné rady a konzultace, prof. PhDr. Jiřímu Mikulci, CSc. za usměrnění mé práce a doc. ak. mal. Otakaru Karlasovi též za cenné rady. Dále pak děkuji Oddělení vzácných tisků Městské knihovny v Praze za poskytnutí těžko přístupných materiálů.

Obsah

Úvod 15

1/ Tomáš Garrigue Masaryk 17

1.1/ Úvod 19

1.2/ T. G. Masaryk ve fotografii 22
1.2.1/ President Masaryk 22
1.2.2/ Svět v obrazech: TGM ve fotografii 26
1.2.3/ TGM obrazem a slovem 30
1.2.4/ Hradní fotoarchiv 1918 – 1933 34

1.3/ Masaryk a Karel Čapek 38
1.3.1/ Masaryk ve fotografii 38

1.4/ Pestrý týden o T. G. M. 42
1.4.1/ Pestrý týden: In memoriam TGM 42

1.5/ Pohřeb T. G. M. 46
1.5.1/ Poslední cesta TGM 46
1.5.2/ To kalné ráno 50

2/ Edvard Beneš 53

2.1/ Úvod 55

2.2/ Dr. Edvard Beneš ve fotografii 58
2.2.1/ Dr. Edvard Beneš ve fotografii 58
2.2.2/ Edvard Beneš: Fotografie z let 1938 – 1945 62

2.3/ Exil Edvarda Beneše 66
2.3.1/ Druhý exil Edvarda Beneše 66

3/ Emil Hácha 71

3.1/ Úvod 73

3.2/ Jihočech Emil Hácha 76
3.2.1/ Jihočech Emil Hácha 76

4/ Klement Gottwald 81

4.1/ Úvod 83

4.2/ Klement Gottwald ve fotografii 86
4.2.1/ Klement Gottwald ve fotografii 86
4.2.2/ Klement Gottwald ve vzpomínkách a dokumentech 90

4.3/ Náš první dělnický prezident 94
4.3.1/ Náš první dělnický prezident 1896 – 1976 94

5/ Antonín Zápotocký 97

5.1/ Úvod 99

5.2/ Antonín Zápotocký ve fotografii 102
5.2.1/ Antonín Zápotocký, ministerský předseda Československé republiky 102
5.2.2/ Antonín Zápotocký ve fotografii 106
5.2.3/ Antonín Zápotocký 1884 – 1954 110

6/ Antonín Novotný 113

6.1/ Úvod 115

6.2/ Cesta přátelství 118
6.2.1/ Cesta přátelství 118

7/ Ludvík Svoboda 121

7.1/ Úvod 123

7.2/ Ludvík Svoboda ve fotografii 126
7.2.1/ Ludvík Svoboda: President Československé socialistické republiky 126
7.2.2/ President Ludvík Svoboda 130

8/ Gustáv Husák 133

8.1/ Úvod 135

8.2/ Na ostrově revoluce a svobody 138
8.2.1/ Na ostrově revoluce a svobody 138

8.3/ Gustáv Husák ve fotografii 142
8.3.1/ Gustáv Husák 142

9/ Václav Havel 145

9.1/ Úvod 147

9.2/ Václav Havel – Prezident 150
9.2.1/ Havel: fotografie / photographs 150
9.2.2/ PREZIDENT: Václav Havel, fotografie 1988 – 2011 154

9.3/ Václav Havel 158
9.3.1/ Jiří Jírů: Havel: fotografie 158
9.3.2/ Jan Třeštík: Prezidentovi v patách aneb Fotografoval jsem Václava Havla 162
9.3.3/ Tomki Němec: Václav Havel 166
9.3.4/ Bohdan Holomíček: Album Václav 170

10/ Slibuji věrnost republice 173
- recenze fotografické výstavy v Leica Gallery

Shrnutí 177

Seznam zkratek 178

Jmenný rejstřík 179

Užitá literatura a zdroje 183

Úvod

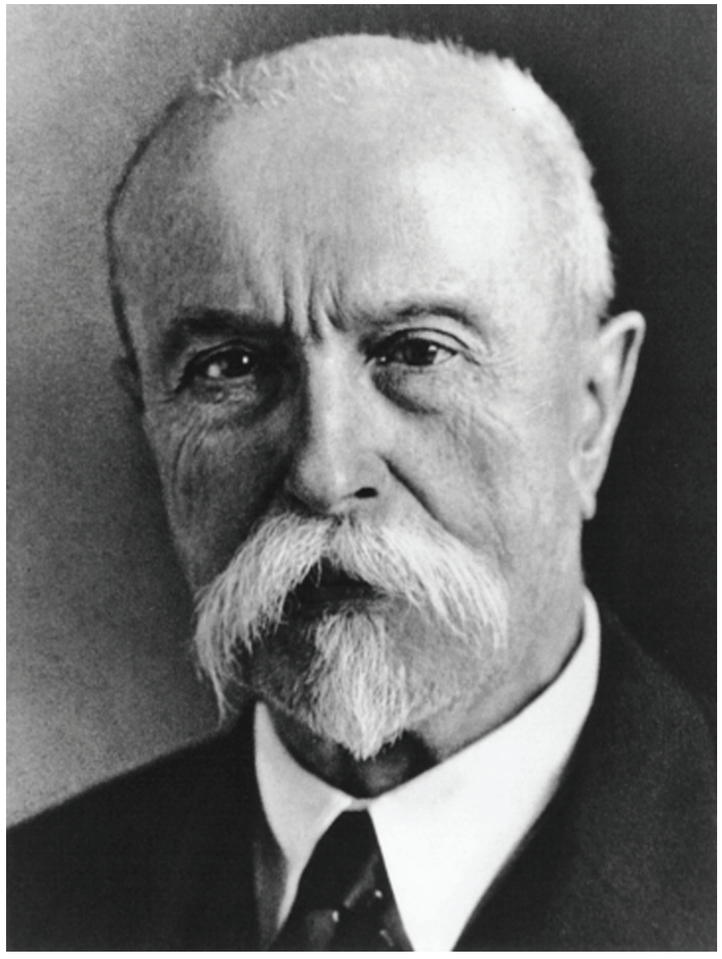
Motivace pro zpracování této bakalářské práce by se dle mého názoru mohla shodovat se zkušenostmi mnoha mých vrstevníků o znalosti nedávných československých dějin. Ze škol si mnohdy odnášíme informace, které v nás zanechají tak žalostně malou stopu, že je poté musíme sebevzděláváním sami doplňovat a dohledávat. Přirozeně jsme ve věku, kdy nás historie moc nezajímá a v nepřeberném množství dat, letopočtů a čísel, které je v tom období nejdůležitější si zapamatovat, se k nám mnohdy nedostává v tak poutavé formě, abychom si z ní dokázali něco odnést. Mnoho důležitých historických souvislostí se nám tak ztratí někde mezi Zlatou bulou sicilskou, bitvou na Bílé hoře a Sametovou revolucí. Proto jsem do své práce zakomponovala i historické souvislosti, které mohou dokreslit i důvod zpracování, obsah a formu fotografií vzniklých v daném historickém období.

Práce Portréty československých prezidentů v reprezentačních publikacích sleduje námět v rozsahu vymezeném obdobím trvání Československa, tedy od roku 1918 do vzniku samostatné České republiky roku 1993. Výjimku tvoří Václav Havel, jehož funkce prezidenta přesahovala rok 1993. Nejsou do ní zahrnuti prezidenti, kteří nastoupili do funkce po roce 1993, Václav Klaus a Miloš Zeman.

Práce se zabývá především publikacemi fotografickými, v několika případech jsou do ní zahrnuty i odborné publikace zahrnující výběr dobových fotografií či kreseb či vydané fotografické soubory. Nemá ovšem za cíl zpracovat veškeré vydané tituly, týkající se každého ze zmiňovaných prezidentů.

Dále zkoumá portrétované prezidenty z hlediska fotografického a z hlediska přístupu fotografů k portrétovaným. Obraz každého z prezidentů je nastíněn v několika vybraných publikacích, které zachycovaly ať už jejich osobní život, státnické povinnosti, zahraniční cesty nebo podávaly ucelený obraz o jejich životě ve funkci i mimo ni.

TOMÁŠ GARRIGUE MASARYK

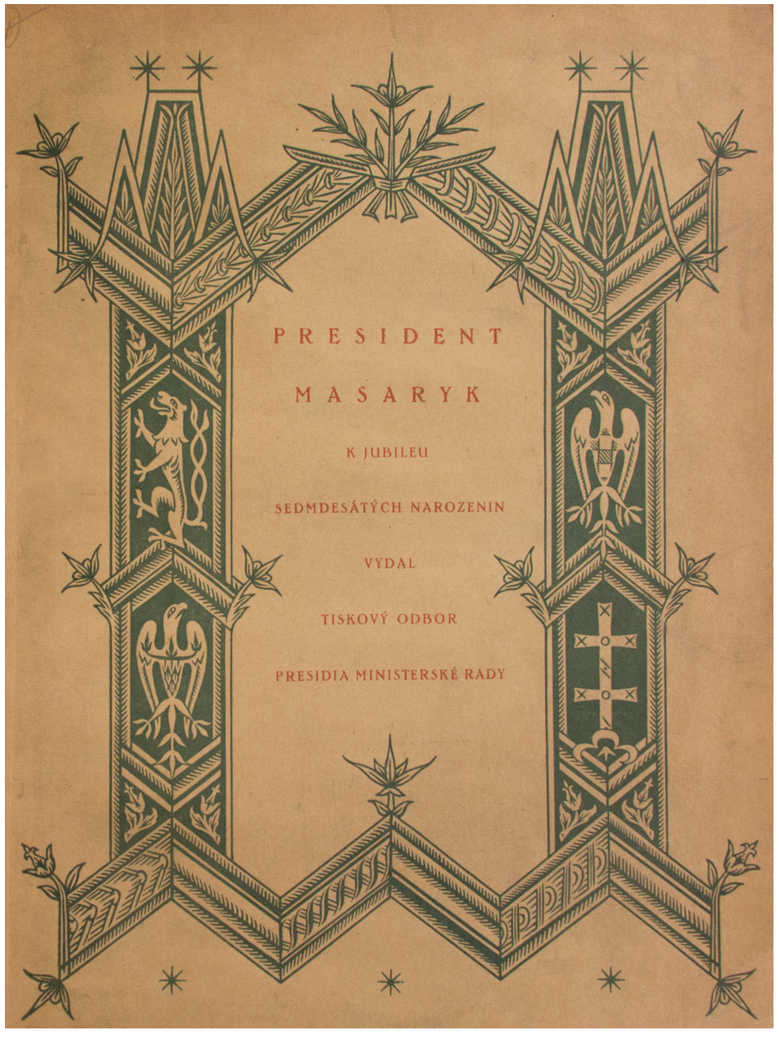

Autor: Státní grafická škola
Zdroj: muni100.cz/100-pribehu-muni/t-g-masaryk

1.1/

Ke dni 28. října 1918 datujeme vznik Republiky Československé, tehdejšího oficiálního názvu Československa, a dne 14. listopadu 1918 byl poslanci Revolučního Národního shromáždění jednomyslně zvolen prvním československým prezidentem právě Tomáš Garrigue Masaryk. Nestalo se tak ovšem za jeho přítomnosti, do Prahy se vracel ze Spojených států až po více než měsíci, a ani nedošlo k slavnostnímu aktu sečtení volebních lístků, neboť jeho zvolení bylo již předem ujednáno v říjnu na setkání zástupců zahraničního a domácího odboje v Ženevě[1]. Tak se české země a Slovensko vymanily ze svazku Rakousko-Uherska a vzniklo Československo v čele s tzv. prezidentem Osvoboditelem, Tomášem Garriguem Masarykem.
Masarykovi bylo 68 let a v českém politickém a veřejném životě již byl známou osobností[2]. Ve druhé polovině 19. století sehrál jednu z hlavních rolí ve sporu o pravost rukopisů Královédvorského a Zelenohorského, zde byl zastáncem vědeckého prozkoumání pravosti. Stal se ovšem terčem kritiky, Masarykova pochybnost o pravosti rukopisů stála proti obecné národní hrdosti. S vědeckým smýšlením přistupoval i ke svým studentům coby profesor filozofie Univerzity Karlovy v Praze. Velmi často publikoval – přispíval do periodik jako Čas, Naše doba, Athenaeum (tento měsíčník Masaryk založil a redigoval). Stál u vzniku Ottova slovníku naučného. Svůj vědecký přístup vnesl i na pole politiky, kdy upřednostňoval vědecké poznávání, a tak vznikl Masarykův realismus – kulturní, vědecký a politický program.
Druhý větší konflikt s veřejností nastal v roce 1899, kdy se Masaryk zasazoval o obnovení procesu s mladým Židem Leopoldem Hilsnerem, který byl obviněn z rituální vraždy mladé dívky. Tento proces byl označován jako „hilsneriáda" a pro Masaryka byl projevem vzrůstajícího antisemitismu. Tento veřejný konflikt se stal motivem pro dobové karikatury.
Paradoxně ten samý člověk, který je kritizován pro „podkopávání národní hrdosti" je později označován jako „Tatíček Masaryk" a „Prezident Osvoboditel".
Po vypuknutí 1. světové války v sobě vzkřísil myšlenku o nutnosti osamostatnění českého národa od Rakousko-Uherska, o které také během války státníky velmocí přesvědčoval.
Dva dny před Štědrým dnem roku 1918 přednesl na Pražském hradě své „První poselství" a o měsíc a necelý týden později je založena Masarykova univerzita v Brně s lékařskou, právnickou, přírodovědeckou a filozofickou fakultou.
Do prezidentského úřadu byl zvolen celkem čtyřikrát. 14. prosince 1935 kvůli zdravotním důvodům abdikoval a o necelé dva roky později zemřel.

1 RYANTOVÁ, Marie a kol. *Českoslovenští prezidenti*. 1. vydání. Praha, Litomyšl: Paseka, 2016. str. 24.
2 Tamtéž.

01/ President Masaryk /1.2.1/

1.2/ T. G. Masaryk ve fotografii

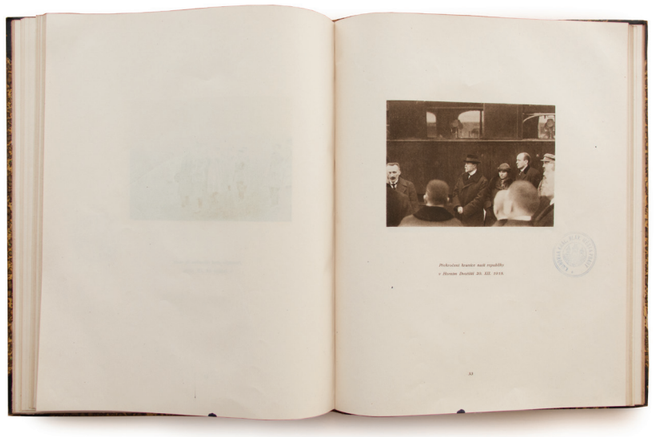
Bez specificky vymezeného časového období se hojně využívá k vydání publikací příležitostí, jakými jsou výročí. Takové knihy jsou souborem oficiálních fotografií, snímků z prostředí státnických povinností, z osobního života.
Publikace jsou řazeny do čtyř kapitol, z nichž první se zabývá Masarykovým životem, druhá přátelstvím s Karlem Čapkem, třetí publikací vydanou pár dnů po Masarykově smrti a poslední publikacemi o Masarykově pohřbu.
Masaryk si byl velmi dobře vědom důležitosti fotografie a její sdělovací a informační funkce, a proto se snažil udržovat dobré vztahy s žurnalisty[3]. Fotograficky nejzpracovávanějším tématem se ale stal jeho pohřeb. S Masarykem pro mnohé zemřel i symbol autority a morálních hodnot.

3 BĚLIČOVÁ, Milena et al. *Hradní fotoarchiv / Prague Castle Photographic Archives: 1918-1933.* 1. vydání. Praha: Národní muzeum, 2008. str. 18 poznámka č. 19.

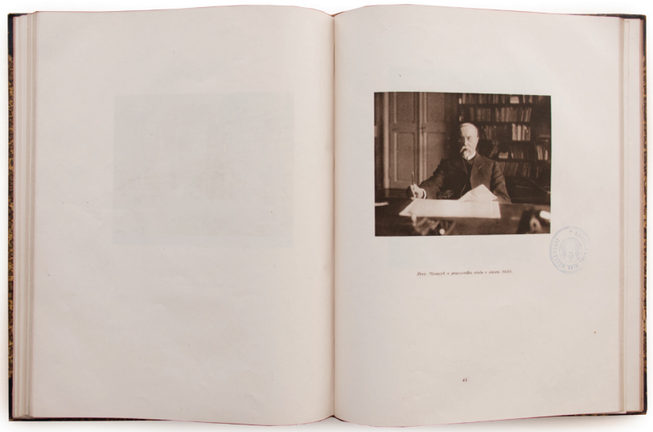
1.2.1/ President Masaryk

Fotografie zapůjčili: Vojtěch Beneš, Gustav Dubský, Fotografický odbor M. N. O., Jan Herben, František Livora, Alice Masaryková, Čsl. Odboj, V. Skrach, František Vaculovič, archiv Tiskového odboru presidia ministerské rady
Vydal: Tiskový odbor presidia ministerské rady, Praha, 1920
Texty: neuvedeno
Grafická úprava: Josef Kaplický
Měkká vazba, formát 29 x 22 cm, hlubotisk
76 stran, 57 reprodukcí
Jazyk: český

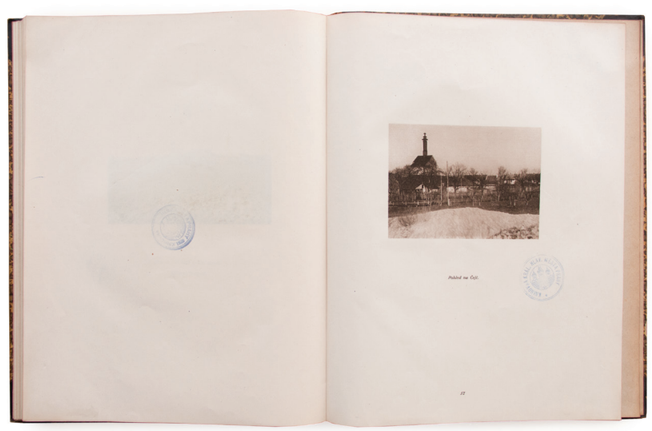
Publikace byla vydána k 70. narozeninám Tomáše Garrigua Masaryka Tiskovým odborem presidia ministerské rady a obsahuje jak kresby, tak fotografie zapůjčené z Fotografického odboru Ministerstva národní obrany (M. N. O.). Fotografie jsou chronologicky řazeny a nastiňují jak jeho osobní život, rodinu, tak cesty do různých zemí a vyobrazení při různých situacích, i z prostředí československých legií. Je vyobrazen i jeho příjezd do Československa ve funkci prvního prezidenta. Zdokumentování prezidentova úřadování končí fotografií TGM za pracovním stolem v únoru roku 1920. Následují fotografie prostor Pražského hradu a jeho architektury, kresba rodného domku v Hodoníně a města Hodonín, kresby Masarykova otce a matky a fotografie několika domků, kde Masaryk bydlel. Fotografie jsou spíše reportážním záznamem dané situace a poskytovatelem informace. Každá jedna stránka nese pouze jednu fotografii s komentářem a povětšinou i datací.

02/ President Masaryk /1.2.1/

03/ President Masaryk /1.2.1/

04/ President Masaryk /1.2.1/

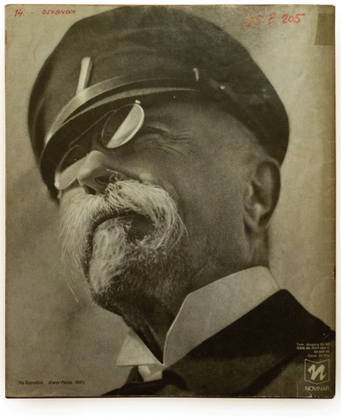

05/ Svět v obrazech, TGM ve fotografii /1.2.2/

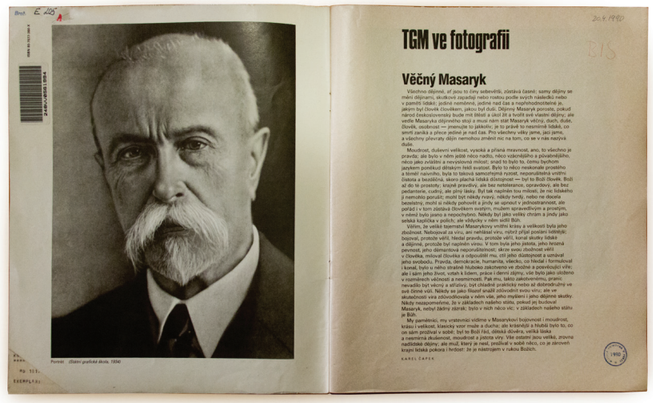
1.2.2/ Svět v obrazech: TGM ve fotografii

Fotografie: ČTK, Státní grafická škola, Otto Dítě, Tomáš Vojta, Jindřich Vaněk, Karel Čapek, Karel Plicka, Vasil Škrach, Illek a Paul, Jaroslav Císař
Vydal: Novinář, Praha, 1990
Texty: Karel Čapek
Grafická úprava: Karel Divina
Sešitová vazba, formát 31,5 x 26,5 cm
96 stran, počet reprodukcí neuveden
Jazyk: český

Svět v obrazech začal vycházet v polovině roku 1945 jako periodikum zaměřené na fotoreportáže. Zde se jedná o mimořádnou publikaci Světa v obrazech vydanou k 140. výročí narození prvního prezidenta ČSR Tomáše G. Masaryka.
Publikace začíná Masarykovým oficiálním portrétem (Státní grafická škola, 1934) a je uvedená slovem Karla Čapka s názvem „Věčný Masaryk". V publikaci je výběr fotografií řazen chronologicky, počínaje portrétem Masaryka v Táboře 1918 při návratu do Československa od Otto Dítěte, následují fotografie z pracovního života a zahraničních cest především z ČTK a od Tomáše Vojty nebo od neznámých autorů. Tomáš Vojta je zároveň autorem jedné z nejznámějších Masarykových fotografií na bílém koni při projížďce na Bílé hoře.
Rodinné dokumentární fotografie s vnuky a dcerou Olgou na slovenském sídle v Topolčiankách vytvořil Jindřich Vaněk. V roce 1930 se chopil fotoaparátu i Karel Čapek a vznikly tak jeho portréty prezidenta Masaryka, zejména při kávě nebo odpočinku v Topolčiankách. Ovšem právě Karel Čapek je autorem neméně známé fotografie TGM v jezdeckých botách, zamyšleně sedícího na kládě dřeva. Roku 1931 fotografoval Karel Plicka Masarykovy ruce a jeho pobyt na Bystřičce, v Židlochovicích či s Karlem Čapkem, ve stejném roce vytvořil i několik jeho portrétů. Dalšími autory fotografií jsou Vasil Škrach, Illek a Paul či Jaroslav Císař. Publikace končí dvěma texty – jeden je od Karla Čapka a druhý je báseň „Rozhovor se smrtí" od Jaroslava Seiferta.

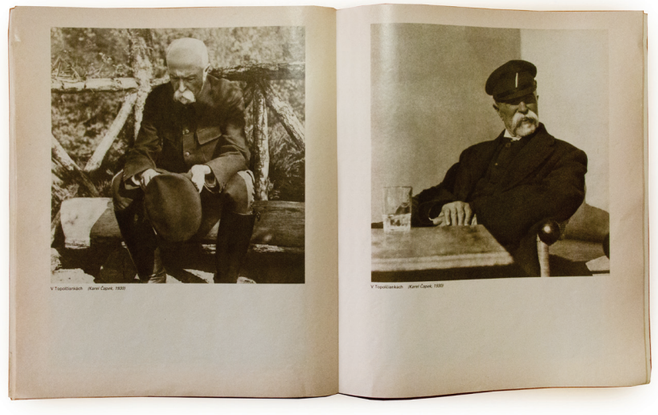
06/ Svět v obrazech, TGM ve fotografii /1.2.2/

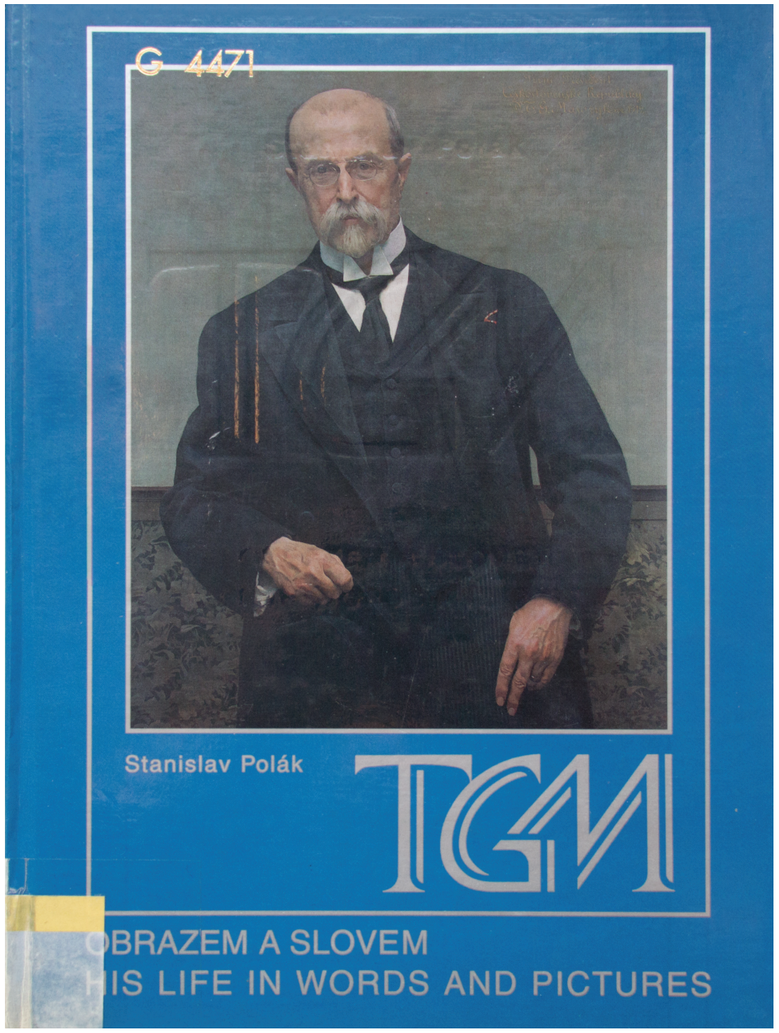
07/ Svět v obrazech, TGM ve fotografii
/1.2.2/

08/ Svět v obrazech, TGM ve fotografii
/1.2.2/

09/ Svět v obrazech, TGM ve fotografii
/1.2.2/

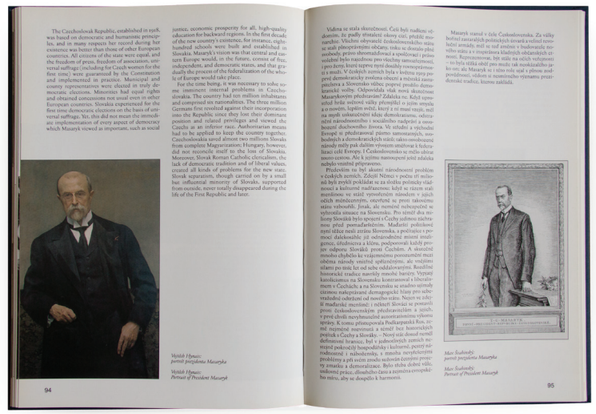

10/ TGM obrazem a slovem /1.2.3/

1.2.3/ TGM obrazem a slovem

Fotografie a obrazový materiál: Archiv Ústavu T. G. Masaryka, Archiv Kanceláře prezidenta republiky, Galerie Pražského hradu, Národní galerie, Prokop Paul, J. F. Langhans
Vydal: Masarykům ústav AV ČR, Praha, 2000
Texty: doc. Eva Broklová, CSc
Grafická úprava: Gustav Šeďa
Pevná vazba, formát 28,5 x 20 cm
129 stran, počet reprodukcí neuveden
Jazyk: český, anglický
Překlad: Marie L. Neudorflová

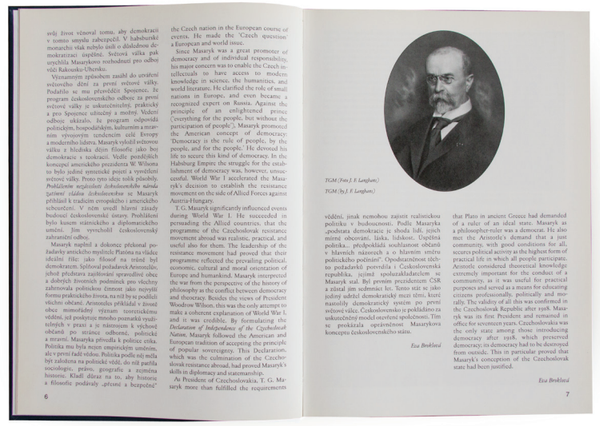
Jedná se o reprezentativní publikaci vydanou Masarykovým ústavem Akademie věd České republiky k výročí 150 let od narození Tomáše Garrigua Masaryka.
Publikaci sestavil Stanislav Polák. Úvodní slovo popisující Masarykův přínos demokracii pochází z pera doc. Evy Broklové, CSc. Kniha je vydána dvojjazyčně, o anglický překlad se postarala Marie L. Neudorflová.
Kromě Masarykova fotografického portrétu od J. F. Langhanse, použitého hned jako první fotografie již u úvodního slova, nenese žádná další použitá fotografie jméno autora, a to ani fotografie důležitých míst, ani fotografie samotného prezidenta či jeho rodiny, přátel a lidí, se kterými spolupracoval nebo kteří ho ovlivnili. Na přebalu knihy je využit Masarykův portrét od českého malíře a autora současné opony Národního divadla Vojtěcha Hynaise. Knihu doplňuje mnoho kreseb, většina pochází z autorovy dokumentační sbírky a z Archivu Ústavu T. G. Masaryka. Dobové kresby a litografie jsou jako jediné poctivě označeny jmény autorů, mezi nimi i dva portréty od Maxe Švabinského, a to portrét malíře, grafika a pedagoga Hanuše Schwaigera a portrét „prvního prezidenta republiky československé" Tomáše Garrigua Masaryka.
Druhým nejpočetnějším zastoupením fotografií jsou místa jakkoliv se vázající k životu T. G. Masaryka. Obrazový materiál poskytli jednotlivci a instituce, kteří jsou uvedeni v poděkování na závěru knihy.

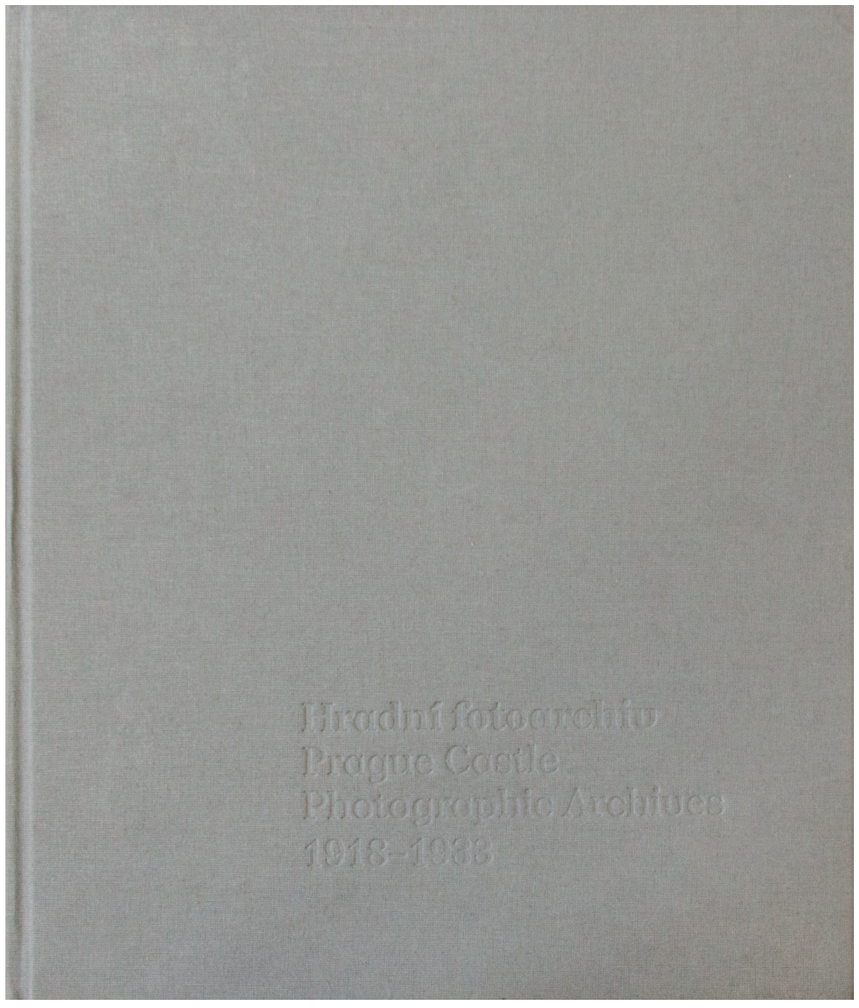
11/ TGM obrazem a slovem /1.2.3/

12/ TGM obrazem a slovem /1.2.3/

13/ TGM obrazem a slovem /1.2.3/

14/ Hradní fotoarchiv 1918 – 1938 /1.2.4/

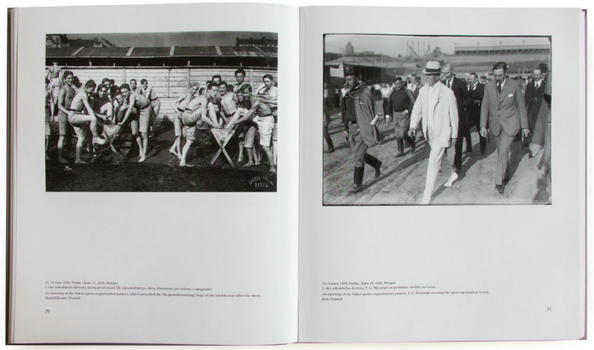
1.2.4/ Hradní fotoarchiv 1918 – 1933

Fotografie: Rudolf Brunner Dvořák, Otto Dítě, Jano Šrámek, Foto Vojta, Pragaphot, V. Šulc, Šechtl & Voseček, ČTK, Ateliér Drtikol a spol.
Vydal: Národní muzeum, Praha, 2008
Texty: Václav Klaus, PhDr. Milena Běličová, Mgr. Libor Jůn, Mgr. MgA. Martina Novozámská, PhDr. Miroslava Vandrovcová, Michal Lukeš
Grafická úprava: MgA. Nora Procházková
Pevná vazba, formát 28 x 24 cm
191 stran, 144 reprodukcí
Jazyk: český, anglický
Překlad: PhDr. Kateřina Hilská

Publikace je výběrem z fotografického celku „Hradní fotoarchiv" Archivu Národního muzea, který čítá téměř deset tisíc negativů a pozitivů. Nechybělo mnoho a tento obsáhlý fotoarchiv mohl být Československou tiskovou kanceláří (ČTK) po jeho překopírování na počátku 70. let skartován. Muzejní archiv nakonec soubor skleněných a celuloidových negativů, fotografických pozitivů a pozitivních kontaktů získal celý, což je podrobně popsáno v první kapitole předmluvy s názvem „Hradní fotoarchiv", včetně dvojího stěhování archivu[4].
Druhá kapitola „Obrázková propaganda" se věnuje vzniku ČTK a Tiskového odboru prezídia ministerské rady a jeho vedení od roku 1918. Je zde popsán také způsob získávání fotografií pro tiskové a propagační účely, povětšinou fotografie pocházely z pražských ateliérů Rudolf Bruner Dvořák, Otto Dítě a Foto Vojta, kteří fotografovali pražské akce často všichni najednou[5]. Krom nich pocházely fotografie z ateliérů Pragaphot, V. Šulc a Šechtl & Voseček, přičemž tedy dvě třetiny fotografií vzniklých v letech 1918 – 1919 pocházely právě od těchto komerčních ateliérů[6]. Od roku 1919 nastupuje do odboru akademický malíř Jano Šrámek, který se ujímá na dlouhá léta fotografování pro tento úřad a je tak autorem největšího počtu fotografií v této publikaci. Je také autorem fotografické předlohy k vytvoření ikonické dobročinné známky DĚTEM 1938, která vyobrazuje Masaryka s tříletou holčičkou v kroji, kterou Masaryk s úsměvem zvedá do vzduchu.
Třetí kapitola s názvem „Budování státu" podrobně popisuje události, které hradní fotoarchiv zachycuje a uvádí je do souvislostí tehdejších let. V rámci toho je zde popsán i důvod vzniku mnohdy nekvalitních fotografií především ze zahraničních cest. Důvodem byla potřeba být na zahraničních cestách obklopen pouze nejnutnějším počtem lidí a tak se k fotografování dostávají členové prezidentova doprovodu. Stejně tak je zde popsána i změna přístupu ve fotografování datující se od 20. let 20. století, a to postupným vývojem pohotovějšího fotografického přístupu – reportáže. Poslední kapitola následně popisuje tehdejší technické možnosti fotografů, včetně častého využívání retuší a výřezů z původních negativů.
Každé ze čtyř kapitol předchází celostránkový portrét. První kapitolu uvádí portrét T. G. Masaryka z Ateliéru Drtikol a spol. z roku 1921, druhou pak portrét Masarykovy dcery Alice z téhož ateliéru z roku 1919. Třetím je výřez portrétu TGM s dcerou Alicí a synem Janem z roku 1921 na Pražském hradě od Jano Šrámka. Posledním je opět výřez portrétu TGM v knihovně Pražského hradu z roku 1932 od ČTK.

V následující obrazové části jsou fotografie, až na výjimky, řazeny chronologicky, jednak kvůli dodržení uspořádání archivu a jednak kvůli souvislostem. Použité snímky jsou zachovány v plném formátu, což dokládají i přiznané rámečky fotografických políček.
Tematicky se tak tato publikace vymyká především zařazením fotografií z akcí jako všesokolské slety, dělnické olympiády, vojenské přehlídky, slavnosti, průvody či záběry lidí vítajících Masaryka a nejvíce zachycením reálií tehdejší doby.
Úvod sepsaný tehdejším prezidentem Václavem Klausem a závěr se slovy generálního ředitele Národního muzea Michala Lukeše jsou poděkováním, že tato publikace vznikla a zasadila se tak o zachování fotografií z těchto let.

4 Od ČTK získalo archiv Národní muzeum a přesunulo ho do svého depozitáře na zámek Křinec. Kvůli nevyhovujícím podmínkám pro uskladnění a časté vykrádání objektu byl pak archiv přesunut do nově postaveného depozitáře v Terezíně.
5 BĚLIČOVÁ, Milena et al. *Hradní fotoarchiv / Prague Castle Photographic Archives: 1918-1933*. 1. vydání. Praha: Národní muzeum, 2008. str. 15-16 poznámka č. 15.
6 Tamtéž.

15/ Hradní fotoarchiv 1918 – 1938 /1.2.4/

16/ Hradní fotoarchiv 1918 – 1938 /1.2.4/

17/ Masaryk ve fotografii /1.3.1/

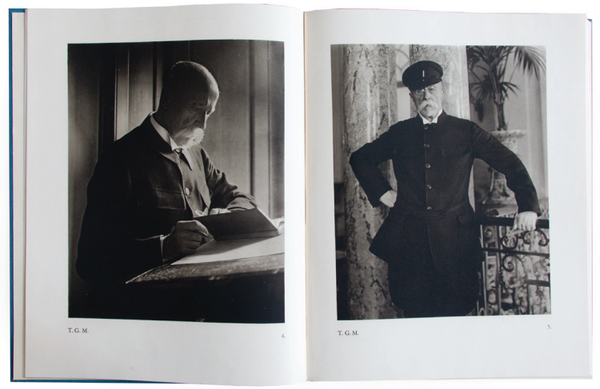
1.3/ Masaryk a Karel Čapek

Tomáš Garrigue Masaryk a Karel Čapek byli velmi blízkými přáteli a tento jejich vztah se zrcadlil nejenom ve známých rozhovorech, ale i ve fotografiích, které Čapek pořídil a které jsou právě tím dokladem onoho přátelství.

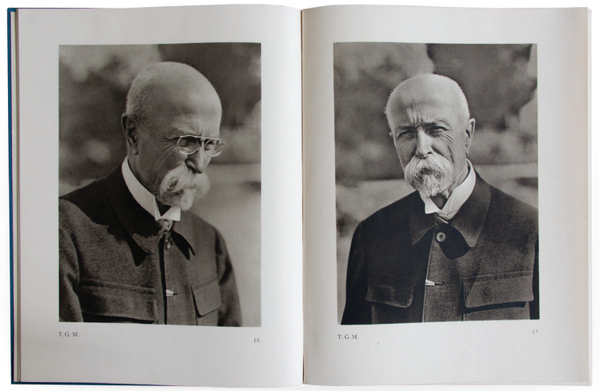
1.3.1/ Masaryk ve fotografii

Fotografie: Tomáš Vojta, Karel Čapek, Karel Plicka, Jindřich Vaněk, Vasil Škrach, Illek a Paul, Karel Hájek, Otto Dítě, Jaroslav Císař, J. Jůza (ČTK), V. Sergějev, Foto Tatra Trenčín, ČTK, FAB
Vydal: Orbis – Čin, Praha, 1947 (9. vydání)
Texty: Karel Čapek, Jaroslav Seifert
Grafická úprava: Oldřich Kerhart
Pevná vazba, formát 27,5 x 21 cm, hlubotisk
Nestránkováno, 118 reprodukcí
Jazyk: český

V úvodu publikace z pera Karla Čapka je publikace popisována jako sborník namátkově vybraných fotografií, které jsou pouze momentky ze života Tomáše Garrigua Masaryka, a které nemají ambici stát se psychologickým portrétem. Ovšem už jen poukázáním na Masarykův styl oblékání, který měl jasná pravidla, lehce hraničí se zabarvením vzniklých portrétů, neboť se nechával zobrazovat na koni v jezdeckém, což může působit velmi vysoce a vznešeně, jako například na jednom z nejslavnějších snímků TGM od Tomáše Vojty, nebo jako profesor budící respekt a úctu k intelektu. A jsou to zejména fotografie Karla Čapka, které v sobě tuto charakteristiku, tedy psychologického portrétu, nesou. Zkoumá gesta, mimiku a snaží se o zachycení v uvolněnosti, stejně tak portréty od Karla Plicky.
Popisování charakteristických gest a Masaryka jako člověka silně racionálního se zračí i v použitých fotografiích od dalších autorů. Zobrazování Masaryka jako muže hloubavého, uvážlivého a přiměřeně srdečného.
Reportážní fotografie jsou průřezem osobního a profesního života, zálib a odpočinku, autorství z největší části patří ČTK, dále byly použity fotografie od Tomáše Vojty, Jindřicha Vaňka a Vasila Škracha. Fotografie z pohřbu opět pořídila ČTK, dále pak Illek a Paul, jejichž agentura pořídila i fotografii posmrtné masky TGM a Karel Hájek, který je autorem samostatné publikace dokumentující poslední cestu TGM se stejnojmenným názvem.
V publikaci po obrazové části následuje doslov opět od Karla Čapka s názvem „Věčný Masaryk" a báseň Jaroslava Seiferta „Rozhovor se smrtí".
V závěru je uveden seznam obrazů s očíslováním a uvedením autora u každé ze 118 reprodukcí. Fotografie dodržují stejný formát 14 x 20 cm nebo čtverec 16 x 16 cm, případně pokud je využito dvou fotografií na jedné straně, je zvolen formát přibližně 9 x 15 cm.

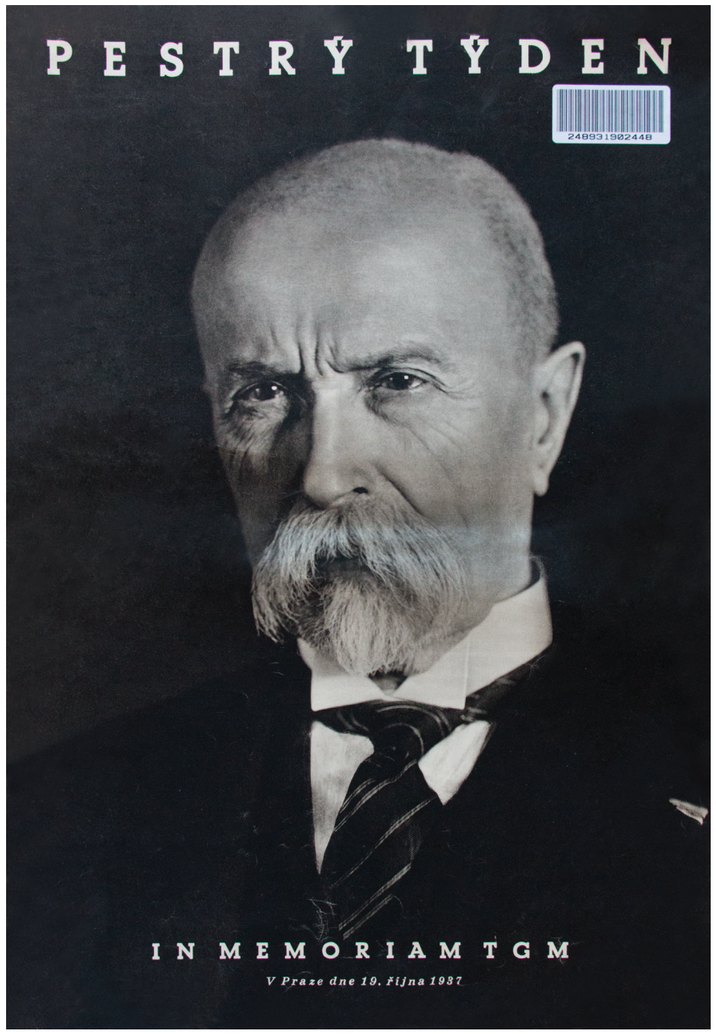
18/ Masaryk ve fotografii /1.3.1/

19/ Masaryk ve fotografii /1.3.1/

20/ Masaryk ve fotografii /1.3.1/

21/ Pestrý týden: In memoriam TGM /1.4.1/

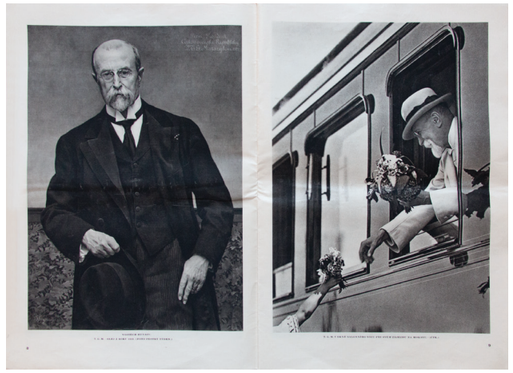
1.4/ Pestrý týden o T. G. M.

1.4.1/ Pestrý týden: In memoriam TGM

Fotografie: ČTK, Centropress, Pestrý týden, arch. Vaněk M. R. P. S. Praha, Foto Jansky, Foto Wanner, Ctirad Bezděk, Jan Lukas, ak. mal. Jan Slavíček, Dr. Jaroslav Císař, prof. V. Vokálek, J. Novotný, G. Popperová, V. Sergějev, F. Vogel
Vydal: V. Neubert a synové, Praha, 1937
Texty: Karel Neubert, Vladimír Rýpar, Dr. Edvard Beneš
Grafická úprava: Vilém Ambrosi
Vazba: volné listy, formát 45 x 30 cm, hlubotisk
32 stran, počet reprodukcí neuveden
Jazyk: český

Pestrý týden přišel dne 19. října 1937 se svým zvláštním vydáním s podtitulem „In memoriam" TGM o 32 stranách. Novinový formát dává vyniknout velikosti zvolených fotografií upomínajících na Tomáše Garrigua Masaryka, a to nejprve na první dvojstraně v devíti srovnávacích portrétech řazených chronologicky, dále pak na reportážních fotografiích z jeho prezidentského úřadování, především po boku Dr. Edvarda Beneše. Následují portréty, které zde dostaly neobvyklý prostor formátu A3, tedy malířský portrét od Vojtěcha Hynaise, reportážní fotografie Masaryka v okně salonního vozu při zájezdu na Moravu a sugestivní portrétní fotografie od Jana Lukase, která zobrazuje prezidenta na zámku v Lánech v roce vydání Pestrého týdne, tedy i v roce jeho úmrtí. Nechybí ani reportážní fotografie z Lán s rodinou, zejména fotografie opět od Jana Lukase působí na diváka velmi intimně a již předznamenává další pokračování publikace.

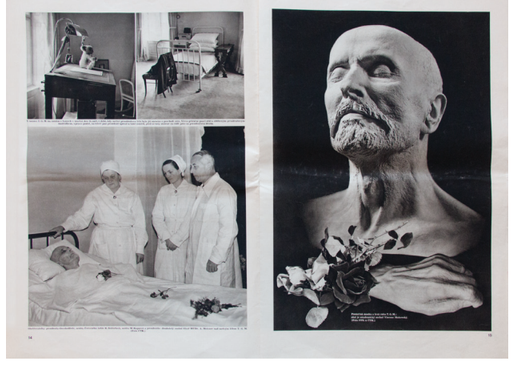
Druhá část publikace začíná fotografiemi prázdné ložnice, poté posmrtné fotografie Masaryka s jeho ošetřujícím lékařem a sestrami a následně fotografie posmrtné masky a odlitku levé ruky na černém pozadí sejmuté akademickým sochařem Vincencem Makovským. Fotografie z pohřbu jsou jakousi samostatnou kapitolou této publikace, zakončenou celým přepisem smuteční řeči Edvarda Beneše, doplněnou fotografií ilustrující její přednes E. Benešem nad rakví překrytou československou vlajkou. Z již zmíněných fotografií pohřbu utkví v paměti zejména jedna, jíž byl také poskytnut prostor na celou stranu, a to pohled na Václavské náměstí ve chvíli, kdy se lafeta s rakví blíží k soše sv. Václava a kdy se tak Václavské náměstí jako tichý svědek dějin téměř celé zaplnilo davy lidí.

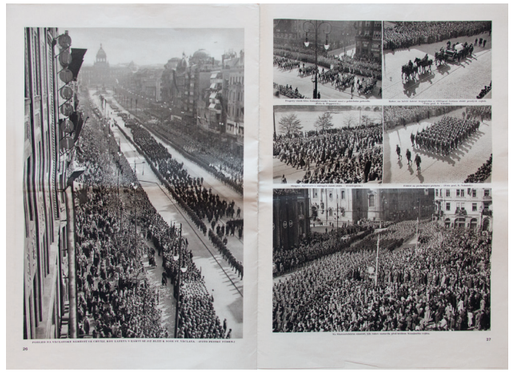
22/ Pestrý týden: In memoriam TGM /1.4.1/

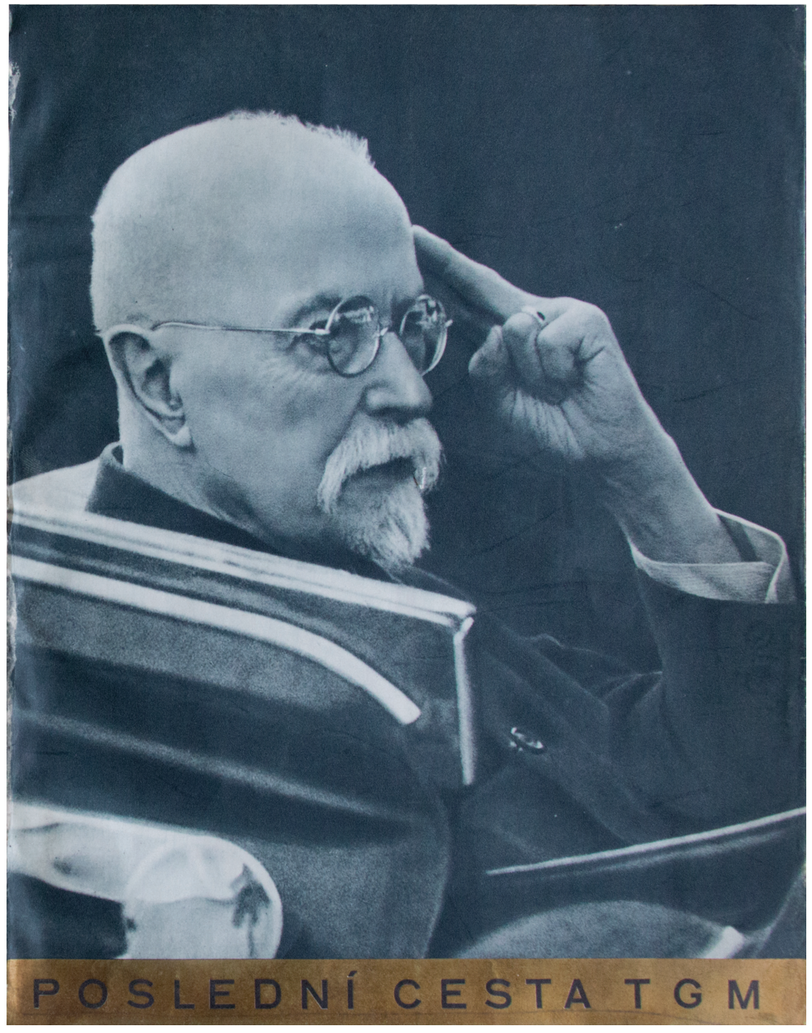
23/ Pestrý týden: In memoriam TGM /1.4.1/

24/ Pestrý týden: In memoriam TGM /1.4.1/

25/ Pestrý týden, In memoriam TGM /1.4.1/

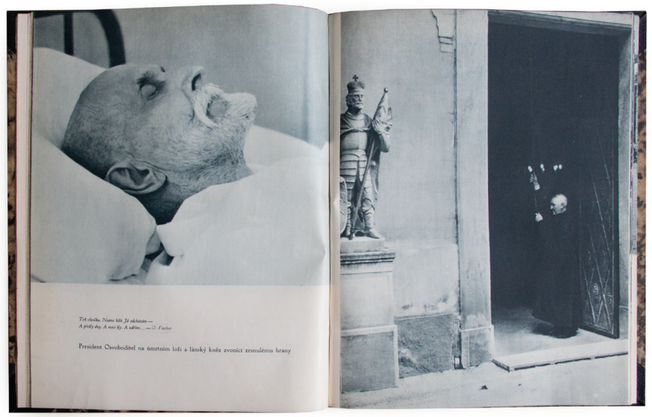
26/ Poslední cesta TGM /1.5.1/

1.5/ Pohřeb T. G. M.

1.5.1/ Poslední cesta TGM

Fotografie: Karel Hájek
Vydal: Orbis, Praha, 1947
Texty: Jaroslav Seifert, Vítězslav Nezval, Otakar Fischer, Miloš Jirko, Josef Hora, Jiří Mahen, Jindřich Hořejší, František Hrubín, Vilém Závada, Fráňa Šrámek, Karel Toman, Ladislav Stehlík, Dr. Edvard Beneš, Karel Hájek
Grafická úprava: Zdeněk Rossmann
Pevná vazba, formát 26,5 x 20 cm
73 stran, počet reprodukcí neuveden
Jazyk: český

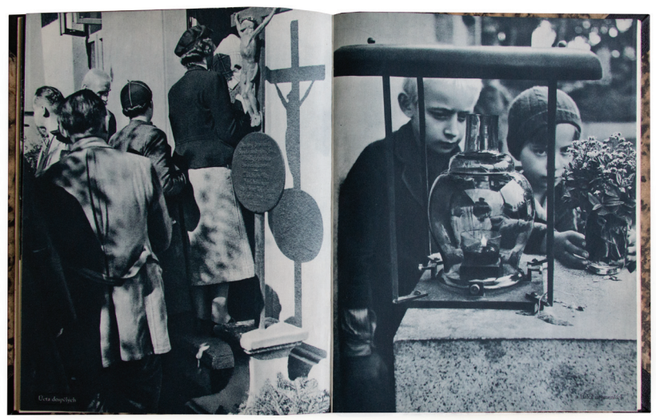
Fotografická publikace Karla Hájka, kterou vydalo nakladatelství Orbis roku 1947, mapuje krok po kroku poslední cestu Tomáše Garrigua Masaryka, a to skutečně od úmrtního lože přes smuteční průvod pražskými ulicemi od Hradu až k lánskému hřbitovu. Smuteční epitaf truchlící země zaznamenaný v černobílých fotografiích a doplněný básněmi adresovanými právě Tomáši Garrigue Masarykovi od básníků, jakými byli Jaroslav Seifert, Vítězslav Nezval, Otakar Fischer, Miloš Jirko, Josef Hora, Jiří Mahen, Jindřich Hořejší, František Hrubín, Vilém Závada, Fráňa Šrámek, Karel Toman a Ladislav Stehlík. Nalézá se zde přepsané oznámení Masarykovy smrti, které zaznělo 14. září 1937 na vlnách Československého rozhlasu.
Na začátku knihy jsou využity dva Masarykovy portréty, první ho zobrazuje jako muže s úsměvem na tváři a druhý při vyjížďce na Strahovský stadion v červenci roku 1937 zachycující jeho pozdrav účastníkům oslav 20. výročí bitvy u Zborova. Mnohé další fotografie, například architektury zámku v Lánech, Pražského hradu a ulic Prahy jsou vyobrazeny ve velmi ponuré atmosféře. Fotografie v sobě zachycují notnou část smutku, který se nesl kolem úmrtí prezidenta Osvoboditele, včetně záběrů jeho úmrtního lůžka, zátiší pokoje, ve kterém zesnul, a dokonce i jeho posmrtného portrétu.
Reportážní fotografie zaznamenávají davy lidí, kteří přišli k poslednímu rozloučení s prezidentem, poslední cestu se všemi poctami i vypravení zvláštního vlaku s rakví do Lán. V knize je otištěna i fotografie Masarykova nástupce Dr. Edvarda Beneše, pronášejícího smuteční řeč nad rakví.
Každá fotografie obsahuje komentář a výňatky veršů z básní uvedených na začátku knihy.
Karel Hájek zachycoval Tomáše Garrigua Masaryka na nejrůznějších cestách a při různých příležitostech, tedy tam, kam ho zavedla jeho reportérská povinnost.
Na konci knihy je otištěna i autorova vzpomínka se slovy popisujícími nejenom průběh fotografované události, ale i krátký příběh jedné z fotografií z pohřbu použité o několik let později: *„V listopadu 1942, v roce heydrichiády, jsem jednomu pražskému obrázkovému časopisu jako dušičkový motiv nabídl k uveřejnění snímek dvou dětí s detailem lampičky v hlavě Masarykova lánského pohřbu. Snímek byl otištěn. Mnoho lidí tenkrát poznalo jeho původ, telefonovalo mně domů, ale nikdo z nich neprozradil ani slova..."*[7]

27/ Poslední cesta TGM /1.5.1/

28/ Poslední cesta TGM /1.5.1/

29/ Poslední cesta TGM /1.5.1/

7 RÝPAR, Vladimír; ROSSMANN, Zdeněk. *Poslední cesta TGM*. 1. vydání. Praha: Orbis, 1947. nestr.

D 12574

30/ To kalné ráno /1.5.2/

1.5.2/ To kalné ráno

Fotografie: Ladislav Sitenský
Vydal: Dita, Praha, 1997
Texty: Karel Čapek, Jaroslav Seifert, Karel Novotný, Edvard Beneš
Grafická úprava: Miloslav Fulín
Pevná vazba, formát 28,5 x 22,5 cm
125 stran, 73 reprodukcí
Jazyk: český

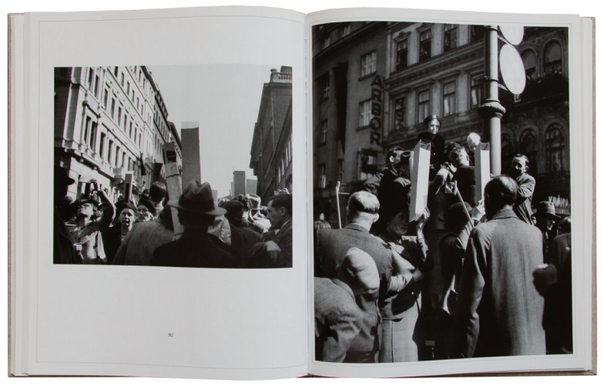
Publikace byla vydána nakladatelstvím Dita při příležitosti výročí 60 let od úmrtí Tomáše Garrigua Masaryka a obsahuje fotografie Ladislava Sitenského doprovázené slovem Karla Čapka a Jaroslava Seiferta. Na straně 11 je použit fotografický portrét TGM z roku 1931 od Karla Plicky. Kniha je průvodcem událostí popisující „To kalné ráno", refrén a název básně Jaroslava Seiferta.
Výrazné černobílé dokumentární fotografie dávají nahlédnout do událostí počínajícím úmrtím Tomáše Garrigua Masaryka, kdy v každém novinovém stánku nesly titulky novin nadpisy jako „President Osvoboditel mrtev!" a několik různých portrétů prezidenta přes celou titulní stranu.
Obrazová reportáž pokračuje zdokumentováním smutečních výzdob v pražských ulicích a výkladních skříních, kde se ve skle odrážejí i emoce ve tvářích přihlížejících lidí. Fotografie artefaktů smutku v pražských ulicích a náměstích a tichého prostředí Lán. Proudy lidí jdoucí se poklonit zemřelému prezidentovi a tytéž proudy na pohřebním průvodu. Davy využívající periskopy a zrcátka k lepšímu sledování dění kolem.
Kniha navíc zaznamenává v komentářích „Cestu devíti hodin" z pera Karla Čapka, popis probíhajícího pohřebního dne hodinu po hodině počínaje hodinou desátou. Kniha vyniká kvalitním obrazovým materiálem i zpracováním, v závěru s výňatkem projevu Edvarda Beneše nad Masarykovou rakví a nakonec je zařazeno fotografovo slovo „Jak jsem fotografoval dni žalu" a doslov Karla Novotného.

31/ To kalné ráno /1.5.2/

32/ To kalné ráno /1.5.2/

33/ To kalné ráno /1.5.2/

Závěr

Oficiální fotografie Tomáše Garrigua Masaryka v sobě nesou charakteristiku formálního fotografování významné osobnosti. Masaryk je zobrazován velmi důstojně, z fotografií je cítit respekt a úcta k fotografované osobě, kromě textů a básní se v publikacích nijak neprojevuje přílišná adorace, byť byl Masaryk symbolem „otce republiky".
Fotografové se často drží oficiálního přístupu k fotografovanému – je využíváno prostředí knihoven či v kanceláři. Styl fotografií koresponduje s obrazem, který o sobě Masaryk utvářel, jeho vzhled byl velmi charakteristický, pro mnohé to byl ovšem obraz vznešeného prezidenta, což mohlo nahrávat názoru, že Masaryk byl prezidentem vyšších vrstev. Často se nechával zobrazovat na koni, dokonce i na fotografiích se svými vnoučaty je oblečen do jezdeckého.
Fotografie od Karla Čapka jsou samostatnou kapitolou, objevuje se intimnější přístup a podrobnější zkoumání gest a mimiky.
Při fotografování Masarykova pohřbu se mění přístup z čistě dokumentační fotografie na využívání reportážní metody. Zde již určitá adorace patrná je, pro mnohé zemřel symbol vlasti. Masarykův pohřeb byl fotograficky nejzpracovávanější, byly vydány samostatné knihy a publikace o jeho pohřbu. Na těchto fotografiích je využíváno i zátiší nebo ateliérové fotografie posmrtné masky. Průběh pohřbu je zaznamenáván jak reportážní, tak dokumentární cestou, přičemž fotoreportérům a fotografům napomáhala velikost a síla události pro vytvoření takových snímků.

EDVARD BENEŠ

Zdroj: cs.wikipedia.org/wiki/Edvard_Beneš#/media/Soubor:Edvard_Beneš.jpg

2.1/

Po boku Tomáše Garrigua Masaryka se Edvard Beneš objevoval velmi často, jeho zvolení do funkce druhého prezidenta Československa po Masarykově abdikaci v roce 1935 nebylo tedy ničím překvapivým.
Své zkušenosti načerpal při studiích ve Francii a také ve Švýcarsku, kde se po vypuknutí první světové války v roce 1915 stali spolu s Tomášem Garriguem Masarykem a Milanem Rastislavem Štefánikem představitelé československého zahraničního odboje. Záhy odešel Edvard Beneš do Francie, kde v letech 1916 – 1918 zastával funkci generálního tajemníka Československé národní rady a snažil se tak rozšiřovat ideu samostatného československého státu mezi mocnostmi Dohody (Francie, Rusko, Velká Británie).
Po 28. říjnu 1918 byl jmenován ministrem zahraničí. Jednal na Pařížské mírové konferenci o zajištění nových hranic státu s Německem, Rakouskem a Polskem. V letech 1921 – 1922 zastával funkci československého předsedy vlády. V roce 1924 se Beneš snažil zajistit poválečnou bezpečnost ještě tzv. Malou dohodu, spojeneckou smlouvou se zeměmi Balkánu, Rumunskem a tehdejší Jugoslávií za výrazné podpory Francie.
V roce 1935 uzavřelo Československo v čele s Edvardem Benešem spojeneckou smlouvu se Sovětským svazem a Francií. Sovětský svaz ovšem podmiňoval svou případnou vojenskou pomoc předchozí pomocí Francie, veškerá Benešova politika v případě konfliktu tak závisela na Francii.
V roce 1938 byl nucen pod nátlakem britské a francouzské vlády přijmout tzv. Mnichovskou dohodu mezi Německem, Velkou Británií, Francií a Itálií o postoupení pohraničního území Československa Německu. Poté na funkci prezidenta abdikoval a odletěl do Londýna, po zklamání Francií spoléhal právě na Velkou Británii. Později odcestoval i do USA a následně opět do Velké Británie, kde přijal funkci exilového československého prezidenta.
Kontroverzními se staly Benešovy dekrety, které v exilu vydával jakožto zástupce zákonů v době okupace Československa, a které mimo jiné rozhodly o pozdějším odsunu Němců z poválečného Československa díky konfiskaci majetku etnických Němců a Maďarů.

Po návratu do osvobozené vlasti byl následně znovu zvolen do funkce prezidenta 19. června 1946. Situace v Československu se klonila na stranu komunismu, a to i v důsledku smlouvy o spolupráci se Sovětským svazem. V důsledku toho byl tehdejší předseda KSČ Klement Gottwald zvolen do funkce předsedy československé vlády. Cesta totalitní vládě se otevřela dokořán v únoru 1948, kdy po komunistickém nátlaku Beneš přijal demisi demokratických ministrů a pověřil Klementa Gottwalda sestavením nové vlády. V květnu 1948 odmítl Beneš podepsat novou československou ústavu a v červnu na funkci prezidenta abdikoval.

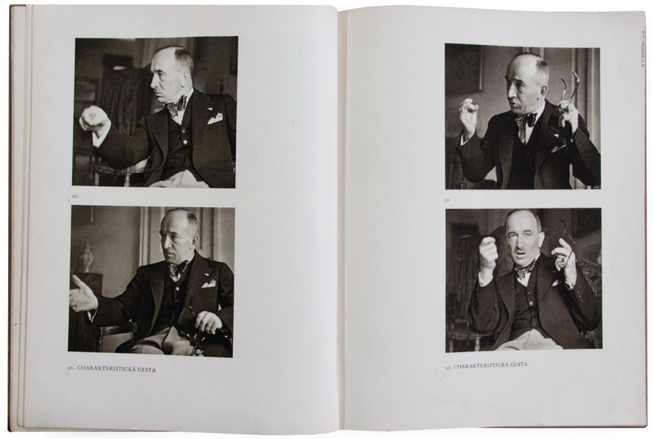
34/ Beneš ve fotografii /2.2.1/

2.2/ Edvard Beneš ve fotografii

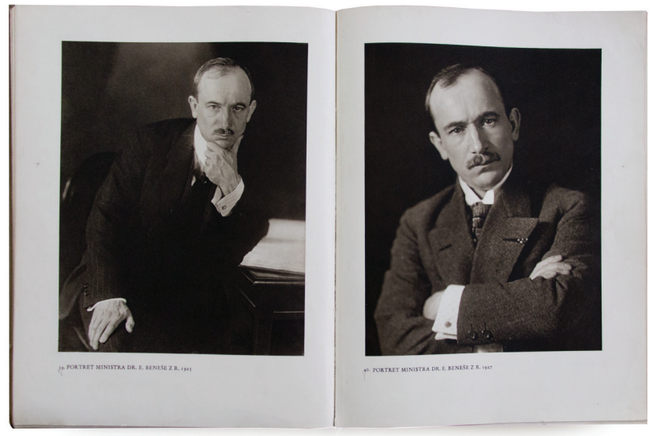
2.2.1/ Dr. Edvard Beneš ve fotografii

Fotografie: J. Berman, Rudolf Bruner Dvořák, Foto Drbohlav, Centropress, Ateliér Drtikol a spol., Karel Hájek, F. Juilien, Foto Meurisse, Foto – Presse, ČTK
Vydal: Orbis a Čin, Praha, 1936
Texty: F. X. Šalda, od roku 1946 F. X. Šalda, Hubert Ripka
Grafická úprava: V. Neubert a synové
Pevná vazba, formát 27 x 20,5 cm, hlubotisk
Nestránkováno, 98 – 123 reprodukcí (dle vydání)
Jazyk: český

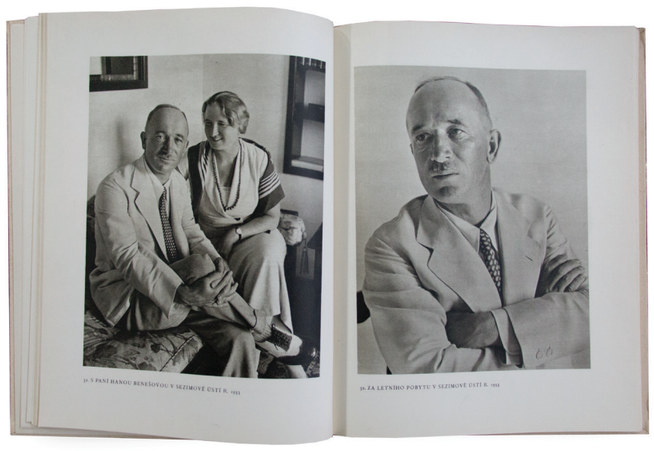
Úvodní slovo knihy je projevem obdivu F. X. Šaldy k Edvardu Benešovi vepsaným do devíti stran textu. I přes několik vydání této publikace, kdy mezi prvním a posledním vydáním je 11 let, se její obsah téměř vůbec nezměnil, od vydání z roku 1946 se k projevu F. X. Šaldy přidalo úvodní slovo ministra zahraničního obchodu Huberta Ripky. První vydání z roku 1936 obsahuje 123 snímků s číslováním vzestupně řazeným. Další vydání vykazují zvláštní jev, zpřeházení složek obrazů, kdy například obrazy 88 – 98 předchází obrazům 1 – 87. Vydání z roku 1947 již takto poskládané nejsou a opět navazují na tradici postupného seřazení očíslování.
Publikace obsahuje černobílé reportážní snímky ze státních povinností, cest do zahraničí, konferencí a návštěv, ale i dokumentární fotografie chvil odpočinku či oficiální portréty Beneše ještě jako ministra. Častokrát je v soukromí focen s chotí. Zobrazována je také často dvojice Beneš – Masaryk, kdy nechybí ani snímek z pohřbu TGM, kde Beneš čte svůj smuteční projev.
Zajímavou částí publikace je sekvence osmi fotografií vyobrazující Benešova charakteristická gesta při vyjadřování. Pro dodržení formátu knihy jsou zvoleny i výřezy fotografií, ne vždy ovšem citelně vytvořené. Snímky návratu do Prahy z roku 1945 a znovuzvolení Edvarda Beneše prezidentem Československé republiky uzavírají obrazovou část publikace. V závěru je uveden seznam reprodukcí s přesnými popisy fotografií, avšak ani jedna se jménem autora.

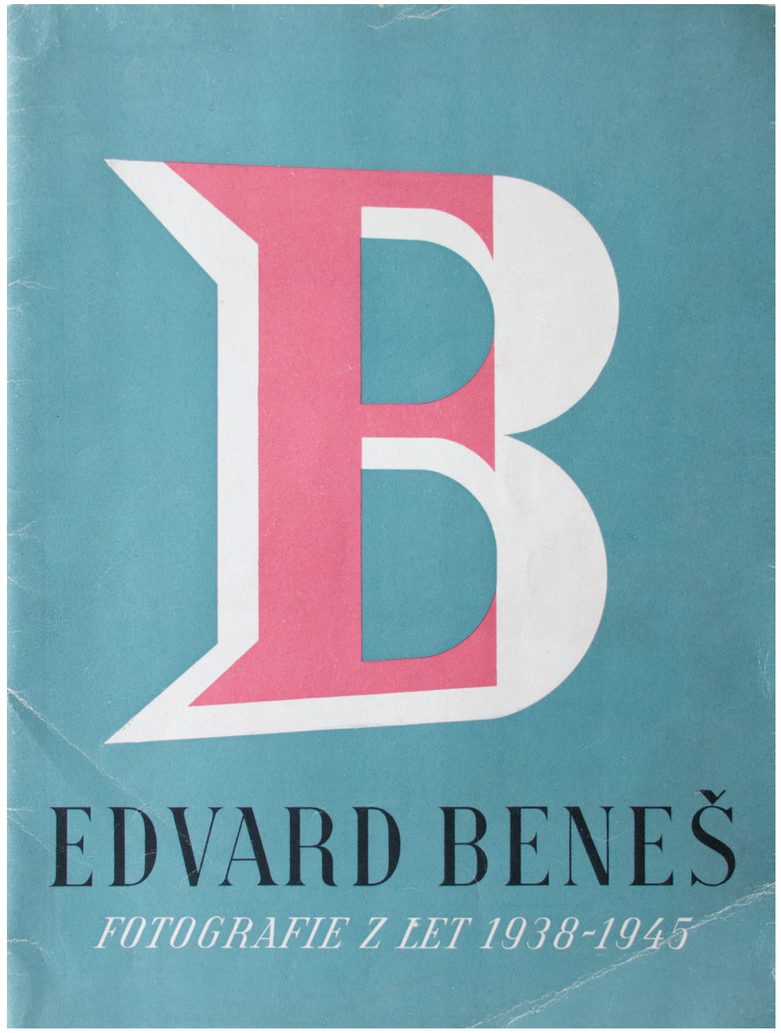
35/ Beneš ve fotografii /2.2.1/

36/ Beneš ve fotografii /2.2.1/

37/ Beneš ve fotografii /2.2.1/

38/ Edvard Beneš: Fotografie z let 1938 – 1945 /2.2.2/

2.2.2/ Edvard Beneš: Fotografie z let 1938 – 1945

Fotografie: Václav Jírů, Jan Lukas, Jan Smutný, Jaroslav Štochl,
Dr. Eduard Táborský, ČTK
Vydal: Melantrich, Praha, 1946
Texty: Ivan Herben, Josef Kopta, Jaroslav Seifert, Dr. Eduard Táborský, F. X. Šalda
Grafická úprava: František Cubr
Měkká vazba, formát 36 x 27 cm
Nestránkováno, 48 reprodukcí
Jazyk: český

„Značka E. B. se stane brzy stejně proslulou jako T. G. M.“ F. X. Šalda[8]

Obrazová publikace vydaná v roce 1946 nakladatelstvím Melantrich v Praze vyniká zcela inovativní a čistou grafickou úpravou Františka Cubra. Publikace vyšla ve formátu A3, kdy autoři nechali na obálce vyniknout složenému monogramu Edvarda Beneše. Na obou předsádkách je vyobrazena ilustrace Malého státního znaku Československa ve zlatém štítě, za první z nich následuje úvodní slovo Josefa Kopty, pojednávající o těžké zkoušce národa spolu s Edvardem Benešem v roce pro českou historii jednom z nejtemnějších, 1938. Na protější straně úvodní slovo doplňuje fotografie Edvarda Beneše za stolem v pracovně prezidenta od Jana Lukase. Vytvořil i dalších pět fotografií s nejrůznějšími motivy od záběrů vojáků přes občany s novinami v Mnichově až po krajinářské výjevy a přírodní motiv rozpadlého stromu, který ilustruje výňatek z rozhlasové řeči prezidenta Beneše na rozloučenou s národem na podzim 1938. Diváka najednou překvapí dvojstrana v zářivě červené barvě s výřezem snímku Jana Smutného z odletu E. Beneše s manželkou ze země, mířící do Anglie a komentářem popisující onen den odletu. Následující dvojstrana textu popisuje v krátkých statích Benešův druhý exil až do jeho návratu do vlasti a průběh událostí doma i ve světě v téže době. Publikace je dále rozdělena do pěti samostatných částí – Anglie, USA, SSSR, ČSR a Chvíle oddechu. V části Anglie jsou použity snímky E. Beneše v pracovně, při zahájení Světové výstavy v New Yorku, v rozhovoru s československými vojáky a portrétní snímek ve společnosti Winstona Churchilla. Dále jsou použity výřezy fotografií zobrazující E. Beneše v různých situacích a při různých příležitostech – při rozmluvě s pilotem, v nemocnici s vojínem, na slavnostním defilé, při projevu k československým oddílům, atd. Druhou část USA uvádí celostránkový snímek E. Beneše při podání ruky s prezidentem Spojených států F. D. Rooseveltem, kdy je opět použit velký výřez, který ze snímku odstranil Rooseveltovu dceru Annu, která společně se svým otcem Beneše vítala. Část SSSR zachycuje akt podpisu smlouvy o přátelství, vzájemné pomoci a poválečné spolupráci mezi Sovětským svazem a Československou republikou. Na snímcích nechybí ani Stalin. V části ČSR jsou vyobrazeny na jedné straně dokumentární fotografie z návratu do osvobozené země, na straně druhé výřez snímku davu lidí, který vyfotografoval Dr. Eduard Táborský, umocněný tiskem v modré barvě. Poslední částí je sekce nazvaná Chvíle oddechu s fotografiemi Jaroslava Štochla, který fotografoval Edvarda Beneše s manželkou, a kterého snímky vynikají působivou kompozicí, než jak bylo při zobrazování prezidentova odpočinku zvykem. Na textové části se podíleli Ivan Herben, jehož slova k poslední kapitole jsou doplněna kresbou Aloise Fišárka a Jaroslav Seifert, jehož část je ilustrována Vladimírem Sychrou.

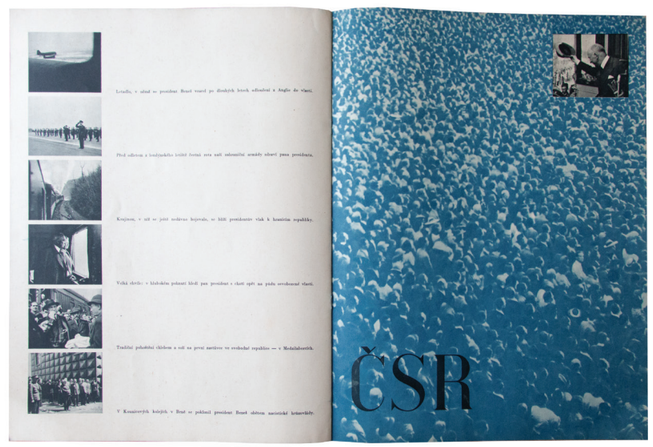
8 HERBEN, Ivan; JIRŮ, Václav. *Edvard Beneš: fotografie z let 1938 – 1945*. 1. vydání. Praha: Melantrich, 1946. str. 2.

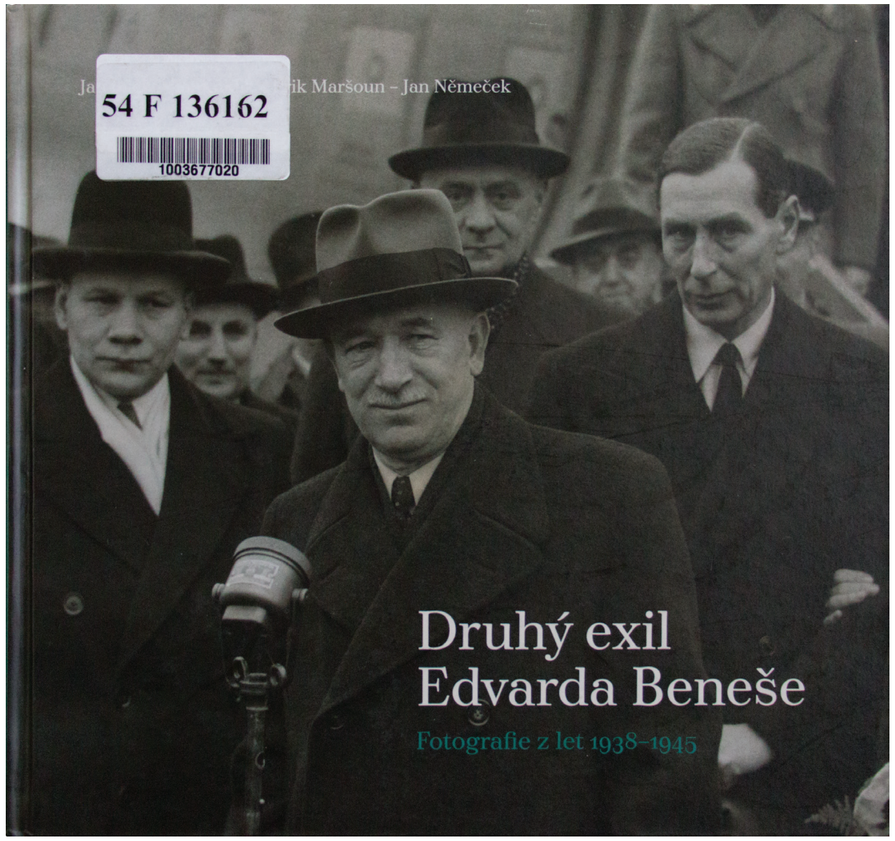
39/ Edvard Beneš: Fotografie z let 1938 – 1945 /2.2.2/

40/ Edvard Beneš: Fotografie z let 1938 – 1945 /2.2.2/

41/ Edvard Beneš: Fotografie z let 1938 – 1945 /2.2.2/

54 F 136162
1003677020

42/ Druhý exil Edvarda Beneše /2.3.1/

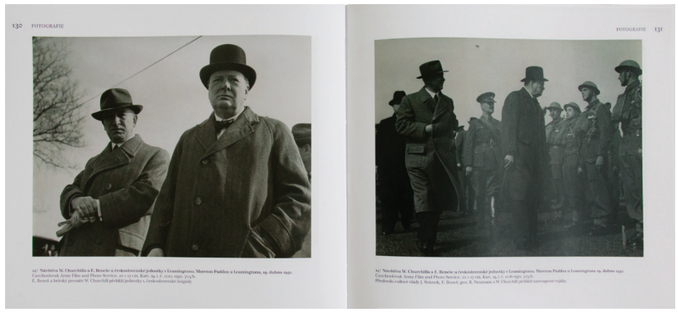
2.3/ Exil Edvarda Beneše

2.3.1/ Druhý exil Edvarda Beneše

Fotografie: Czechoslovak Army Film and Photo Service, War Office Photo–Crown, Graphic Photo Union, J. Templeman, Harris & Ewing, Kostich Photos, P. A. Photo, Nat'l Film Board Photo, Erich Auerbach, Josef Loewenbach, Čechopress
Vydal: Historický ústav Akademie věd ČR; Právnická fakulta Univerzity Karlovy; Ústav T. G. Masaryka, Praha, 2016
Texty: Jan Bílek, Jan Kuklík, Erik Maršoun, Jan Němeček
Grafická úprava: Lukáš Fairaisl
Pevná vazba, formát 22 x 24 cm
248 stran, 99 reprodukcí
Jazyk: český, anglický
Překlad: neuvedeno

Publikace „Druhý exil Edvarda Beneše" sice nese podtitul „Fotografie z let 1938 – 1945", ovšem její charakter je i odborný, nejen ryze fotografický. Je sestavena čtveřicí historiků Janem Bílkem, Janem Kuklíkem, Erikem Maršounem a Janem Němečkem. Úvod knihy představuje 85 stran úvodní studie nazvané „Druhý exil Edvarda Beneše", která rozebírá právě toto období v rámci Benešovi zahraniční i domácí politiky. Taktéž v první polovině publikace se nachází „Ediční úvod" napsaný Janem Bílkem a poznámky Erika Maršouna k vybraným fotografiím.
V knize je obsaženo bez jedné sto fotografií seřazených chronologicky, které jsou vždy označené popisem, přesnou datací a místem vzniku fotografie, dále pak velikostí původní reprodukce, označením kartotéky, identifikačním číslem a signaturou. Nakonec je ještě většina fotografií opatřena dodatečným popisem události. Některé fotografie jsou označeny autorem nebo agenturou.
Naprostá většina fotografií se nese v duchu čistě reportážního a novinářského stylu, našlo by se ovšem v knize pár hezkých výjimek, které svým přístupem s sebou nesou něco víc, než jen reportážní informaci. Takovým záběrem je kupříkladu fotografie z projevu Edvarda Beneše ve Velké Británii před československým vojskem ze Středního Východu[9]. Fotografie, která se svou kompozicí zcela vymyká strohým novinářským záznamům událostí. Stejně tak fotografie návštěvy vojenské posádky ve Fort Knox a Benešovým seznámením se s bojovou technikou[10], která je komponovaná do obráceného trojúhelníku před světle šedým pozadím nebe.
Kniha je ilustrací let počínaje odletem Edvarda Beneše z Československa po události v Mnichově, přes jeho působení v exilu (včetně mnoha zajímavých setkání v zahraničí – s tehdy ještě mladičkou královnou Alžbětou II., s Winstonem Churchillem, prezidentem F. D. Rooseveltem nebo Tomášem Baťou v New Yorku) a návratem do osvobozené vlasti konče.

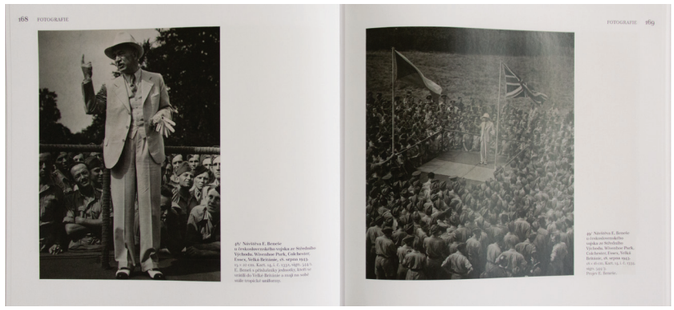
9 *Druhý exil Edvarda Beneše*, str. 169, fotografie Návštěva E. Beneše u československého vojska ze Středního Východu. Wivenhoe Park, Colchester, Essex, Velká Británie, 18. srpna 1943.
10 *Druhý exil Edvarda Beneše*, str. 161, fotografie Cesta E. Beneše do Spojených států amerických. Fort Knox, Kentucky, 31. května 1943.

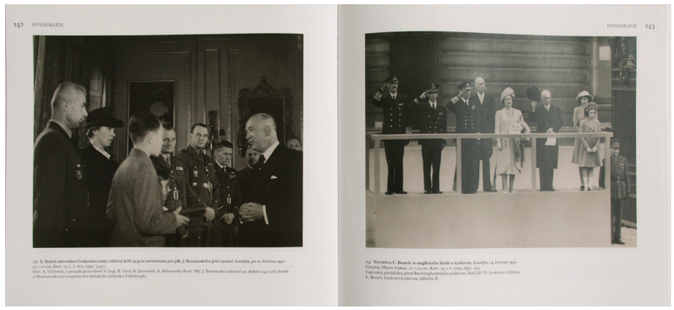
43/ Druhý exil Edvarda Beneše
/2.3.1/

44/ Druhý exil Edvarda Beneše
/2.3.1/

45/ Druhý exil Edvarda Beneše
/2.3.1/

46/ Druhý exil Edvarda Beneše
/2.3.1/

Závěr

Přestože se v tu dobu mezi lidmi objevují tendence přiklánět se k názoru, že Československo bylo Hitlerovi dáno lacino a že bychom se byli schopni vzniklé situaci postavit a bránit se (takového názoru byl například Jan Masaryk), pro jiné byla Benešova reakce čistě a jednoduše nevyhnutelným krokem. Možná i za cenu poklesu národní hrdosti zvolil Edvard Beneš cestu diplomacie, která se v některých očích zračí jako zrada, v jiných jako nevyhnutelný, leč diplomaticky v danou chvíli nejlépe zvládnutý ústupek pro ušetření co největšího množství lidských životů. Ač jsou v publikacích použity fotografie z odletu ze země po Benešově abdikaci a následně z exilu, v žádné z nich raději tyto názory nerozebírají, ani příliš neexponují. Nejvíce fotografií je pořízeno právě z exilu.

Je znát, že na fotografiích působí Edvard Beneš přístupněji než Tomáš Garrigue Masaryk, a to v rámci různých stylů zobrazování, např. zaznamenání sekvence Benešovy gestikulace nebo portréty v knihovně s výraznou mimikou.

Publikace o Edvardu Benešovi jsou způsobem zpracování velmi podobné těm o Tomáši Garriguovi Masarykovi. Styl nakladatelství Orbis, které vydalo publikace „Masaryk ve fotografii" a „Beneš ve fotografii", je v tomto případě téměř identický, včetně užití stejné grafické úpravy. Oproti tomu publikace „Edvard Beneš – fotografie z let 1938 – 1945" vyniká silným grafickým zpracováním, které se od publikací o TGM velmi liší a žádná podobná publikace se u Masaryka neobjevuje. U Edvarda Beneše byl jeho pohřeb zpracován o mnoho skromněji, neexistuje tedy žádná publikace vyloženě o této události.

EMIL HÁCHA

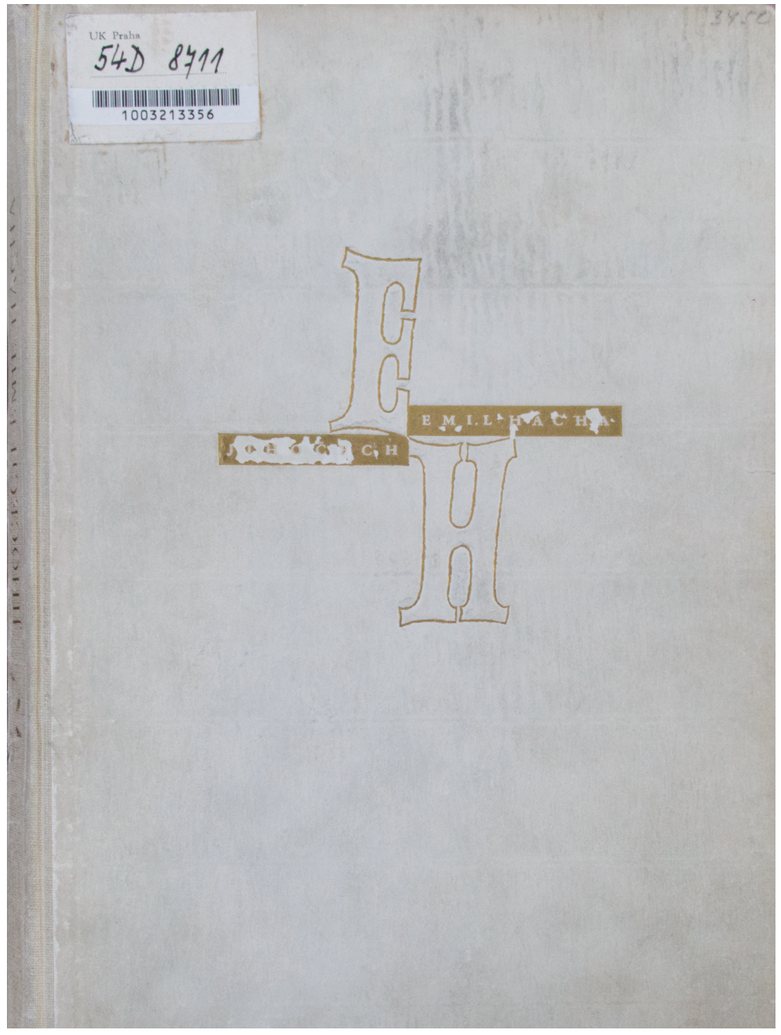

Zdroj: cs.wikipedia.org/wiki/Emil_Hácha#/media/Soubor:Emil_Hácha_5.jpg

3.1/

Emil Hácha byl český právník a politik, v roce 1925 byl zvolen tehdejším prezidentem Tomášem Garriguem Masarykem předsedou Nejvyššího státního soudu a tuto funkci až do roku 1938 vykonával.
Po přijetí mnichovské dohody a následné abdikaci Edvarda Beneše a také v důsledku nátlaku svého okolí přijal Emil Hácha funkci prezidenta Československé republiky. Byť o funkci nestál, již měl zkušenosti z čela vyšší instituce a byl doposud politicky neutrální.
V pomnichovské republice zůstal po Benešovi úkol jeden z nejtěžších v dějinách Československé republiky, kterého se Emil Hácha nedobrovolně ujal. Dne 14. března 1939 přijel na pozvání do Berlína na jednání s představiteli Německé říše, kde byl úmyslně nucen čekat až do půl druhé ranní. Po nátlakovém několikahodinovém rozhovoru s Adolfem Hitlerem a po hrozbě Hermanna Wilhelma Göringa vybombardováním Prahy utrpěl infarkt a zcela vyčerpán signoval žádost o ochranu Čech a Moravy vojsky tzv. Třetí říše. O pár hodin později překročilo vojsko německé branné moci hranice Československa. O této události musel zhroucený Hácha oficiálně informovat v rozhlase, a to v čase, kdy už Československo nesl název Protektorát Čechy a Morava. Při návratu Emila Háchy zpět do Prahy byl navíc vlak, ve kterém seděl, úmyslně zdržen, aby Adolf Hitler dorazil do Prahy nejdříve.
Během prvních let ve funkci prezidenta v Protektorátu byl aktivním politikem a snažil se hájit práva českého národa. Protestoval proti germanizaci, odmítl slib věrnosti Hitlerovi a po zatčení vysokoškolských studentů požadoval jejich propuštění.
Tlak okupantů na Emila Háchu rostl a vyvrcholil po atentátu na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha, po němž byl Hácha nucen tento čin v rozhlasu veřejně odsoudit a rovněž i Benešovu exilovou politiku. V návaznosti na zhoršující se Háchův zdravotní stav byl využíván nacistickým režimem jako symbol „protektorátního vlastenectví v rámci Německé říše".
13. května 1945 byl na popud tehdejší výrazné osobnosti Komunistické strany Československa Václava Noska zatčen na zámku v Lánech a těžce nemocen převezen do pankrácké vězeňské nemocnice, kde za 14 dní zemřel.

UK Praha
54D 8711
1003213356

47/ Jihočech Emil Hácha /3.2.1/

3.2/ Jihočech Emil Hácha

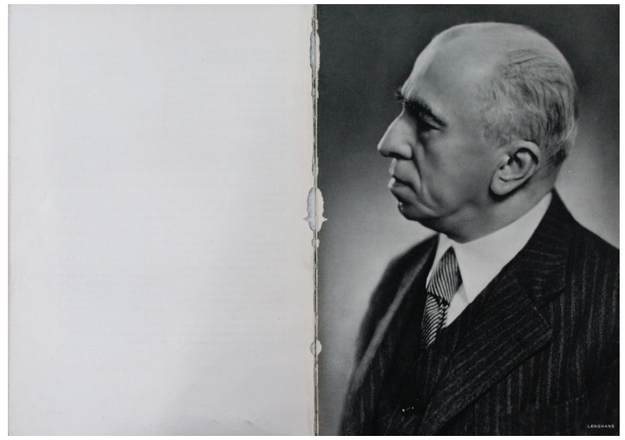
3.2.1/ Jihočech Emil Hácha

Fotografie: Aktualita Praha, Karel Bursík, Centropress, Josef Dryml, Jan Gregora, Josef Hácha, Theodor Josef Hácha, Karel Hájek, Hoffmann Heinrich, Josef Kytka, J. F. Langhans a spol., Petr Šícho, Roman Šícho, Jan Šůna
Vydal: Jihočeské vydavatelské a nakladatelské družstvo, Budějovice, 1942
Texty: Ladislav Stehlík, Emil Hácha, Adolf Hrubý, Jan Čarek, Emanuel Chalupný, František Oberpfalcer, Miloslav Novotný, Theodor Josef Hácha, Josef Kytka, Karel Kůrka, Václav Čácha, Josef Kliment, František Škarvan, Josef Menzel, A. M. Píša, Miroslav Haller
Grafická úprava: Jiří Trnka
Pevná vazba, formát 29 x 20,5 cm, hlubotisk
Nestránkováno, 131 reprodukcí
Jazyk: český

Kniha je jedinou monografickou publikací s fotografiemi Emila Háchy. Vyšla roku 1942 k příležitosti jeho sedmdesátých narozenin jako sborník sestavený Karlem Hájkem, který je z valné části autorem fotografií (celkem 90) jak krajinářských, tak portrétních a reportážních použitých v publikaci. Knihu graficky upravil Jiří Trnka.
Po textové části od různých autorů, zabývající se jak krajinou a lidmi Jižních Čech, tak osobou Emila Háchy, který v této části Čech vyrostl, se nachází celostránkový portrét Emila Háchy od Jana Langhanse. Následují krajinářské fotografie Jižních Čech a téměř všechny jsou zprvu doplněny o komentář či výňatky básní. Druhá čtvrtina knihy je věnována kapitole nazvanou „Kořeny rodu" zobrazující obce a města Hrazánky, Petrovice, Velká na Písecku, Trhové Sviny a Trocnov, která dává nahlédnout podrobně do celé rodinné historie. Fotografie krajiny polí, lesů a návsí jsou často doplňovány o architektury kostelů a jiné sakrální tématiky dokládající prezidentovo křesťanské vychování, občas přerušují snímky obyvatel v lidových krojích. Kapitola „Domov" obsahuje fotografie rodiny Emila Háchy včetně architektury rodného domu. Druhá polovina knihy začínající kapitolou „Životní cesta" volně přechází od fotografií architektury a krajin protkané rodinnými a školními portréty k fotografiím několika za sebou jdoucím portrétům Emila Háchy, od portrétu v době promoce až po fotografii ze slibu po volbě prezidenta v roce 1938. Pokračuje kapitola „Státní prezident", obsahující i snímek s Adolfem Hitlerem na Pražském hradě roku 1939, za nímž příhodně následuje fotografie pohledu na Pražský hrad a Karlův most v mlžném oparu. Kapitola pokračuje snímky prezidenta při státních povinnostech, projevech a návštěvách. Další kapitolu „První občan" provází snímky z kulturních akcí, mezi které by se daly počítat i snímky z návštěvy prezidenta *„zástupci českého a moravského lidu"*[11] v příslušných krojích. Kapitolu zakončuje fotografie Emila Háchy při vánoční nadílce u vdovy se sedmi dětmi. Můžeme si pouze domýšlet, jaké okolnosti vznik této fotografie doprovázely. Dokumentární fotografie prezidenta při různých procházkách pokračují kapitolou, ve které je celkově zobrazeno „Sídlo presidentovo", od architektury Pražského hradu přes detaily síní až po zátiší z prezidentova pokoje.

Poslední kapitola „Soukromí" je opět kombinací snímků hor a sedláků při práci, rodinných fotografií, sekvenčních portrétů při odpočinku s doutníkem, architektury zámku v Lánech, která je doplněná o kýčovité snímky labutí a dokumentárních fotografií při procházkách.

11 HÁJEK, Karel et al. *Jihočech Emil Hácha: obraz domova, rodu a život pana státního presidenta*. 1. vydání. Praha, Budějovice: Č. A. T., 1942. nestr.

48/ Jihočech Emil Hácha /3.2.1/

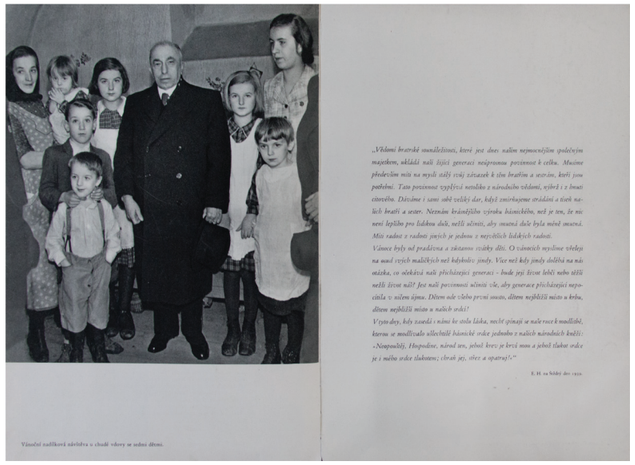
49/ Jihočech Emil Hácha /3.2.1/

„Po dlouhém rozhovoru s Vůdcem kancléřem a po zvláštní situaci rozhodl jsem se prohlásit, že odevzdáváme osud českého národa a státu v plnou důvěrou do rukou Vůdce německého národa. Za tento projev důvěry dostalo se mi dále, že našemu národu bude zabezpečena svébytnost a svéprávný výkon národního života. Tento svůj dlouhý kancléřský výklad vyslovuje výzvou, abychom nálož na Hradě pražském a „Protektorátu Čech a Moravy", kterým se zaručuje našemu národu jeho vlastní národní život se všemi náležitostmi, potřebnými k uspokojení jeho vlastních vůlí a k provázení vlastního národního života."

Vůdce Adolf Hitler se státním prezidentem na Hradě pražském dne 16. března 1939

50/ Jihočech Emil Hácha /3.2.1/

„Vědomi bratrské sounáležitosti, která jest dnes našim nejmocnějším společným majetkem, ukládá naší žijící generaci nesprostou povinnost k cíli. Musíme předevčím míti na mysli stálý vznášek k sňatku bratrům a sestrám, kteří jsou potřební. Tato povinnost vyplývá z národního vědomí, vyhrká z hrudi citového. Děcátne i sami sobě velký dar, když zmírňujeme trápění a tíseň našich bratří a sester. Neznám krásnějšího výroku básnického, než je ten, že nic není lepšího pro lidskou duši, než ji učinit, aby snadná duše byla méně smutná. Mír vadne z radosti jiných je jedním z nejvyšších lidských vzdělání.

Vánoce byly od pradávna a zůstanou svátky dětí. O vánočních myšlence věnujeme na mnoě svých malůčkých než kdykoliv jindy. Více než kdy jindy otáčí se na nás otázka, co očekává naší přicházející generaci – bude její život lehčí nebo těžší než náš život? Jest naší povinností učinit vše, aby generace přicházející napotřebila v našem újmu. Dětem nde všeho první místo, dětem nejhlubší místo u krbu, dětem nejhlubší místo u našich srdcí!

Vyjde-dny, kdy zazdí v mámě ke svému lůnku, nechť opínají se naše ruce k malůčkým, kterým se množí stále hlubší básnické srdce jednoho z našich národních bratří: ‚Neopouštěj, Hospodine, národ tvůj, jehož krev je krví mou a jehož hlubší srdce je z mého srdce zlatotavu; chraň jej, vlévej a opatruj!'."

E. H. na Štědrý den 1939

Vánoční nadšková nálada u chudé vdovy se sedmi dětmi.

51/ Jihočech Emil Hácha /3.2.1/

Závěr

Jediná monografická publikace o Emilu Háchovi je vydána za války v roce 1942, obsahuje proto i fotografii z kritického rozhovoru s Adolfem Hitlerem, která je doplněna o vynucený rozhlasový projev Emila Háchy k českému národu, který byl v době vzniku fotografie již zbaven Protektorátem Čechy a Morava samostatné státnosti. Do publikace jsou zvoleny fotografie, které jsou kombinací portrétů a reportážních fotografií tehdejšího prezidenta, architektury Prahy a Pražského hradu a krajinářských snímků Jižních Čech.
Možná právě kvůli negativnímu obrazu Emila Háchy v povědomí českého národa, nebyla žádná další publikace o tehdejším prezidentovi již vydána.

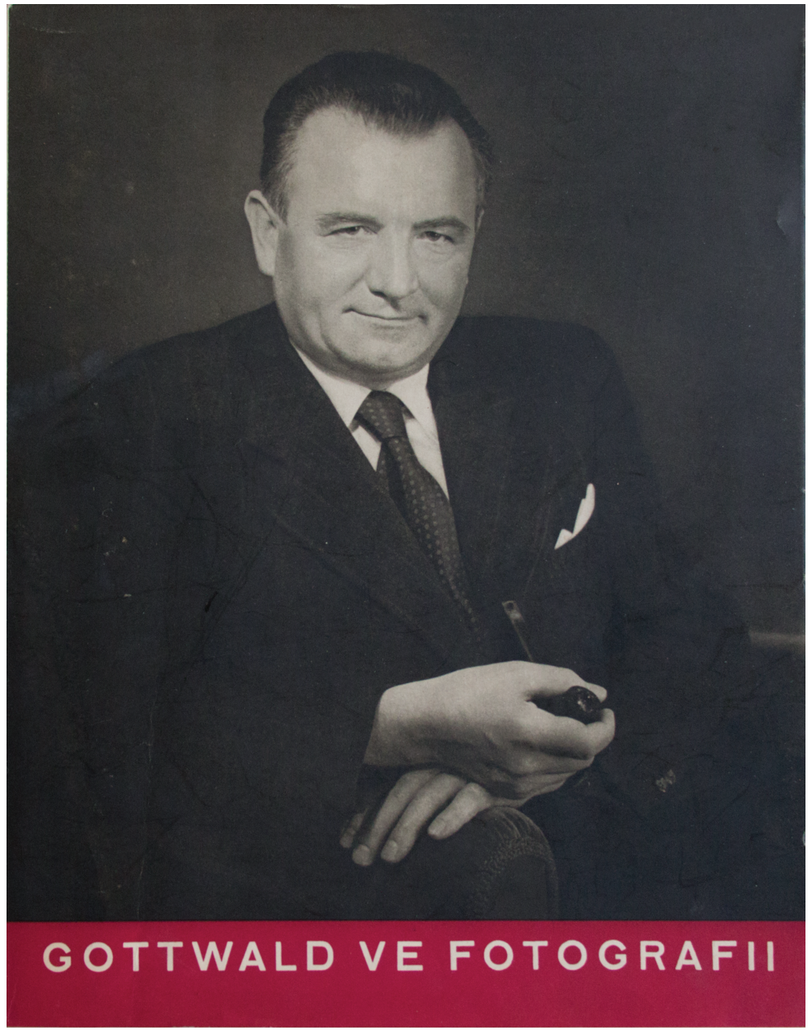
KLEMENT GOTTWALD

Zdroj: domov.sme.sk/g/2148/portrety-prezidentov?gref=&photo=p247678

4.1/

Počátky své politické činnosti započal Klement Gottwald v roce 1926 jako funkcionář komunistické strany na Slovensku, předtím jako redaktor komunistického tisku. Od roku 1928 byl členem mezinárodní organizace Třetí internacionála. Svůj vliv uplatnil v únoru 1929, kdy stanul v čele vedení KSČ a ve stejném roce se stal i poslancem Národního shromáždění.
Ve straně provedl řadu změn včetně vyloučení nepohodlných členů ze strany a podřízení politiky směrem k Sovětskému svazu. V souvislosti s prezidentskou volbou v roce 1934 vydala KSČ leták, na němž stálo „Ne Masaryk, ale Lenin!", za což byl na Klementa Gottwalda vydán zatykač, načež pak Gottwald před trestním stíháním utekl do Moskvy.
Do Československa se pak mohl vrátit díky prezidentské amnestii v roce 1935, kde prosazoval boj proti vzrůstajícímu fašismu a v roce 1938 se zapojil do dění jako jeden z hlavních odpůrců přijetí Mnichovského diktátu. Ve stejném roce emigroval do SSSR a zůstal zde až do roku 1945. Roku 1941 po invazi německých vojsk do Sovětského svazu se pro Gottwalda otevřela možnost prosadit se při vytváření protihitlerovské koalice.
Z pozice vedoucí postavy KSČ jednal s exilovým prezidentem Edvardem Benešem o sjednocení domácího a zahraničního odboje a roku 1945 se vrátil do Československa v pozici místopředsedy československé vlády a předsedy Národní fronty a KSČ.
Po prvních poválečných volbách roku 1946, kdy zvítězila KSČ, byl Gottwald pověřen sestavením vlády. Cestu ke komunistickému převratu umožnil právě Edvard Beneš, když v únoru 1948 během vládní krize přijal demisi demokratických ministrů a pověřil Klementa Gottwalda doplněním vlády. Události během února 1948 byly poté komunistickým režimem označovány jako „Vítězný únor". Pouze jeden den po úmrtí ministra zahraničí Jana Masaryka došlo k potvrzení nové komunistické vlády, o necelé dva měsíce později pak nová komunistická ústava, která měla měnit Československo na Československou lidově demokratickou republiku, kterou ovšem prezident Edvard Beneš odmítl podepsat a následně abdikoval.
Prezidentské volby s vynucenou účastí a možností vybírat pouze ze seznamu kandidátů Národní fronty určily Klementa Gottwalda novým československým prezidentem. Na počátku padesátých let docházelo k mnoha politicky vykonstruovaným procesům, které vynesly rozsudek smrti i jedenácti předním komunistickým funkcionářům v čele s Rudolfem Slánským. Rozsudek smrti potvrdil Klement Gottwald také Miladě Horákové, dnešnímu symbolu hrdosti a neústupnosti vůči totalitnímu režimu.

52/ Klement Gottwald ve fotografii /4.2.1/

4.2/ Klement Gottwald ve fotografii

4.2.1/ Klement Gottwald ve fotografii

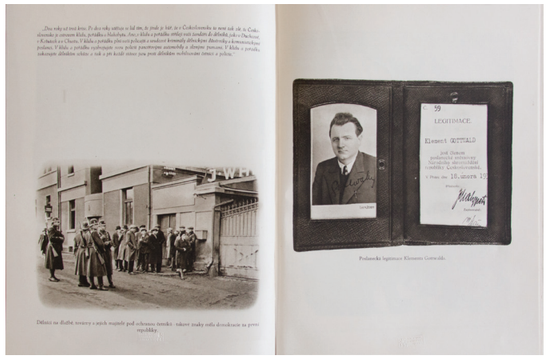
Fotografie: Archiv KSČ, archiv Památníku osvobození, ČTK, Josef Ehm, Illek a Paul, Karel Hájek, Karel Otto Hrubý, Mir. Mach, ing. arch. K. Poličanský
Vydal: Orbis, Praha, 1949
Texty: Václav Kopecký
Grafická úprava: neuvedeno
Pevná vazba, formát 27,5 x 21 cm
109 stran, počet reprodukcí neuveden
Jazyk: český

„Nechť i tato publikace, zobrazující život a činnost Klementa Gottwalda, přispěje k dalšímu zvroucnění lásky, kterou si náš president republiky v nejvyšší míře zasluhuje!" Václav Kopecký[12]

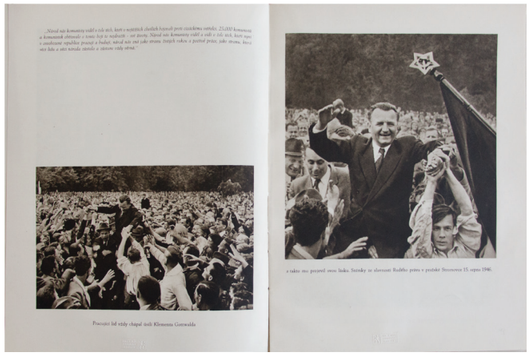
První vydání k IX. sjezdu komunistické strany Československa otevírá silně agitační úvod Václava Kopeckého, který chvalozpěvem představuje tehdejšího prezidenta nového státního zřízení, Československé socialistické republiky, Klementa Gottwalda. Óda na Klementa Gottwalda pokračuje i v úvodním slově nazvaném „Ze života a činnosti Klementa Gottwalda". Je zde vyobrazen jako ten nejhrdinnější představitel takzvané dělnické třídy, autor textu také nešetří superlativy, kterými je celý text protkán. Čtenáři je takřka vtloukán pocit, že se s komunistickými idejemi Lenina a Stalina malý Klement skoro narodil. Publikace dále pokračuje rozdělením do tří chronologicky seřazených kapitol podle období, 23. XI. 1896 – 30. IX. 1938, 1. XII. 1938 – 14. VI. 1948 a 14. VI. 1948 – 1. V. 1949.
Začátek první kapitoly je pojatý jako úvod do Gottwaldova rodinného zázemí a jeho vzdělání, a to reprodukcemi fotografií portrétů jeho matky, rodného domu a vysvědčení. První kapitola dále pokračuje ve stylu kontrastujících dvojic fotografií, na každé straně jeden snímek nebo reprodukce. Každému portrétu Klementa Gottwalda předchází ilustrační snímek, který je vždy doplněn o ovlivňující komentář, a to s náležitou dikcí, kterou umocňují dnes již nepoužívaná slova jako údernice, pracující lid a podobně. Portréty se k výjevům či reprodukcím novin vztahují (či s nimi kontrastují) jak časově nebo místem, tak aranží portrétu. Příkladem kontrastující dvojice je reprodukce malby s výjevem vídeňské smetánky s hanobícím komentářem a portrét Klementa Gottwalda coby truhlářského učně ve Vídni. Uprostřed první kapitoly je využito již jen tematických kontrastů ve fotografiích, výjev bezdomovectví – zasedání výboru KSČ, dělníci na dlažbě – poslanecká legitimace Klementa Gottwalda nebo demonstrace – Klement Gottwald v Májovém průvodu. Kapitolu zakončuje titulní strana Rudého práva ze září 1938 a snímek davu lidí před budovou Rudolfina, doplněný o přiblížený výřez s Klementem Gottwaldem na balkoně, kde pronáší svůj slib neústupnosti před mnichovskou hrozbou.
Druhá kapitola pojednává o jeho pobytu v Moskvě a na Slovensku. Reportážní fotografie jsou opět doplněny snímky armády, reprodukcemi novin a „šťastného lidu", který vítá členy tehdejší vlády po příletu do Prahy. Stejně tak účelně šťastné jsou portréty Gottwalda, kterého nese na ramenou „pracující lid" v pražské Stromovce v srpnu 1946 a snímky horníků a dělníku, které v rámci dodržení obrazu „prezidenta lidu" vítá Gottwald po svém příjezdu údajně jako první.

Následují reportážní fotografie z projevů a podepisování smluv, v rozhovorech s politiky, fotografie zaplněných ulic při projevech a samostatné portréty Klementa Gottwalda. Tato kapitola je zároveň dokladem kroků a událostí, které vedly k únoru 1948.
Třetí a poslední kapitola začíná snímky ze zvolení Klementa Gottwalda prezidentem a pokračuje reportážními fotografiemi z jeho působení v roli prezidenta, studiovými portrétními snímky a opět do maxima využitých snímků Gottwalda s dětmi, fotografie pohledu do dílny s nástěnkou vzdávající hold pětiletce, Gottwaldovi a Stalinovi a fotografie všesokolského sletu. Posledním snímkem je fotografie smějícího se Gottwalda s dýmkou a komentářem: „Kupředu, zpátky ni krok!".
Publikace je zakončená seznamem citátů, jimiž je každá dvojstrana opatřená, kdyby čtenáři nestačily už tak silně agitační komentáře. V o rok pozdějším vydání tento seznam chybí, neboť jsou zdroje uvedeny rovnou u citací. V tomto pozdějším vydání je ještě přiřazen snímek horníků s typickým popiskem „Jsem horník a kdo je víc?", dále pak fotografie z let 1949 – 1950, přičemž v poslední kapitole jsou dvojice fotografií zpřeházeny.

12 NEČÁSEK, František. *Klement Gottwald ve fotografii*. 1. vydání. Praha: Orbis, 1949. nestr.

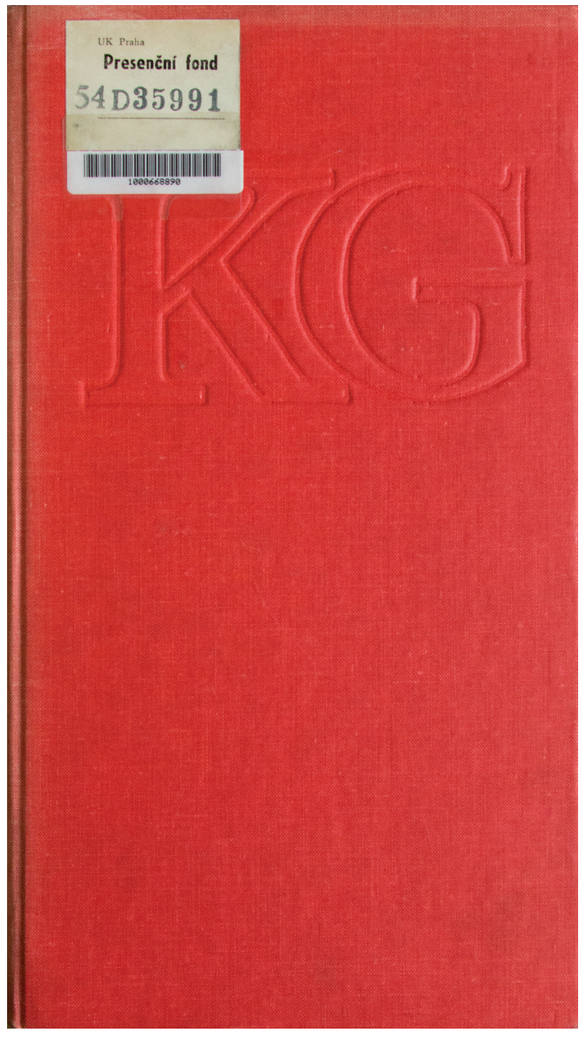
53/ Klement Gottwald ve fotografii /4.2.1/

54/ Klement Gottwald ve fotografii /4.2.1/

55/ Klement Gottwald ve fotografii /4.2.1/

UK Praha
Prezenční fond
54D35991
1000668890

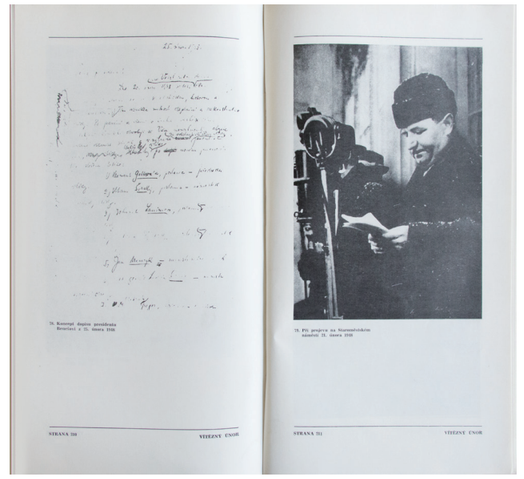
56/ Klement Gottwald ve vzpomínkách a dokumentech /4.2.2/

4.2.2/ Klement Gottwald ve vzpomínkách a dokumentech

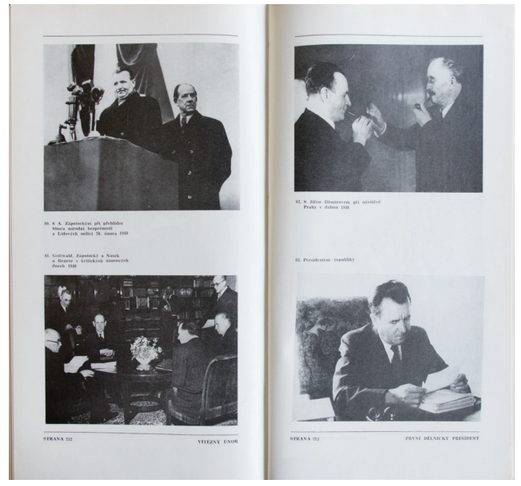
Fotografie: neuvedeno
Vydal: Blok, Brno, 1971
Texty: Otakar Franěk
Grafická úprava: Ivan Soukup a Ludmila Chytilková
Pevná vazba, formát 29 x 16,5 cm
124 stran, 90 reprodukcí
Jazyk: český

Publikace se dělí na tři hlavní části, a to „Vzpomínky", dále „Dokumenty" a nakonec „Klement Gottwald ve fotografiích". První část je složená z menších podkapitol. Vyznačují určité milníky v životě Klementa Gottwalda do roku 1948. Tvoří je vzpomínky lidí, kteří se jakkoliv s Gottwaldem setkali. Od dětství, přes novinařinu až po pobyt v Sovětském svazu za 2. světové války. Každé podkapitole předchází vytvrzená fotografie portrétu Klementa Gottwalda, vždy stářím vázaná k dané kapitole. Druhá část je z největší části složená z přepisů projevů a policejní hlášení o konání různých akcí, na nichž Gottwald vystoupil od roku 1921 do roku 1938.
Poslední kapitolou je obrazová část. Fotografie jsou řazeny běžným způsobem od dětství, přes učení ve Vídni, léta ve vojenské službě po období ve funkci prezidenta. Tato část obsahuje také reprodukce Gottwaldových článků v novinách a reprodukce projevů a fotografie coby poslance a poté prezidenta. Na takových nechybí ani propagandistické fotografie nošení Klementa Gottwalda davem na ramenou. Z tohoto období se na snímcích objevují i fotografie pozdějších komunistických prezidentů po Gottwaldově boku – Antonína Zápotockého, Ludvíka Svobody a Gustáva Husáka. Z dnešního pohledu mrazivě působí fotografie Gottwalda, Zápotockého a Noska v kanceláři tehdejšího prezidenta Edvarda Beneše během kritických únorových dnů 1948 (mimochodem přesně takto v publikaci pojmenovaných), kdy došlo ke komunistickému převratu v Československu, po němž se Klement Gottwald stal prezidentem. Tento snímek je následován fotografií, na které bulharský komunistický politik připaluje Gottwaldovi dýmku a poté fotografií Gottwalda coby nového prezidenta republiky.
Publikace také obsahuje dnes již nechvalně známou retušovanou fotografii Klementa Gottwalda při projevu na Staroměstském náměstí 21. února 1948. Jde o snímek, který byl účelově vyretušován, v pozadí původně stáli fotograf Karel Hájek a politik a později ministr zahraničí Vladimír Clementis[13]. Důvody retuše se různily – Karel Hájek na původní fotografii odváděl pozornost, ale Vladimír Clementis se neměl připomínat z politických důvodů. Byl totiž v roce 1952 odsouzen za spiknutí a následně popraven spolu s Rudolfem Slánským, generálním tajemníkem ÚV KSČ.

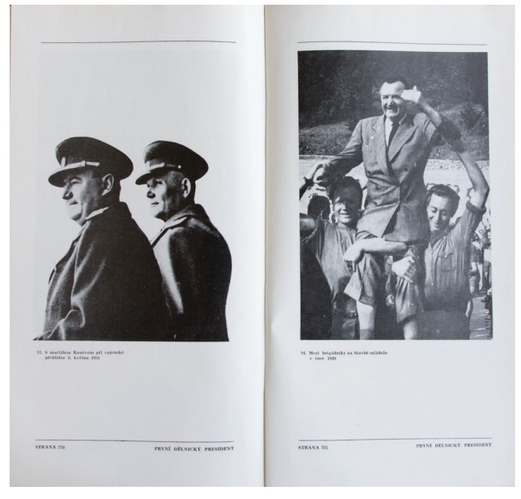
13 MOUCHA, Josef; *Clementis' cap*. Fotograf, 2006, V, č. 7, str. 90.

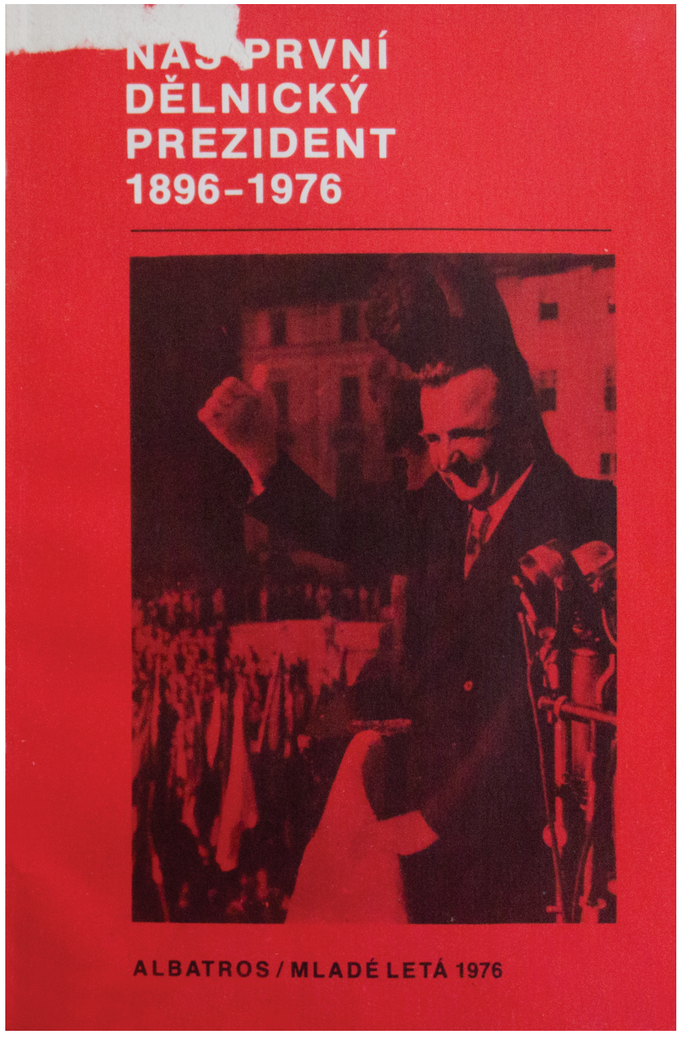
57/ Klement Gottwald ve vzpomínkách a dokumentech /4.2.2/

58/ Klement Gottwald ve vzpomínkách a dokumentech /4.2.2/

59/ Klement Gottwald ve vzpomínkách a dokumentech /4.2.2/

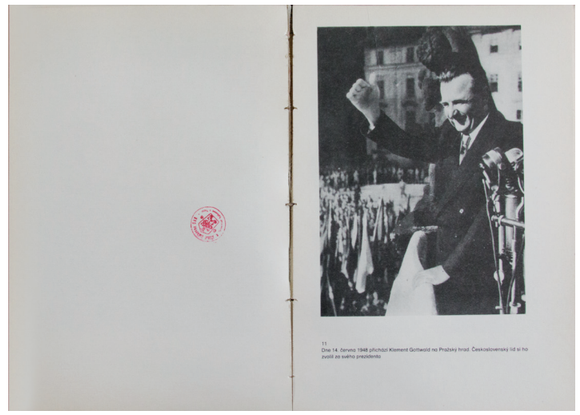
60/ Náš první dělnický prezident /4.3.1/

4.3/ Náš první dělnický prezident

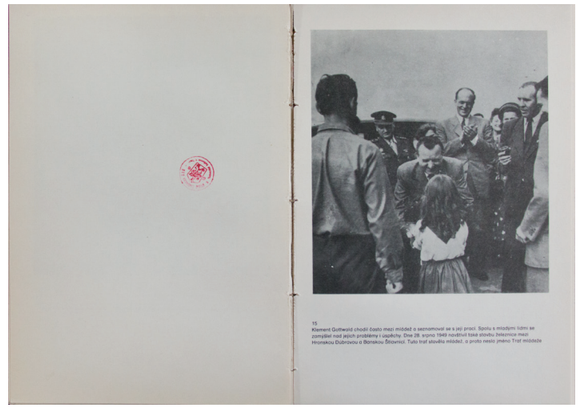
4.3.1/ Náš první dělnický prezident 1896 – 1976

Fotografie: ČTK
Vydal: Albatros / Mladé letá, Praha / Bratislava, 1976
Texty: František Halas, Milan Lajčiak (odpovědný redaktor dr. Ludvík Souček)
Grafická úprava: Oto Lupták a Mária Štepková (typografie)
Pevná vazba, formát 24 x 16 cm
Nestránkováno, 18 reprodukcí
Jazyk: český

Kniha vyšla jako neprodejný výtisk pro školy a byla věnována 80. výročí narození Klementa Gottwalda. Úvod tvoří dvě básně, první je úryvek básně Františka Halase „Kapely hrajte" z roku 1946, druhá pak báseň Milana Lajčiaka oslavující přímo Klementa Gottwalda.
Publikaci ilustruje osmnáct poměrně nekvalitních reprodukcí, zobrazujících milníky v životě Klementa Gottwalda. Nechybí fotografie rodného domu s komentářem, že se Klement Gottwald naučil číst dříve, než začal chodit do školy. Jednou z použitých fotografií je i snímek s pozdějším prezidentem Ludvíkem Svobodou, tehdy ještě armádním generálem, v Moskvě v době druhé světové války. Následují fotografie zaplněných náměstí, včetně jedné z února 1948 s agitačním komentářem popisujícím demisi demokratických ministrů. Poté jsou použity snímky Klementa Gottwalda ve funkci prezidenta, vždy s patřičným komentářem. Kniha je zakončena fotografií z jeho pohřbu a snímkem architektury Pece mládeže Nové huti Klementa Gottwalda v Kunčicích.
Fotografie byly použity z publikací Klement Gottwald v obrazech a Klement Gottwald ve vzpomínkách a dokumentech a z materiálů ČTK.

61/ Náš první dělnický prezident /4.3.1/

62/ Náš první dělnický prezident /4.3.1/

Závěr

Publikace o Klementu Gottwaldovi jsou často využívány jako prostředek agitace a propagandy. Je využíváno kontrastujících dvojic fotografií a ilustrací, téměř vždy jsou použity ovlivňující komentáře. Portréty Klementa Gottwalda jsou mnohdy fotografovány účelově, aby vytvářely o tehdejším prezidentovi do nejlepší dojem. K takovým účelům je využíváno i fotografií dělníků nebo horníků, tehdy vyzdvihávané vrstvy národa, v čele s jeho vrchním představitelem Klementem Gottwaldem. Samostatně neprodejný výtisk pro školy publikace „Náš první dělnický prezident" je důkazem silně agitačního účelu vydávání publikací o Klementu Gottwaldovi.
Publikace jsou povětšinou sestaveny stejným způsobem a ze stejných fotografií, především v úvodu z vyučení ve Vídni, novinářské činnosti a politických začátků, reportážní fotografie z projevů a státnických návštěv či jiných událostí se pak různí.
Využívání retuší bylo v případě fotografií tehdejší hlavy státu podněcováno z politických důvodů. Po procesech z padesátých let zmizeli z fotografií například Vladimír Clementis nebo Rudolf Slánský.

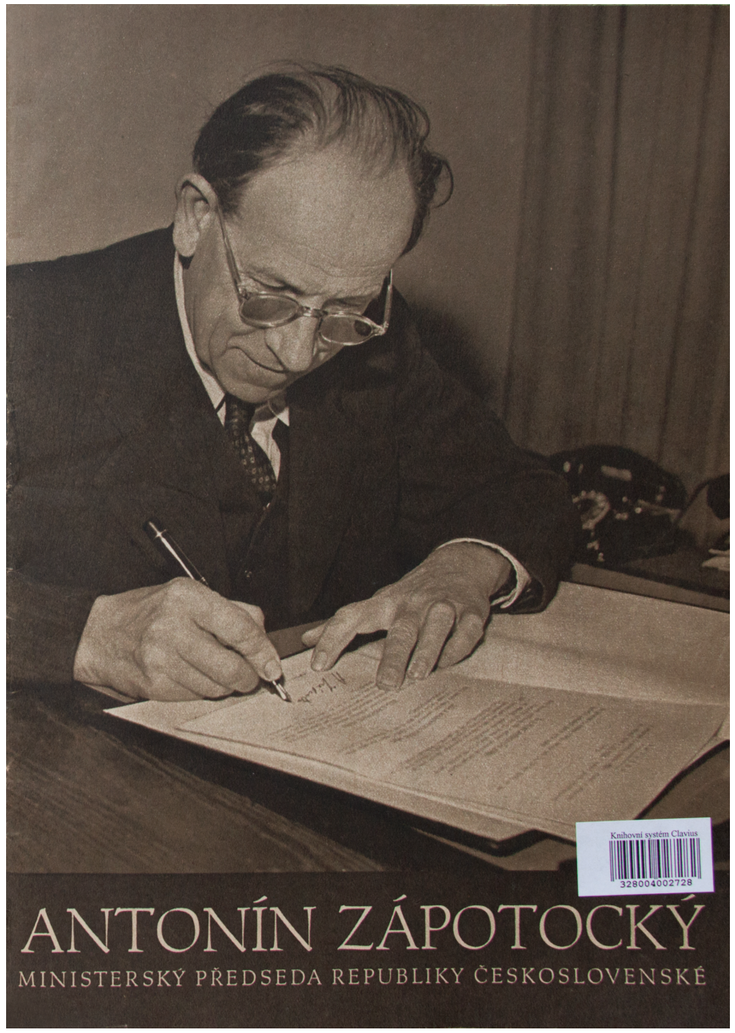
ANTONÍN ZÁPOTOCKÝ

Zdroj: moderni-dejiny.cz/PublicFiles/UserFiles/image/Metodika/08_CSR_1948-1968/800x800_zapotocky.jpg

5.1/

Pátý československý prezident a druhý komunistický prezident byl synem Ladislava Zápotockého, spoluzakladatele českého sociálně demokratického a dělnického hnutí. Antonín Zápotocký se tedy velmi brzy začal zajímat o politiku, ovšem za 1. světové války musel tehdejší kladenský sociálnědemokratický funkcionář a redaktor tamního tisku narukovat coby voják rakousko-uherské armády.
V roce 1920 se zúčastnil sjezdu II. Komunistické Internacionály, kde se setkal s Leninem. V prosinci téhož roku byl pak jako jeden z hlavních organizátorů generální stávky na Kladensku, kde se účastníci pokoušeli o první komunistický převrat v Československu, zatčen a následně odsouzen. V pankrácké věznici si odseděl 9 měsíců, poté byl na amnestii prezidenta Masaryka z vězení propuštěn. Tam se ovšem podílel i na vydávání vězeňského časopisu.
V letech 1922 – 1925 byl generálním tajemníkem KSČ a po celou dobu první republiky členem poslanecké sněmovny. Po podepsání Mnichovské dohody byla KSČ zakázána a rozpuštěna. Zápotocký se před nacisty snažil uprchnout do Sovětského svazu, na polských hranicích byl ale zatčen a deportován nejprve do pankrácké věznice a poté do koncentračního tábora Sachsenhausen, kde strávil pět let. Po válce se stal předsedou Ústřední rady odborů, členem předsednictva ÚV KSČ a poslancem Národního shromáždění.
Od roku 1948, pár měsíců po tzv. „Vítězném únoru", se stal Zápotocký na pět let premiérem země. Až do smrti Klementa Gottwalda v roce 1953 byl jeho nejbližším spolupracovníkem a tím i prezidentským následníkem. V padesátých letech se právě s Klementem Gottwaldem přímo podílel na vykonstruovaných procesech.
Ještě jako předseda vlády pronášel Zápotocký vánoční projevy, Gottwald novoroční, čímž byl nenápadně potlačen význam Vánoc. Ve svém posledním vánočním projevu dal Zápotocký jasný signál tehdy nežádoucímu křesťanství, když Ježíška proměnil na Dědu Mráze. Méně úsměvná už byla jeho první reforma pár měsíců po zvolení do funkce prezidenta republiky. V rozhlasovém projevu ubezpečil Zápotocký národ, že žádná měnová reforma neproběhne. Druhý den ráno se z padesáti korun stala koruna jedna a většina lidí tak v rámci měnové reformy přišla o své úspory.
Antonín Zápotocký byl také vášnivý spisovatel, jeho knihy „Vstanou noví bojovníci" a „Rudá záře nad Kladnem" byly dokonce zfilmovány.

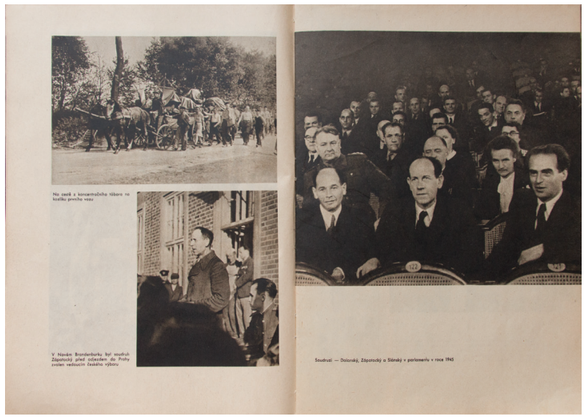
63/ Antonín Zápotocký, ministerský předseda Československé republiky /5.2.1/

5.2/ Antonín Zápotocký ve fotografii

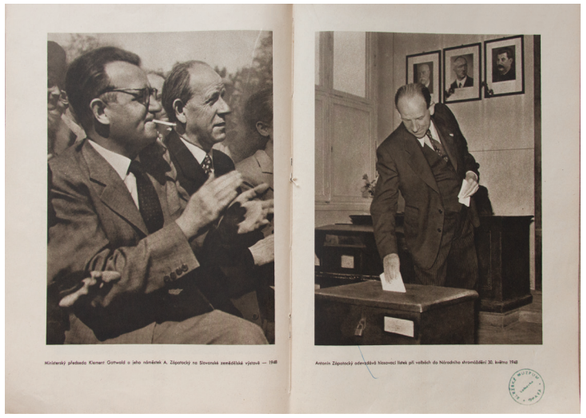
5.2.1/ Antonín Zápotocký, ministerský předseda Československé republiky

Fotografie: osobní archiv předsedy vlády, KSČ, ČTK, Karel Hájek, J. Schmidt
Vydal: Svět v obrazech, Praha, 1948
Texty: Miroslav Kárný
Grafická úprava: Vilém Ambrosi
Sešitová vazba, formát 29 x 20,5 cm
47 stran, počet reprodukcí neuveden
Jazyk: český

Toto vydání Světa v obrazech se zaměřuje na Antonína Zápotockého ve funkci ministerského předsedy a obsahuje dokumentační a reportážní snímky jakožto záznam širokého rozptylu povinností v této funkci. Nechybí ani snímky z mládí nebo po osvobození z koncentračního tábora. Zajímavostí jsou dva snímky, na nichž je ještě Rudolf Slánský, který byl v roce 1952 ve vykonstruovaném procesu režimem odsouzen a popraven. Stejně tak pozornému oku diváka neujde záběr Antonína Zápotockého při vhazování hlasovacího lístku do urny během voleb do Národního shromáždění v roce 1948, za nímž visí na zdi oficiální portréty Masaryka, Beneše a Stalina. Ovšem o pár snímků dál už lze vidět při Zápotockého projevu za jeho zády trojici portrétů Gottwalda, Lenina a Stalina. Mimo fotografie z projevů, schůzí, podpisů atd. je do obrazové přílohy zařazena dvojstrana na jedné straně se sekvencí portrétů Antonína Zápotockého téměř ve stejných pozicích a inscenovaná fotografie, kde si Zápotocký čte údajně ve volné chvilce před bílým pozadím vydání Světa v obrazech. V závěru jsou zahrnuty i fotografie rodičů a rodného domu, dále pak při tanci se ženou a snímky s vnoučaty a rodinou na zimní dovolené.

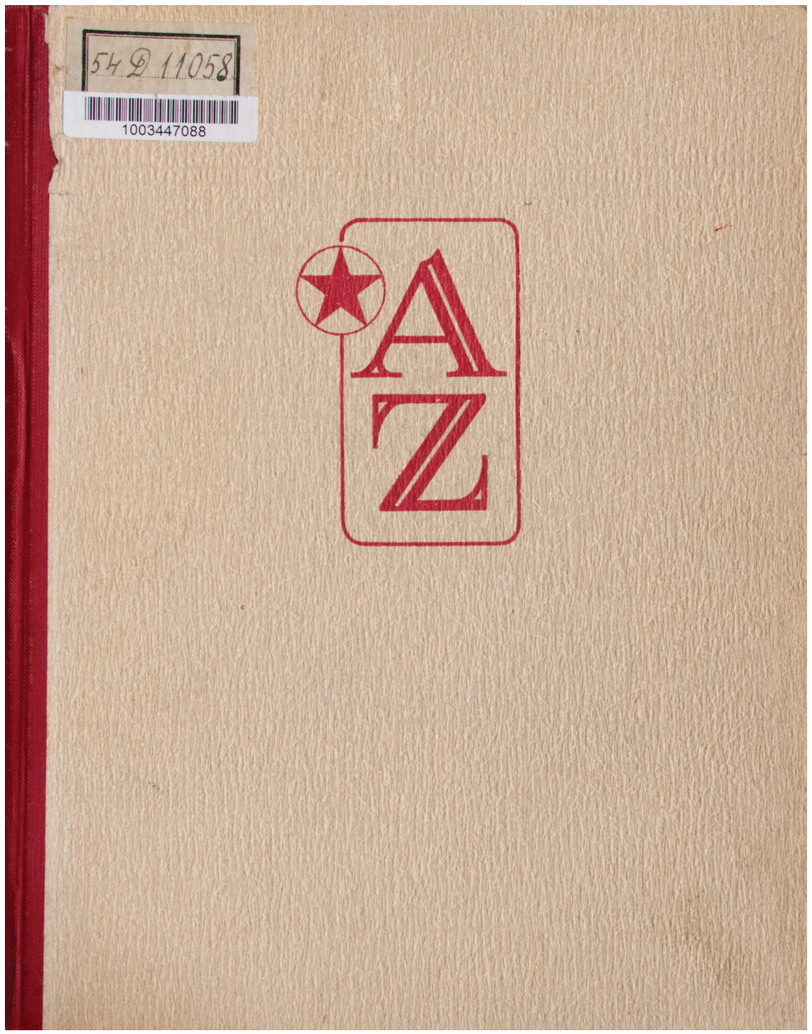
64/ Antonín Zápotocký, ministerský předseda Československé republiky /5.2.1/

65/ Antonín Zápotocký, ministerský předseda Československé republiky /5.2.1/

66/ Antonín Zápotocký, ministerský předseda Československé republiky /5.2.1/

54 D 11058
1003447088

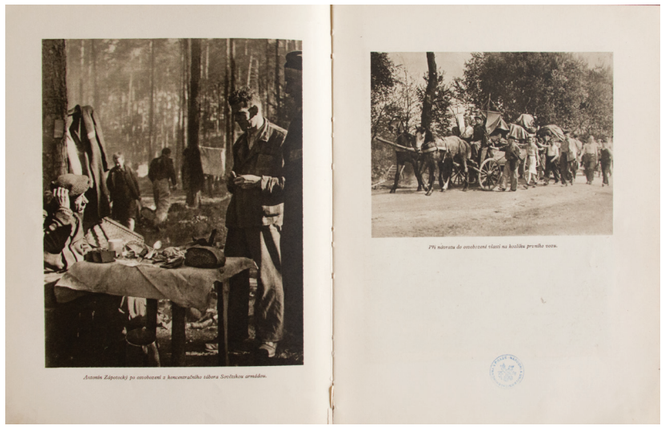
67/ Antonín Zápotocký ve fotografii /5.2.2/

5.2.2/ Antonín Zápotocký ve fotografii

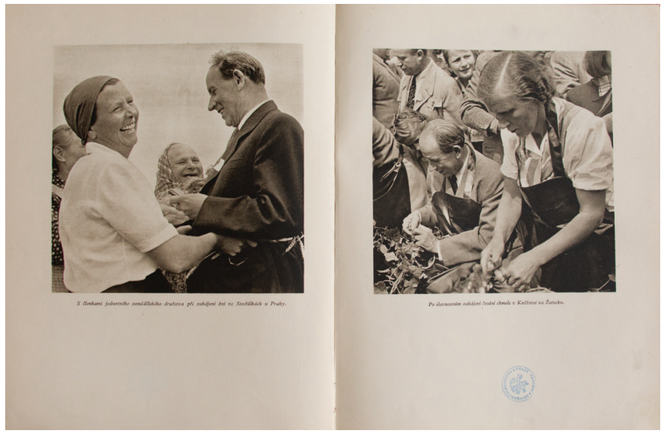
Fotografie: archiv KSČ, ČTK, Josef Hanka, Karel Schmidt, Karel Minc
Vydal: Orbis, Praha, 1951
Texty: Vladimír Rýpar, Miroslav Kárný
Grafická úprava: Vilém Ambrosi
Pevná vazba, formát 26,5 x 21 cm, hlubotisk
Nestránkováno, 89 reprodukcí
Jazyk: český

Předmluva, kterou napsal Miroslav Kárný, opět líčí tehdejšího prezidenta v superlativech, kterými se nešetří naprosto stejně jako v publikacích věnovaných Klementu Gottwaldovi. Často jsou jména Zápotocký a Gottwald skloňována společně, neboť se jednalo o blízké spolupracovníky. Obrazovou část otevírá citát Antonína Zápotockého o nutnosti upevňovat a budovat socialismus.
První kapitola popisující Zápotockého mládí obsahuje pouze sedm reprodukcí a je pouhým nástinem Zápotockého rodiny, zálib a politických začátků. V druhé kapitole z časového údobí první republiky rozhodují pro výběr reprodukcí záznamy při důležitých momentech pro Antonína Zápotockého, ovšem jedná se především o velmi nekvalitní reprodukce. Nachází se zde i Zápotockého fotografie po osvobození z koncentračního tábora, kam byl po zatčení v roce 1939 poslán. Třetí a nejobsáhlejší kapitola se skládá především z portrétů a reportážních fotografií Zápotockého při různých projevech, návštěvách či schůzích a po boku Klementa Gottwalda. Zvláštní kapitolou je kapitola následující s názvem „Mezi svým lidem", kde je využito účelových fotografií zachycujících Zápotockého mezi nejrůznějšími pracovníky, odboráři a dětmi, a to vždy v úsměvu nebo při práci. Pátá kapitola ukazuje tehdejšího prezidenta i jako publicistu a spisovatele, k tomuto účelu je využito portrétů Zápotockého za psacím stolem, reprodukcí obálek jeho knih či divadelních a filmových fotografií z jeho hry. V poslední kapitole jsou použity snímky z prezidentova soukromého života, tedy fotografie s rodinnými příslušníky. Tato kapitola je ovšem zakončena fotografií při podání ruky s Klementem Gottwaldem, která je navíc opatřena agitačním citátem A. Zápotockého z roku 1951.

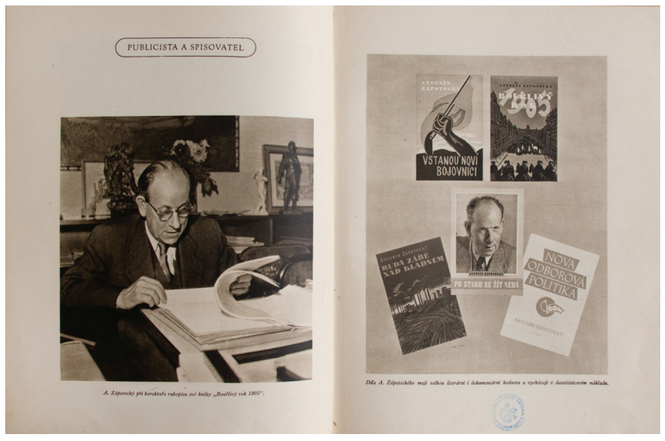
Každá fotografie je opatřena komentářem sloužícím především pro přesné uvedení místa, času a příležitosti pořízení. Snímky poskytli archiv KSČ, ČTK, Josef Hanka, Karel Schmidt a Karel Minc, jejichž autorství je uvedeno pouze na konci publikace, nikoliv však u příslušných fotografií.

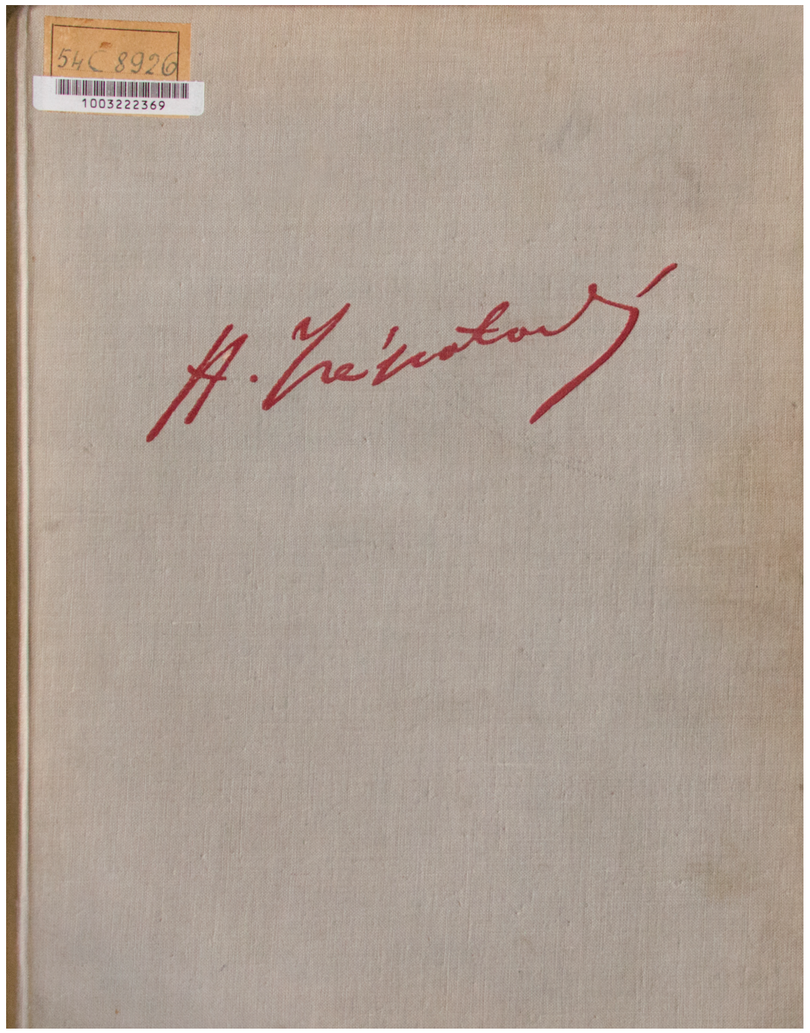
68/ Antonín Zápotocký ve fotografii
/5.2.2/

69/ Antonín Zápotocký ve fotografii
/5.2.2/

70/ Antonín Zápotocký ve fotografii
/5.2.2/

54C 8926
1003222369

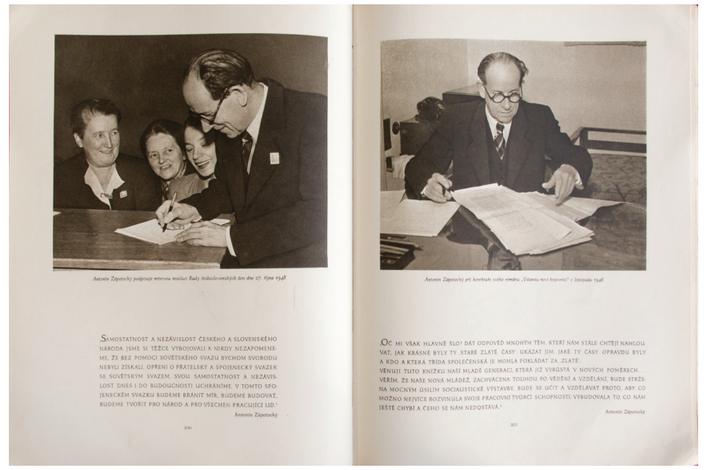
71/ Antonín Zápotocký 1884 – 1954 /5.2.3/

5.2.3/ Antonín Zápotocký 1884 – 1954

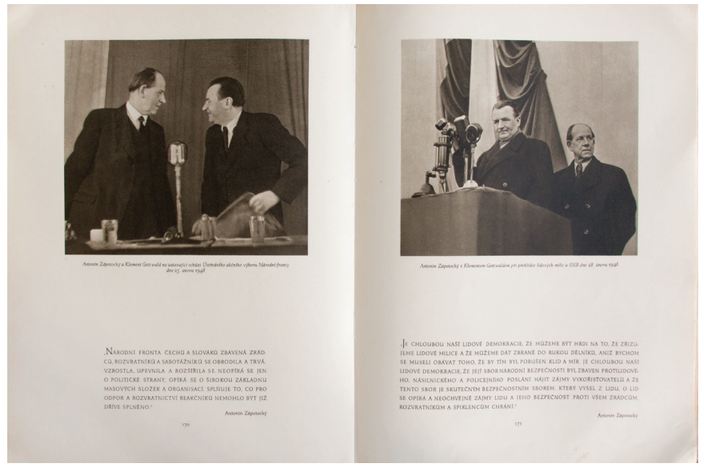
Fotografie: neuvedeno
Vydal: Orbis, Praha, 1954
Texty: Ústav dějin Komunistické strany Československa
Úryvky a citace: Viliam Široký, V. I. Lenin, Václav Kopecký, Klement Gottwald, Jaromír Dolanský, Antonín Zápotocký, J. V. Stalin
Grafická úprava: neuvedeno
Pevná vazba, formát 31,5 x 23, 5 cm, hlubotisk
340 stran, 333 reprodukcí (včetně reprodukcí novin atd.)
Jazyk: český

Monumentálně pojatá publikace o 340 stranách, vydaná v roce 1954 nakladatelstvím Orbis a uspořádaná Ústavem dějin Komunistické strany Československa, má za cíl *„přiblížit našim pracujícím bohatý, hrdinský život Antonína Zápotockého, naplněný prací a bojem a vítězství a lepší život pracujícího lidu"*[14], jak je napsáno na konci předmluvy, kterou dodal zmíněný Ústav. Dle těchto atributů jsou i fotografie s komentáři řazeny do deseti kapitol, které jsou mimo kapitoly o dětství seřazeny podle Zápotockého nejrůznějších „bojů", ať už se jedná o boje za ideje nebo proti fašismu.
Stejně jako Klement Gottwald je i Zápotocký v publikaci vylíčen jako člověk z dělnictva a pracujícího lidu. Ani u jedné fotografie není uveden autor.

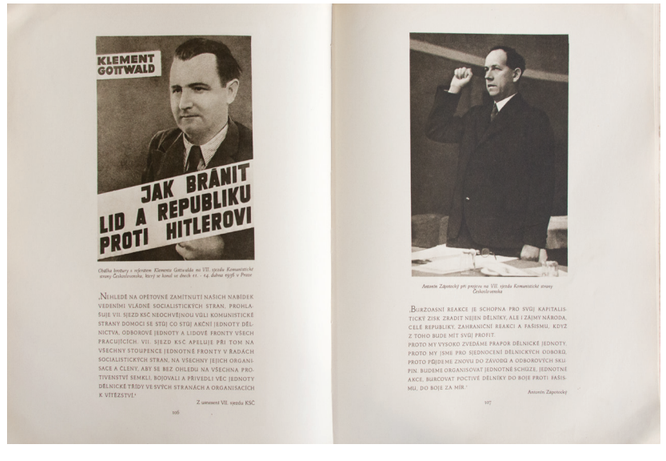
14 ZÁPOTOCKÝ, Antonín. *Antonín Zápotocký 1884-1954: [obrazová monografie]*. 1. vydání. Praha: Orbis, 1954. str. 9.

73/ Antonín Zápotocký 1884 – 1954 /5.2.3/

74/ Antonín Zápotocký 1884 – 1954 /5.2.3/

72/ Antonín Zápotocký 1884 – 1954 /5.2.3/

Závěr

Stejně jako byly publikace nakladatelství Orbis „Masaryk ve fotografii" a „Beneš ve fotografii" zpracováním téměř identické, tak i publikace stejného nakladatelství „Klement Gottwald ve fotografii" a „Antonín Zápotocký ve fotografii" nesou rysy stejného způsobu sestavení knihy a grafické úpravy. Velmi podobné jsou si i graficky zpracované monogramy obou prezidentů na přebalech těchto publikací.
Jako o jediném je o Antonínu Zápotockém vydaná samostatná publikace ještě jako o ministerském předsedovi, u ostatních jsou publikace vydávány až během období ve funkci prezidenta. Za Zápotockého funkčního období se vydávají knihy se stejným agitačním záměrem a projevem adorace jako u Klementa Gottwalda.

ANTONÍN NOVOTNÝ

Zdroj: commons.wikimedia.org/wiki/File:Antonín_Novotný_1968.jpg

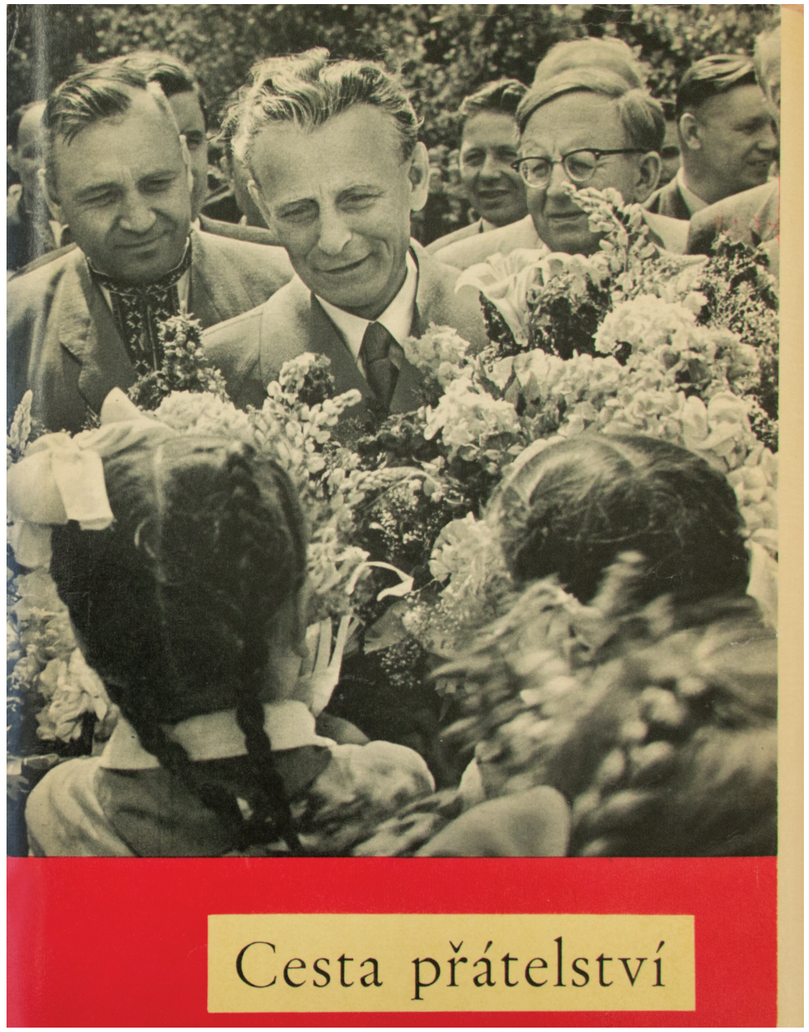
6.1/

Antonín Novotný vstoupil do KSČ hned po jejím vzniku v roce 1921, kde prošel řadou funkcí. V roce 1937 získal funkci okresního tajemníka strany v Hodoníně, ovšem po podepsání Mnichovské dohody se vrátil opět do Prahy. Po zákazu strany se zapojil do její ilegální činnosti, a tak byl v roce 1941 zatčen a deportován do koncentračního tábora Mathausen, kde byl vězněn až do konce války. Po roce 1945 působil jako vedoucí tajemník strany v Praze, o rok později se stal členem ÚV KSČ a tento post si až do roku 1968 udržel.

V roce 1951 přišel pro Novotného zásadní zvrat v jeho politické kariéře, když tehdejší prezident Gottwald odvolal z funkce Rudolfa Slánského a Antonín Novotný se tak stal jedním z šesti nových tajemníků ÚV KSČ. V roce 1953 po smrti Klementa Gottwalda strana neobnovila funkci předsedy, a tak se z Antonína Novotného stal první tajemník ÚV KSČ. Zásadní roli v jeho politickém růstu hrálo i přenesení konfliktu mezi ním a Antonínem Zápotockým do Moskvy, což upevnilo Novotného postavení, zatímco Zápotocký se musel stáhnout.

Po smrti Antonína Zápotockého se měl jeho nástupcem ve funkci prezidenta stát tehdejší československý premiér Viliam Široký. V rámci přátelských vztahů Novotného se sovětským prvním tajemníkem Nikitou Sergejevičem Chruščovem byl dosazen do funkce prezidenta právě Antonín Novotný, který byl v tu dobu s Československou komunistickou reprezentací na návštěvě v Moskvě. V roce 1960 byla také přijata nová československá ústava, která změnila název republiky na Československá socialistická republika. Ve stejném roce došlo po prezidentské amnestii k propouštění politických vězňů z padesátých let.

Za Novotného vlády došlo k částečné liberalizaci politiky, v roce 1967 odmítl přijetí sovětských vojsk na československé území, čímž přišel o podporu Sovětského svazu. Následně byl odvolán z funkce prvního tajemníka ÚV KSČ a byl nahrazen Alexandrem Dubčekem. V březnu 1968 na funkci prezidenta abdikoval a o dva měsíce později mu bylo za jeho úlohu při politických procesech z padesátých let a oddalování rehabilitací pozastaveno členství v KSČ.

75/ Cesta přátelství /6.2.1/

6.2/ Cesta přátelství

6.2.1/ Cesta přátelství

Fotografie: neuvedeno
Vydal: Státní pedagogické nakladatelství, Praha, 1960
Texty: František Branislav, Josef Vávra
Grafická úprava: Vilém Kropp
Měkká vazba, formát 28,5 x 20 cm
13 stran textové části, 49 volných listů s reprodukcemi, 61 reprodukcí
Jazyk: český

„Cestou přátelství pro dobro národů a mír všeho lidstva.”[15]

Úvod Františka Branislava je ódou na Sovětský svaz, po němž následuje popis Josefa Vávry celé cesty tehdejší hlavy státu Antonína Novotného 2. července 1958 do SSSR. Oficiální cesta proběhla na pozvání ústředního výboru Komunistické strany Sovětského svazu a presidia Nejvyššího sovětu SSSR a měla být k tomu také patřičně nafotografována. Snímky mnohdy vynikají překvapivě kvalitní a zajímavou kompozicí.
Publikaci otevírá snímek odletu z Prahy směr Moskva, dále pak fotografie pionýrů, připravených vítat československého prezidenta a snímek polibku s Nikitou Sergejevičem Chruščovem ihned po výstupu z letadla. Následují fotografie z jednání a návštěv měst. Ke spoustě snímků je využito básní, které mají diváka utvrdit o nerozlučném přátelství mezi oběma zeměmi a krásách Sovětského svazu. Přivítání v každém městě a pompéznost celé akce ukazují fotografie hudebníků a davů lidí vítajících Novotného a držících transparent „Ať žije nerozporné bratrské česko-sovětské přátelství”. Nechybí ani propagandistické motivy jako fotografie dívky držící v rukou holubici, jakožto symbol míru nebo snímek mávajících dívek v krojích a vyzdvihujících nad hlavu květiny k přivítání prezidenta.
Osoba prezidenta je stavěna na piedestal a má suplovat hrdinu v dětských očích, k čemuž jsou používány snímky s dětmi a komentářem s přímým oslovením jako *„Nestyď se, děvenko, pěkně podej ruku!”* nebo *„Takový den, chlapče, jsi ještě nezažil!”*. Autoři fotografií nejsou v publikaci uvedeni.

15 KROPP, Vilém. *Cesta přátelství: Soudruh Antonín Novotný na přátelské návštěvě Sovětského svazu v červenci 1958.* 1. vydání. Praha: SPN, 1960. list č. 43.

76/ Cesta přátelství /6.2.1/

77/ Cesta přátelství /6.2.1/

78/ Cesta přátelství /6.2.1/

79/ Cesta přátelství /6.2.1/

Závěr

U Antonína Novotného jako u jediného z devíti československých prezidentů nevznikla obrazová monografie cíleně s jeho portréty či reportážními a dokumentačními záběry z prezidentského období. Publikace věnovaná čistě osobě Antonína Novotného vydána také nebyla. Příležitostí pro vydání samostatné publikace se tedy stala Novotného cesta do Sovětského svazu a byla opět využita jako prostředek k utvrzení o vzájemném přátelském a v tu dobu neustále zmiňovaném nerozlučném vztahu.

LUDVÍK SVOBODA

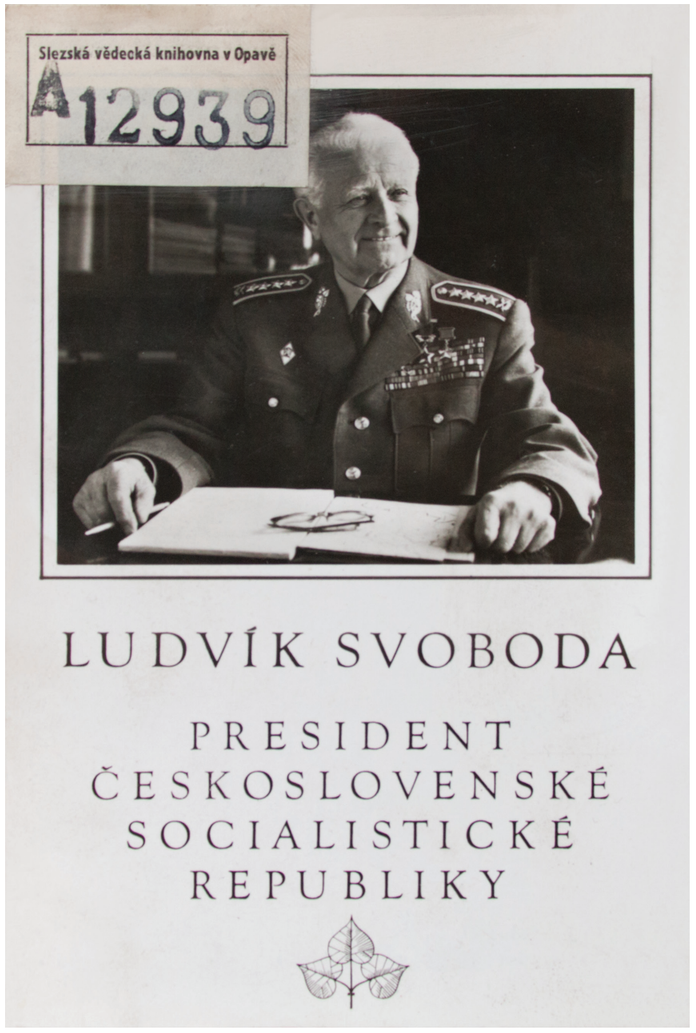

Zdroj: KOŽNAR, Vlastimil. *President Ludvík Svoboda*. 1. vydání. Praha: Orbis, 1972

7.1/

S Ludvíkem Svobodou se nejvíce pojí slovo voják. Prošel řadou vojenských funkcí a hodností. Již za 1. světové války bojoval s československými legiemi v Rusku v bitvě u Zborova a na transsibiřské magistrále, po válce pak vstoupil do nově vzniklé československé armády. Později vyučoval maďarštinu na Vojenské akademii v Hranicích. Po okupaci Československa nacistickým vojskem odešel do Polska, kde byl ovšem se svými vojáky zajat a internován v SSSR. Poté se podílel na zorganizování 1. československého polního praporu a londýnský ministr národní obrany ho jmenoval jeho velitelem. Prosazoval aktivní účast před plněním pouhého symbolu, a tak se často ocital v první linii.
Po válce byl jmenován ministrem národní obrany a povýšen na armádního generála. V únoru 1948 v podstatě přihlížel komunistickému převratu, když zastával názor, aby armáda nezasahovala do záležitostí vnitřní politiky. V říjnu téhož roku pak vstoupil do KSČ. Ovšem roku 1950 byl Ludvík Svoboda od stále více se připoutávající armádě k Sovětskému svazu odstaven. Byl odvolán z funkce ministra národní obrany a nahrazen zetěm Klementa Gottwalda, Alexejem Čepičkou. V roce 1952 byl zatčen za údajnou přípravu vojenského převratu a vězněn na Pankráci, díky svým přátelským vztahům se Sovětským svazem byl však po pár měsících propuštěn a odešel do důchodu.
Zpět do politického života byl vrácen na výslovnou žádost Stalinova nástupce Nikity Sergejeviče Chruščeva. Následovaly události pražského jara v roce 1968, které měly za cíl uvolnění komunistického režimu. Ludvík Svoboda byl Národním shromážděním zvolen prezidentem. Po invazi vojsk Varšavské smlouvy do Československa odmítl Svoboda návrh na vytvoření nové dělnicko-rolnické vlády jako legalizaci dané situace.
S delegací ihned odletěl jednat do Moskvy, nakonec však podepsal souhlas s okupací. Domníval se totiž, že podepsání protokolu povede k odchodu vojsk ze země a zabrání krveprolití. Tyto události měly ale přesně opačný efekt. Pobyt okupačních vojsk se tímto legalizoval a podepsáním protokolu nedošlo k záchraně pražského jara, nýbrž k jeho likvidaci.
Následovalo období tzv. normalizace v čele s generálním tajemníkem ÚV KSČ Gustávem Husákem, kterému Ludvík Svoboda bez většího odporu přihlížel. Svobodův podpis lze také nalézt na tzv. pendrekovém zákoně proti lidem projevujícím odpor vůči sovětské okupaci. V roce 1973 byl podruhé zvolen prezidentem, byť byl jeho zdravotní stav již vážný. Po několika mrtvicích chtěl podat demisi, pozdější výzvy k abdikaci ale odmítal. Svobodovo prezidentství bylo ukončeno až v roce 1975 pro tento účel nově přijatým zákonem, který pozměnil ústavu.

Slezská vědecká knihovna v Opavě
A 12939

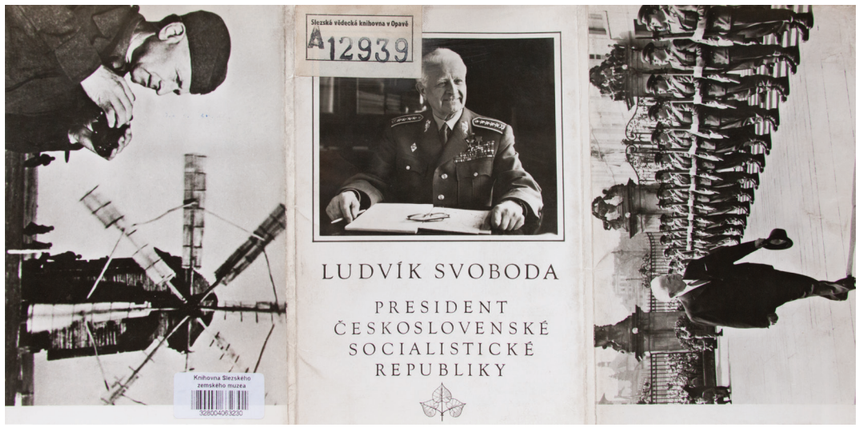
80/ Ludvík Svoboda, President Československé socialistické republiky /7.2.1/

7.2/ Ludvík Svoboda ve fotografii

7.2.1/ Ludvík Svoboda: President Československé socialistické republiky

Fotografie: archiv Vojenského historického ústavu Praha, ČTK, O. Pícha, L. Vondrášek, J. Finda, František Holubovský
Vydal: Pressfoto, Praha, 1968
Texty: dr. Tibor Hochsteiger, CSc
Grafická úprava: neuvedeno
Fotografický soubor v měkké obálce, formát 18 x 12 cm
4 strany textové části, 11 volných reprodukcí
Jazyk: český

Agitační úvod sepsaný plukovníkem Tiborem Hochsteigerem rozebírá životopis Ludvíka Svobody a popisuje zejména jeho aktivní účasti ve válkách. Stejným způsobem je pojatý i fotografický soubor, který ukazuje Ludvíka Svobodu především jako armádního generála a vojáka v obou světových válkách. Soubor obsahuje i rodinnou fotografii Ludvíka Svobody se ženou, dcerou a synem, který byl v roce 1942 popraven. Poslední dvě fotografie se již vztahují k prezidentskému období, tedy snímek Ludvíka Svobody při skládání prezidentského slibu po zvolení prezidentem ČSSR a poté snímek ze stejného dne při přípitku s tehdejším prvním tajemníkem ÚV KSČ Alexandrem Dubčekem.
Obálku tvoří tři portréty, titulní fotografií je portrét armádního generála Ludvíka Svobody, dále je obálka tvořena reportážní fotografií nového prezidenta ČSSR při přehlížení čestné jednotky Hradní stráže a snímkem tehdejšího pplk. Ludvíka Svobody v SSSR v roce 1942.
Každá fotografie je označena jménem autora, popřípadě agentury nebo ústavu. Největší zastoupení má archiv Vojenského historického ústavu Praha, dále pak fotografové ČTK.

81/ Ludvík Svoboda, President Československé socialistické republiky /7.2.1/

82/ Ludvík Svoboda, President Československé socialistické republiky /7.2.1/

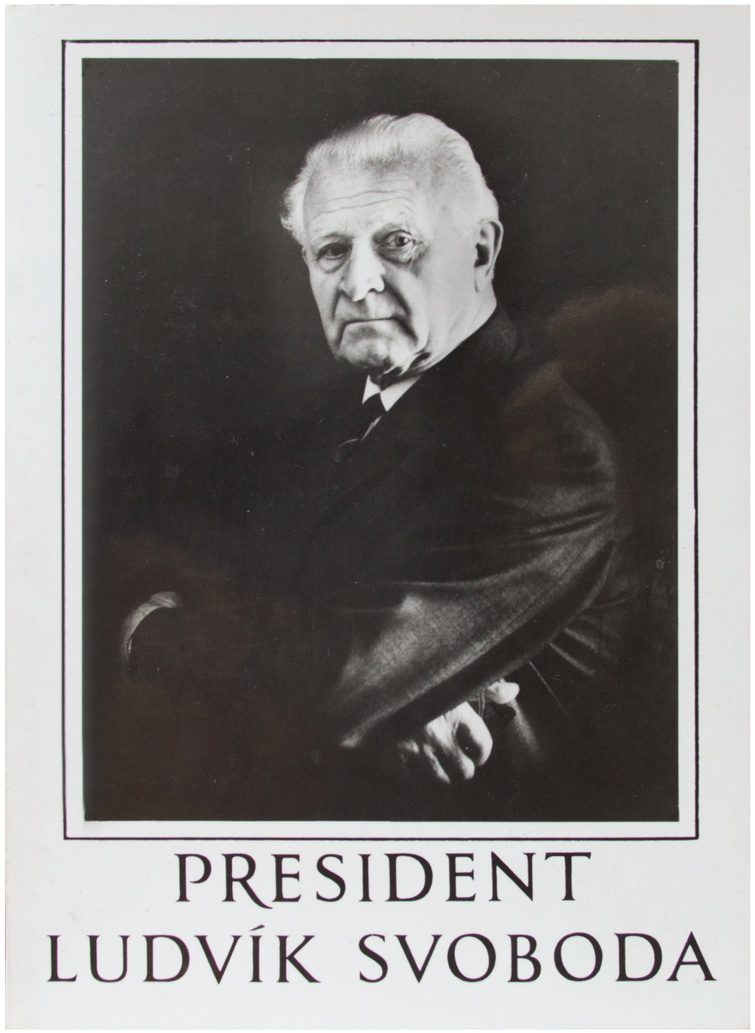

83/ Ludvík Svoboda, President Československé socialistické republiky /7.2.1/

84 a 85/ Ludvík Svoboda, President Československé socialistické republiky /7.2.1/

86/ President Ludvík Svoboda /7.2.2/

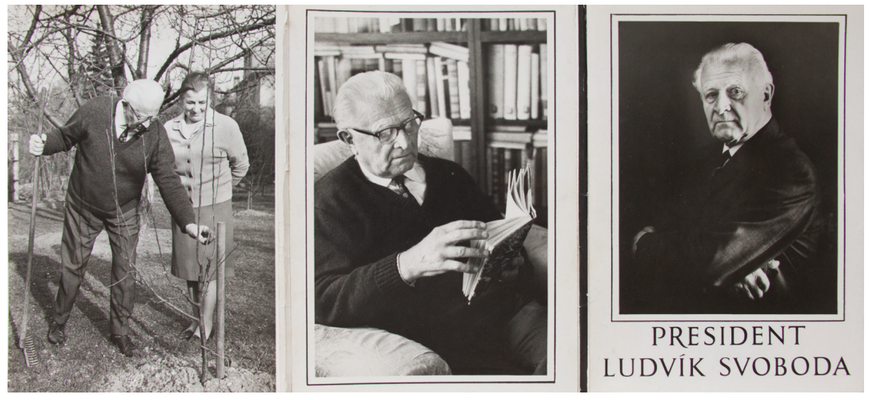
7.2.2/ President Ludvík Svoboda

Fotografie: neuvedeno
Vydal: Orbis, Praha, 1972
Texty: Vlastimil Kožnar
Grafická úprava: Miloš Pozděna
Fotografický soubor v měkké obálce, formát 17,5 x 13 cm
16 stran textové části, 12 volných reprodukcí
Jazyk: český

Předmluva z pera Vlastimila Kožnara nabádá diváka, aby se na tehdejšího prezidenta díval s co největší úctou, neboť je to zasloužilý armádní generál a láskou, neboť *„lidé svého presidenta mají rádi"*[16]. Je k tomu využit soubor dvanácti portrétů, který začíná třemi nejznámějšími záběry – oficiálním portrétem jakožto prezidenta Československé socialistické republiky, portrétem v uniformě jakožto vrchního velitele československých ozbrojených sil a portrétem při novoročním projevu. Soubor je doplněn o záběry s Gustávem Husákem, k nimž jsou připojeny komentáře o jejich vřelém a srdečném vztahu. Ten stejný pocit se snaží upevnit i fotografie s ženami žádajícími jeho podpis a snímky návštěv zemědělců a pracujícího lidu. Zbytek souboru je tvořen dokumentačními fotografiemi z projevů, návštěv a audiencí, především s lidmi ze Sovětského svazu. Celý soubor se snaží ukázat Ludvíka Svobodu v co nejkomplexnějším pojetí – od armádního generála přes člověka se zájmem o lid a osobnost udržující přátelské svazky se Sovětským svazem po celebritu rozdávající podpisy.
Obálka je tvořena třemi portréty Ludvíka Svobody, prvním je studiový portrét od Jiřího Všetečky (jeho autorství ovšem není v publikaci uvedeno), který zároveň na této fotografii vyretušoval pozadí, jelikož na originálu z Národního archivu se nachází v pozadí muž.[17] Dále pak při četbě knihy a na zahrádce se ženou Irenou. Všechny fotografie v souboru i na obálce jsou doplněny o komentář, autoři snímků nejsou ovšem uvedeni.

16 KOŽNAR, Vlastimil. *President Ludvík Svoboda*. 1. vydání. Praha: Orbis, 1972. 16 stran a 12 obrazových příloh, str. 7.

17 Zdroj: www.itf.cz/dokumenty/hana-connor-bakalarska-prace2017-web.pdf

87/ President Ludvík Svoboda /7.2.2/

88/ President Ludvík Svoboda /7.2.2/

89 a 90/ President Ludvík Svoboda /7.2.2/

Závěr

V publikacích i v politickém životě Ludvíka Svobody nejvíce rezonuje fakt, že byl po dlouhá léta armádním generálem. Vydávání publikací o prezidentech v komunistické éře je využíváno především k adoračním a agitačním komentářům či k utvrzení o přátelských vztazích se Sovětským svazem, nejinak je tomu i u Ludvíka Svobody. Zajímavým faktem je, že publikace ani fotografie nejsou v příliš kvalitním provedení, lze se pouze domnívat, jestli taková prezidentská alba nevycházela již jen z nutnosti a tradice vydávání publikací o tehdejších hlavách státu.

GUSTÁV HUSÁK

Zdroj: FALTYS, Antonín. *Gustáv Husák*. 1. vydání. Praha: Orbis, 1976

8.1/

Gustáv Husák byl 14,5 roku prezidentem Československa a 18 let generálním tajemníkem ÚV KSČ. Vystudovaný právník a levicově smýšlející Gustáv Husák vstoupil do KSČ již za svých studentských let, roku 1933. Za 2. světové války se aktivně účastnil Slovenského národního povstání a byl místopředsedou povstalecké Slovenské národní rady a také místopředsedou Komunistické strany Slovenska. Také po válce se angažoval v politickém životě, především v tom protidemokratickém a jeho působištěm byla i StB. Zásadní roli sehrál v únoru 1948, kdy na Slovensku donutil k odstoupení demokratické členy Rady pověřenců. Začátkem roku 1951 byl ale zatčen spolu s Vladimírem Clementisem a dalšími, obviněn z buržoazního nacionalismu a odsouzen na doživotí. V roce 1960 byl pak na amnestii propuštěn a rehabilitován.
Za období pražského jara vystupoval jako stoupenec Alexandra Dubčeka, ovšem po okupaci Československa ho nahradil ve vedení strany. V roce 1975 se stal prezidentem republiky plnícím veškeré rozkazy Moskvy. Po Sametové revoluci na funkci prezidenta abdikoval.

UK Praha
54 F28497
1000590466

91/ Na ostrově revoluce a svobody /8.2.1/

8.2/ Na ostrově revoluce a svobody

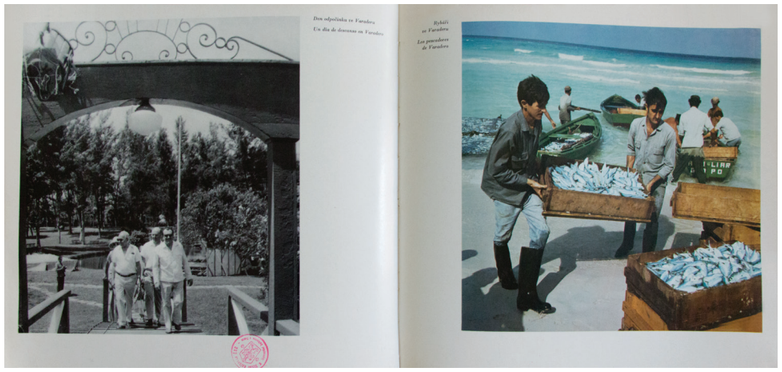
8.2.1/ Na ostrově revoluce a svobody

Fotografie: ČTK, Karel Mevald, Anton Kralovič
Vydal: Pressfoto, Praha, 1973
Texty: Dr. Miroslav Houštecký
Grafická úprava: Libor Fára
Pevná vazba, formát 21,5 x 23,5 cm
148 stran, 85 reprodukcí
Jazyk: český, španělský
Překlad: neuvedeno

Obrazová reportáž ČTK s přispěním snímků Karla Mevalda a Antona Kraloviče z roku 1973 nese pojmenování „Na ostrově revoluce a svobody: přátelská mise československé stranické a vládní delegace na Kubě 2. – 7. dubna 1973". Je variací na pomezí reprezentační publikace o krásách Kuby a propagandistické publikace. Dala by se rozdělit do dvou celků, první část obsahuje místopisné a urbanistické fotografie Kuby se snímky krajiny, zemědělství, místních obyvatel, rybolovu, typického balení doutníků a tak dále. Začíná ovšem kubánskými novinami Granna s titulkem „Vítáme Vás na Kubě, soudruhu Husáku". Druhá část je samostatná reportáž o setkání Gustáva Husáka s Fidelem Castrem a o vládní delegaci. Stejně jako v první části je i zde použitá kombinace černobílých a barevných snímků. Obrazová reportáž je záznamem průběhu celé návštěvy, od příletu, přes přivítání, výlety, návštěvy různých závodů a projížďku lodí po domluvené schůze a projev na manifestaci, přičemž výběr fotografií je občas proložen snímky rybolovu, krajiny a architektury.
Včetně úvodu s názvem „Maják socialismu na západní polokouli" se uprostřed publikace nachází textová část v češtině s paralelním španělským překladem. Obsahuje reportážní popis průběhu všech domluvených návštěv a jednání, přepis projevů Fidela Castra a Gustáva Husáka a dojmy z cesty zúčastněných Gustáva Husáka, Vasila Biľaka a Josefa Korčáka.

92/ Na ostrově revoluce a svobody /8.2.1/

93/ Na ostrově revoluce a svobody /8.2.1/

94/ Na ostrově revoluce a svobody /8.2.1/

95/ Gustáv Husák /8.3.1/

8.3/ Gustáv Husák ve fotografii

8.3.1/ Gustáv Husák

Fotografie: ČTK – Johan Dezort, Jiří Finda, Zuzana Humpálová, Jiří Karas, Pavel Khol, Karel Mevald, Oldřich Pícha, ČTK–TASS, ČTK–CAF, ČTK–LEHTIKUVA, ČSTK – Jozef Teslík, APN, Anton Kralovič, Zdeněk Labík, Vladimír Lammer, Jaroslav Pospíšil, Dalibor Richter, Roman Vítek, Vladimír Žitný
Vydal: Orbis, Praha, rok neuveden
Texty: Antonín Faltys, Jaroslav Matějka
Grafická úprava: Jiří Rathouský
Volné fotografie v měkkém přebalu, formát 21 x 19 cm
12 stran textové části, 32 volných reprodukcí
Jazyk: slovenský, ruský, německý
Překlad: neuvedeno

Album obsahuje barevné portréty Gustáva Husáka při různých příležitostech, mnohdy po boku L. I. Brežněva či členů ÚV KSČ. Snímky s přehnanou barevností působí velmi kýčovitě, někdy se v rámci přílišného barevného zásahu ztrácí kresba a barevné retuše tak působí velmi nepřirozeně. Fotografie jsou spíše katalogem setkání, návštěv a státnických povinností, než aby v rámci použitých motivů agitačně rezonovaly, ovšem zároveň se soubor fotografií stává jakousi ilustrací tehdejšího tzv. normalizačního období. Každá fotografie je opatřena komentářem popisujícím zachycenou situaci, někdy s uvedením místa a datace.
Autoři snímků jsou souhrnně uvedeni na obálce alba, nikoliv však u každého snímku.

96/ Gustáv Husák /8.3.1/

97/ Gustáv Husák /8.3.1/

98/ Gustáv Husák /8.3.1/

99/ Gustáv Husák /8.3.1/

100/ Gustáv Husák /8.3.1/

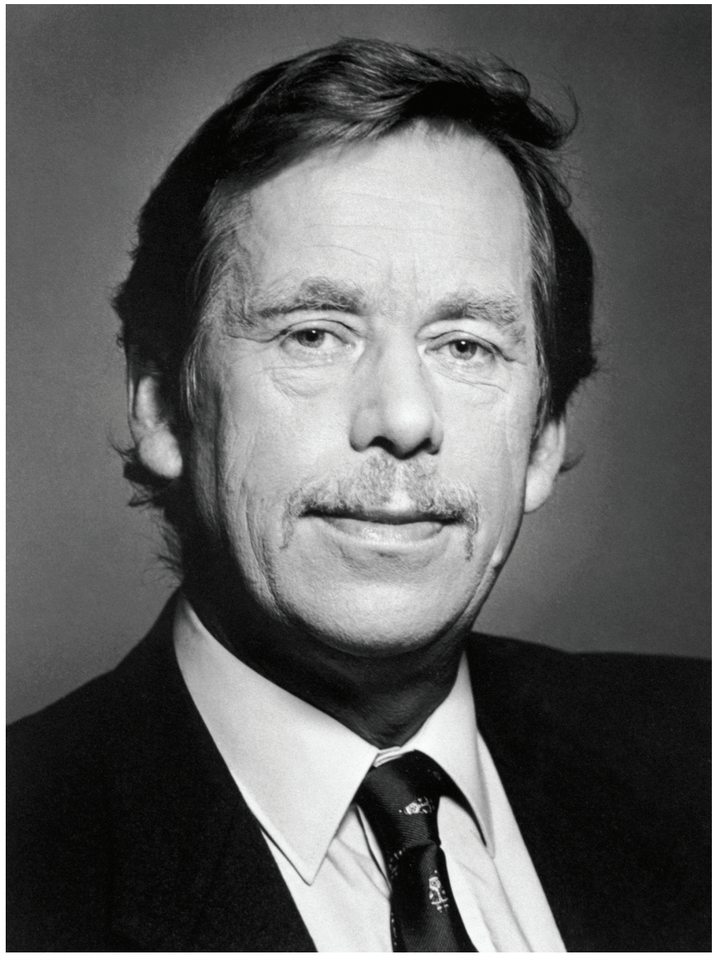

101/ Gustáv Husák /8.3.1/

Závěr

U fotografií Gustáva Husáka se začíná hojně využívat přehnané barevnosti fotografie, v publikacích se někdy objevují ještě černobílé snímky. Fotografie má sloužit především jako záznam setkání nebo zachycovat oslavné události. Častým motivem jsou i spartakiády, oslavy 1. máje či fotografie s pionýry.

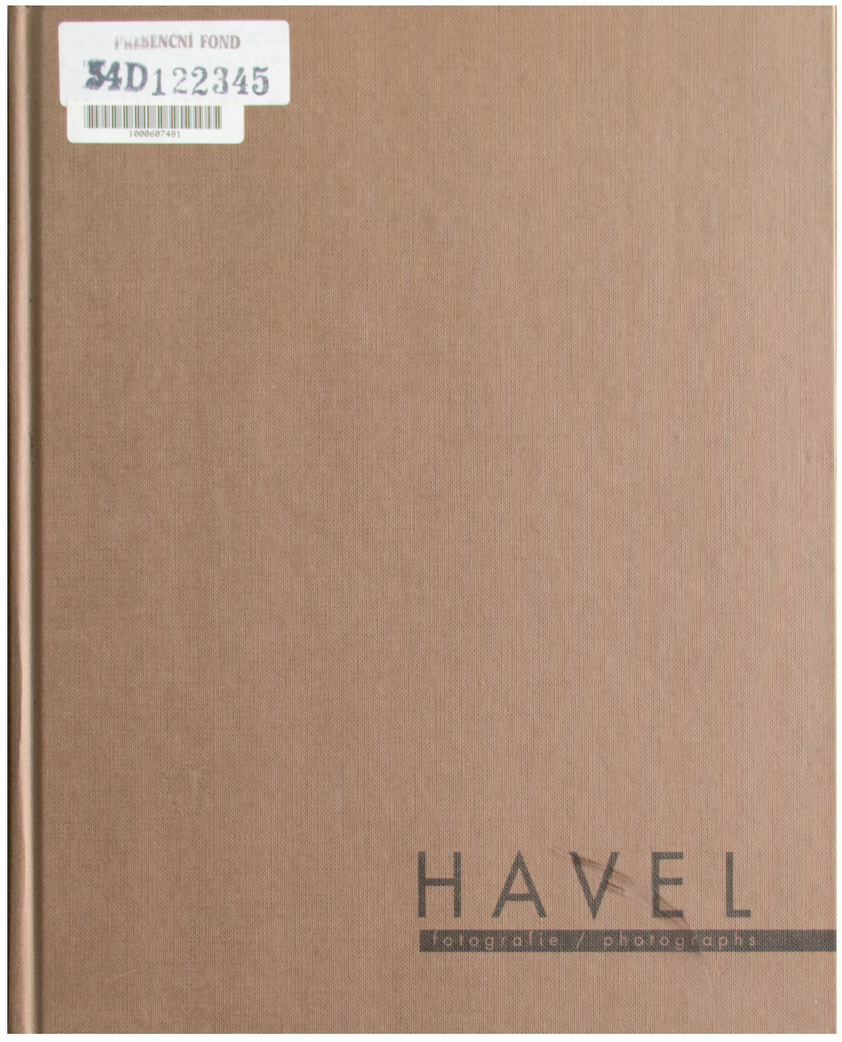
VÁCLAV HAVEL

Autor: Dušan Šimánek
Zdroj: HOFMAN, Vladimír, VESELÝ, Dušan, ŽANTOVSKÝ, Michael. *PREZIDENT: Václav Havel, fotografie 1988 – 2011.* 1. vydání. Praha: Ottovo nakladatelství, 2013

9.1/

Původně český dramatik a spisovatel, později kritik komunistického režimu a disident a nakonec poslední prezident Československa a po rozdělení v roce 1993 první prezident České republiky.
V období Pražského jara v roce 1968 se zapojil do politické diskuze, začal prosazovat myšlenky demokratické společnosti a vyjadřoval se kriticky k srpnové okupaci Československa vojsky Varšavské smlouvy. Kritika komunistického režimu mu zajistila místo mezi zakázanými autory, kteří nesmí publikovat a jejichž díla nesmí být inscenována. Na základě toho v roce 1974 pracoval devět měsíců jako dělník v Trutnovském pivovaře. O rok později svou kritiku československé vlády i celkové atmosféry v zemi adresoval přímo Gustavu Husákovi v otevřeném dopise. Jelikož totalitní režim vytvářel politický tlak, vznikla o další dva roky později občanská iniciativa Charta 77, jejímž byl Václav Havel spoluzakladatelem a jedním z prvních mluvčích, a která požadovala dodržování základních lidských práv a svobod. Záhy se podílel na založení Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných (VONS). Za tyto aktivity a názory byl Václav Havel několikrát vězněn. Celkově strávil ve vězení v letech 1977 – 1989 více než pět let.
Po listopadové sametové revoluci v roce 1989 spoluzaložil protikomunistické hnutí Občanské fórum a jako jeho kandidát byl dne 29. 12. 1989 zvolen Federálním shromážděním do funkce prezidenta Československé republiky. Ve své funkci neměl potřebu takzvaně „zúčtovat s komunistickým režimem", ale jeho hlavním cílem byla příprava svobodných voleb a budování základů demokratické společnosti. Některá jeho rozhodnutí byla ovšem vnímána, a dodnes jsou vnímána, kontroverzně. Kupříkladu rozsáhlá amnestie, v níž bylo propuštěno mimo jiné velké množství zločinců, kteří po propuštění pokračovali v páchání závažné trestné činnosti.
Po rozdělení Československa v roce 1993, jehož byl odpůrcem, byl znovu zvolen do funkce prezidenta, tentokrát již Poslaneckou sněmovnou České republiky. Prosazoval, aby se Česká republika orientovala více na Západ a jeho politiku. V roce 1999 se výrazně zasadil o vstup České republiky do Severoatlantické aliance (NATO) a byl také zastáncem přijetí České republiky do Evropské unie, které se rok po jeho odchodu z funkce prezidenta uskutečnilo.

102/ Havel: fotografie / photographs /9.2.1/

9.2/ Václav Havel – Prezident

Tato kapitola se zabývá publikacemi se sbírkou fotografií od různých autorů, které tak vytváří o osobě Václava Havla ucelený obraz celého jeho prezidentského období i soukromého života.

9.2.1/ Havel: fotografie / photographs

Fotografie: Karel Cudlín, Bohdan Holomíček, Jiří Jírů, Jaroslav Krejčí, Jaroslav Kučera, Tomki Němec, Alan Pajer, Pavel Štecha, Oldřich Škácha
Vydal: Květa Vinklátová – Knihy 555, Liberec, 2002
Texty: Dalai Lama, Miloš Forman, Václav Havel
Grafická úprava: Jan Měřička
Pevná vazba, formát 29,5 x 23,5 cm
176 stran, 164 reprodukcí
Jazyk: český, anglický
Překlad: Derek Paton

Knihu vydanou nakladatelstvím Květa Vinklátová – KNIHY 555 v Liberci roku 2002 obrazově sestavil Tomki Němec a Michal Hladík, kteří do knihy vybrali 164 fotografií od celkem devíti autorů, kterými jsou: Karel Cudlín, Bohdan Holomíček, Jiří Jírů, Jaroslav Krejčí, Jaroslav Kučera, Tomki Němec, Alan Pajer, Pavel Štecha a Oldřich Škácha. Někteří z nich působili v pozici oficiálního fotografa prezidenta.
Publikace obsahuje úvodní slova od filmového režiséra Miloše Formana a jeho svatosti 14. dalajlámy, kteří oba popisují své vzpomínky na osobní setkání s Václavem Havlem. Jako doplněk snímků slouží texty a výběr citací z knih, dopisů a projevů z pera Václava Havla, které divákovi přibližují smýšlení tehdejšího prezidenta.
Při sestavování obrazové části publikace byla upřednostněna výtvarná stránka před důsledným chronologickým řazením událostí[18]. Do knihy byly zařazeny pouze černobílé fotografie, ovšem až na jednu jedinou výjimku, a tou je barevná oficiální fotografie Václava Havla s Řádem Bílého lva v listopadu 1997 od Alana Pajera[19], která je v knize skryta, jelikož její formát přesahuje formát knihy a proto je přeložena napůl. Snímek tak získává vzhled plakátu z časopisu. Každá fotografie je označena místem a rokem vytvoření, kompletní popisky i s autory snímků jsou uvedeny v závěru knihy společně s životopisem Václava Havla v datech a krátkými životopisy devíti autorů fotografií.

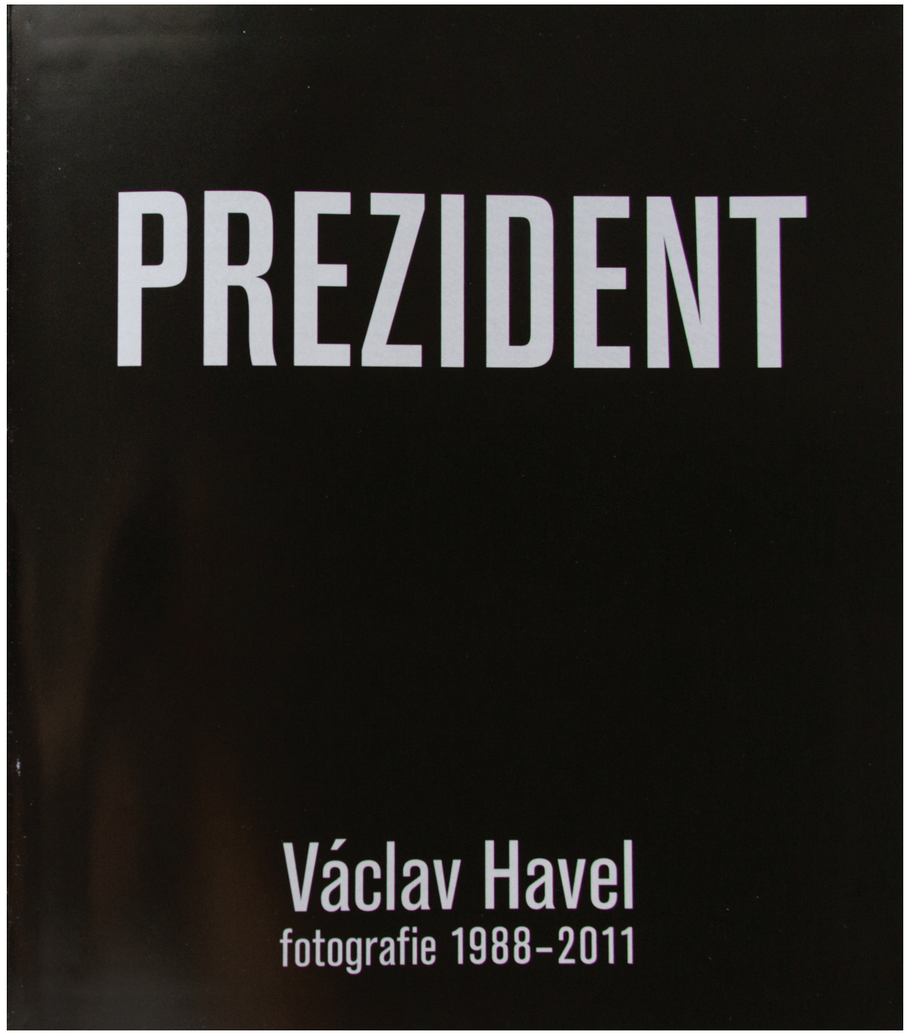

103/ Havel: fotografie / photographs /9.2.1/

104/ Havel: fotografie / photographs /9.2.1/

18 CUDLÍN, Karel et al. *Havel: fotografie / photographs*. 1. vydání. Liberec: Knihy 555, 2002. str. 170.
19 CUDLÍN, Karel et al. *Havel: fotografie / photographs*. 1. vydání. Liberec: Knihy 555, 2002. str. 145.

105/ PREZIDENT: Václav Havel, fotografie 1988 – 2011 /9.2.2/

9.2.2/ PREZIDENT: Václav Havel, fotografie 1988 – 2011

Fotografie: Michal Doležal, René Fluger, Vladislav Galgonek, Martin Gust, Libor Hajský, Jaroslav Hejzlar, Josef Horázný, Petr Josek, Michal Kamaryt, Michal Krumphanzl, Petra Mášová, Petr Matička, Jana Mišauerová, Alexandra Mlejnková, Jana Nosekeová – Žantovská, Tomáš Novák, Luboš Pavlíček, Stanislav Peška, Radek Petrášek, Igor Šefr, Dušan Šimánek, Martin Štěrba, Kateřina Šulová, Judita Thomová – Mauerová, Jan Třeštík, Tomáš Turek, Karel Vlček, René Volfík, Roman Vondrouš, Libor Zavoral, Stanislav Zbyněk, Igor Zehl, Tomáš Železný
Vydal: Ottovo nakladatelství, Praha, 2013
Texty: Vladimír Hofman, Dušan Veselý, Michael Žantovský, Jaroslav Hejzlar
Grafická úprava: Jana Pohanková
Pevná vazba, formát 25 x 22 cm
191 stran, počet reprodukcí neuveden
Jazyk: český, anglický
Překlad: Vladimír Hofman, Jana Pospíšilová, Michael Žantovský

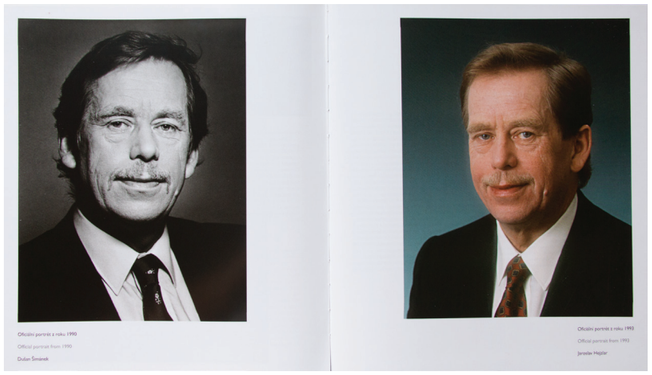
V roce 2012 byla redaktory ČTK uspořádána stejnojmenná výstava na Staroměstské radnici a její autoři si dali za cíl připomenout Václava Havla nejen jako státníka, ale i jako člověka veselého, aktivního a přirozeného. O rok později byla vydána publikace obsahující fotografie použité na výstavě, včetně těch, které byly na výstavě k vidění vůbec poprvé.
Publikace obsahuje dva úvody – první od Michaela Žantovského, který popisuje způsob zachycování Václava Havla fotografy ČTK a druhý od Dušana Veselého, který osvětluje práci fotografů ČTK a její složitost v rámci mnohdy šibeničního času odevzdání fotografií agentuře a zahraničním médiím. Dušan Veselý, bývalý šéfredaktor Redakce obrazového zpravodajství ČTK, zároveň zmiňuje, že v publikaci záměrně nejsou použity snímky z pohřbu Václava Havla.
Zvolené černobílé i barevné fotografie nejsou v knize řazeny chronologicky a každá z nich nese krátký komentář, místo a rok vzniku a jméno autora. Do publikace a na výstavu přispělo svými snímky Václava Havla celkem 33 autorů. Některým vybraným fotografiím předchází i autorova vzpomínka na okolnosti vzniku daného snímku. Zajímavou sekcí publikace je část použitá také na výstavě, a to dvojice fotografií, které byly vedle sebe umístěny z důvodu jisté podobnosti, bez ohledu na časovou posloupnost. Vznikly tak diptychy, které svým spojením dávají vyniknout mnohdy určitému paradoxu. Snímky spolu jindy ladí a jindy kontrastují.
V závěru publikace se nachází vyprávění Jaroslava Hejzlara o průběhu fotografování Václava Havla na první barevný oficiální portrét z roku 1993, včetně fotografií ze zákulisí a následného srovnání barevného Hejzlarova portrétu prezidenta a předchozího černobílého oficiálního portrétu Václava Havla z roku 1990 od Dušana Šimánka. Publikace končí doslovem Dušana Veselého „Z historie fotografování prezidentů".

106/ PREZIDENT: Václav Havel, fotografie 1988 – 2011 /9.2.2/

107/ PREZIDENT: Václav Havel, fotografie 1988 – 2011 /9.2.2/

108/ PREZIDENT: Václav Havel, fotografie 1988 – 2011 /9.2.2/

109/ Havel: fotografie /9.3.1/

9.3/ Václav Havel

Kapitola se zabývá autorskými publikacemi osobních fotografů Václava Havla a jsou tak jednotlivým pohledem fotografa na osobu tehdejšího porevolučního prezidenta.

9.3.1/ Havel: fotografie

Fotografie: Jiří Jírů
Vydal: Jiří Jírů, Praha, 1998
Texty: Miloš Forman, Peter Ferrill
Grafická úprava: Studio Šípek
Pevná vazba, formát 26 x 21 cm
Nestránkováno, 74 reprodukcí
Jazyk: český, anglický
Překlad: neuvedeno

Fotograf Jiří Jírů působil od roku 1993 jako jeden z oficiálních fotografů Václava Havla a jako člen jeho doprovodu procestoval po jeho boku kus světa.[20] V roce 1968 emigroval do Belgie, poté pracoval jako nezávislý fotograf především v Bruselu. V jeho životopise se objevují názvy zvučných amerických periodik, včetně The New York Times, Life, National Geographic nebo People.[21]
Fotografie Václava Havla od Jiřího Jírů se zcela odlišují od fotografií jiných autorů, kteří působili ve stejné funkci osobního fotografa tehdejšího prezidenta, a to především zpracováním. Jiří Jírů svou techniku nazývá „hint-tint".[22] Spočívá v černobílých (sépiových) zvětšeninách z původních barevných negativů a následném kolorováním těchto zvětšenin. Ke kolorování dochází pouze v detailech, nikdy násilně a barvy se navíc, vzhledem k původnímu barevnému negativu, opírají o skutečnost, na rozdíl od běžně kolorovaných fotografií. Jemné užití barev v detailu dává fotografiím zcela jiný rozměr. Snímky mnohdy nahlíží za oponu státnických povinností, jsou také dokladem mnoha setkání s významnými osobnostmi ze světa politiky, umění a kultury nebo záznamem ne příliš oficiózních akcí, jako například výlov rybníka či projížďka loďkou.
Poměrně neobvyklé zpracování podtrhuje i vertikální orientace knihy, kdy se listy otevírají na výšku. Fotografie jsou někdy ovšem příliš malé, snesly by více prostoru a divák by se lépe orientoval.

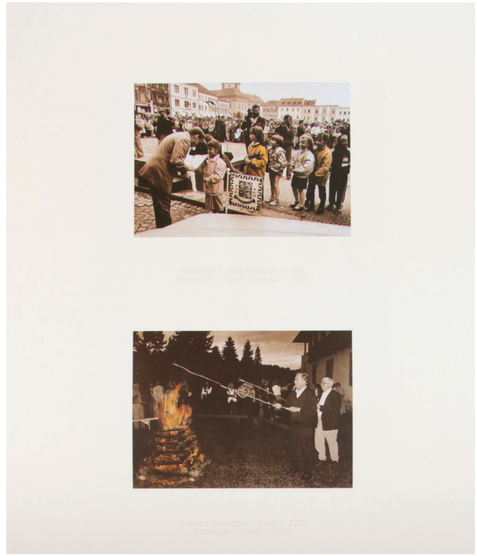
20 JÍRŮ, Jiří. *Havel: fotografie*. 1. vydání. Praha: Jiří Jírů, 1998, životopisná poznámka, nestr.
21 Tamtéž.
22 JÍRŮ, Jiří. *Havel: fotografie*. 1. vydání. Praha: Jiří Jírů, 1998, z doslovu knihy Pět let na Hradě, Peter Ferrill, nestr.

110/ Havel: fotografie /9.3.1/

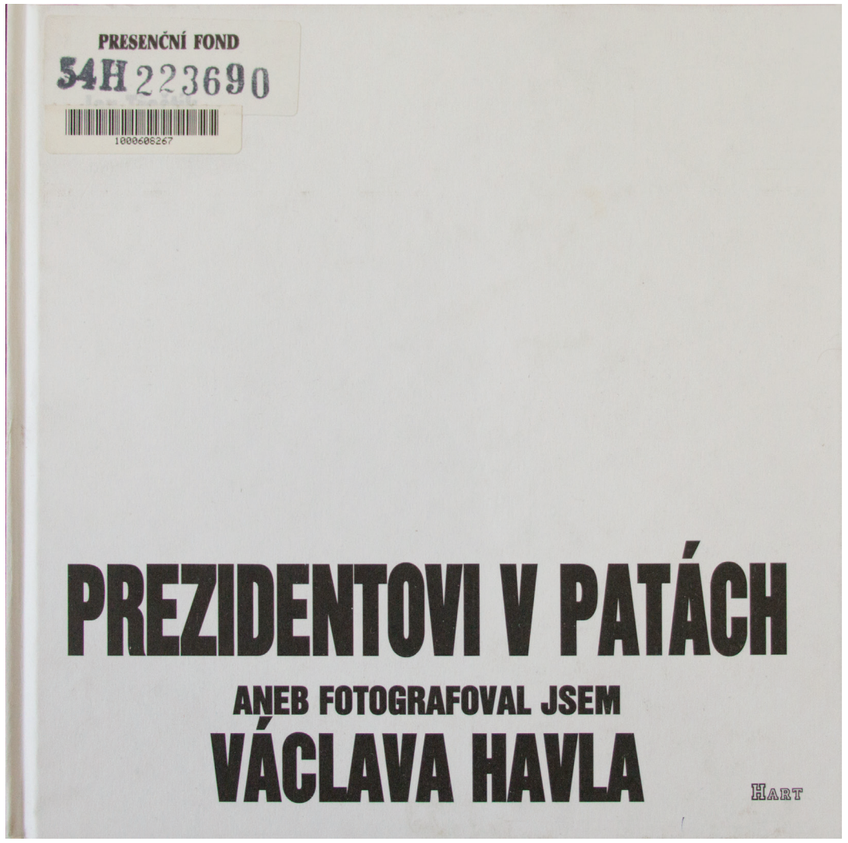

111/ Havel: fotografie /9.3.1/

112/ Havel: fotografie /9.3.1/

PRESENČNÍ FOND
54H 223690
1000608267

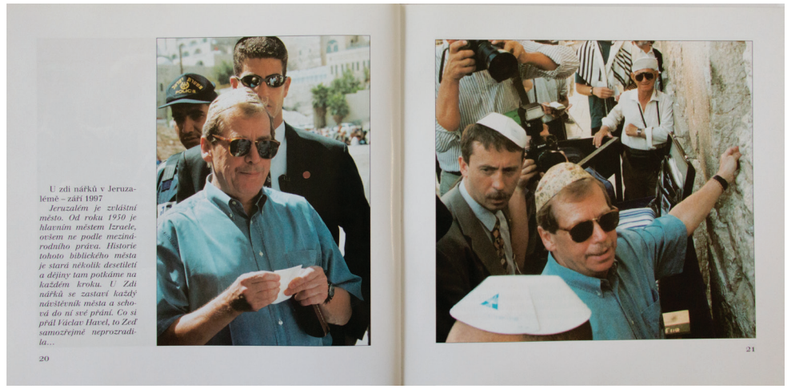

113/ Prezidentovi v patách aneb Fotografoval jsem Václava Havla /9.3.2/

9.3.2/ Prezidentovi v patách aneb Fotografoval jsem Václava Havla

Fotografie: Jan Třeštík
Vydal: Nakladatelství Hart, 2003
Texty: Jan Třeštík, Marie Formáčková
Grafická úprava: Cadis, Praha
Pevná vazba, formát 21 x 21 cm
123 stran, 95 reprodukcí
Jazyk: český

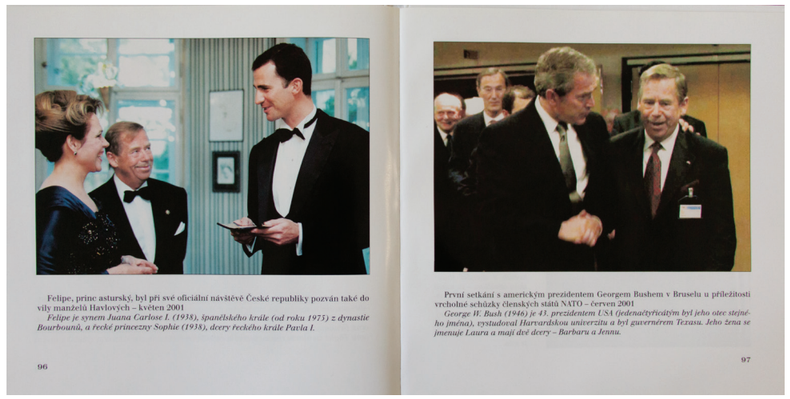
Jan Třeštík od roku 1997 do roku 2002 (ve svém životopise uvádí 1998 – 2003), jakožto jeden z týmu osobních fotografů prezidenta Václava Havla, byl jedním z těch, kdo se při své práci zaměřoval pouze na situace oficiální, jelikož mu přístup do soukromí umožněn nebyl. Sám v úvodu publikace uvádí: *„Vždycky mě zajímalo, co je potom...“ (...) Ale až tam jsem se nikdy nedostal...“.*
Nutno dodat, že barevné fotografie vyvolávané často na cestách jsou opravdu pouhým záznamem dané situace. Mnohdy díky nepovedeným nebo nelichotivým záběrům či fotografiím s nízkou technickou kvalitou působí v častých případech jako fotografie z rodinného alba. Takovým příkladem může být použitá fotografie ze setkání s tehdejším prezidentem Georgem W. Bushem v Bruselu z roku 2001, která vytváří dojem momentky zachycené na mobil. Také využití vysoce lesklého papíru pro tisk celé publikace nebylo zvoleno zrovna šťastně. Ovšem stejné fotografie v publikaci „Prezident: Václav Havel, fotografie 1988 – 2011“, kterou vydala ČTK, vyznívají v kvalitnějším tisku, jiném výběru a kontextu jako fotografie s vtipnou glosou. V této publikaci je využito i fotografie s pozdějšími prezidenty Václavem Klausem a Milošem Zemanem, která dnešní optikou všechny tři prezidenty velmi dobře vystihuje. I popis Jana Třeštíka této fotografie je najednou sofistikovanější.
V publikaci použitých 95 snímků je tak při nepříliš zdařilém tisku a uspořádání pouze jakýmsi výčtem toho, koho všeho tehdejší prezident republiky potkal, navštívil, s kým rozmlouval a kde byl. Fotografie jsou opatřeny komentáři s deníkovým či popisným charakterem míst a situací kolem cest s Václavem Havlem. Do publikace jsou zařazeny ještě výňatky z projevů v Bílém domě, Oxfordu, Paříži, Vatikánu, Berlíně, Praze, Římě a tak dále.

U zdi nářků v Jeruzalémě – září 1997
Jeruzalém je zvláštní město. Od roku 1930 je hlavním městem Izraele, ovšem ne podle mezinárodního práva. Historie tohoto biblického města je stará několik desetiletí a dějiny tam potkáme na každém kroku. U Zdi nářků se zastaví každý návštěvník města a schová do ní své přání. Co si přál Václav Havel, to Zeď samozřejmě neprozradila...
20
21

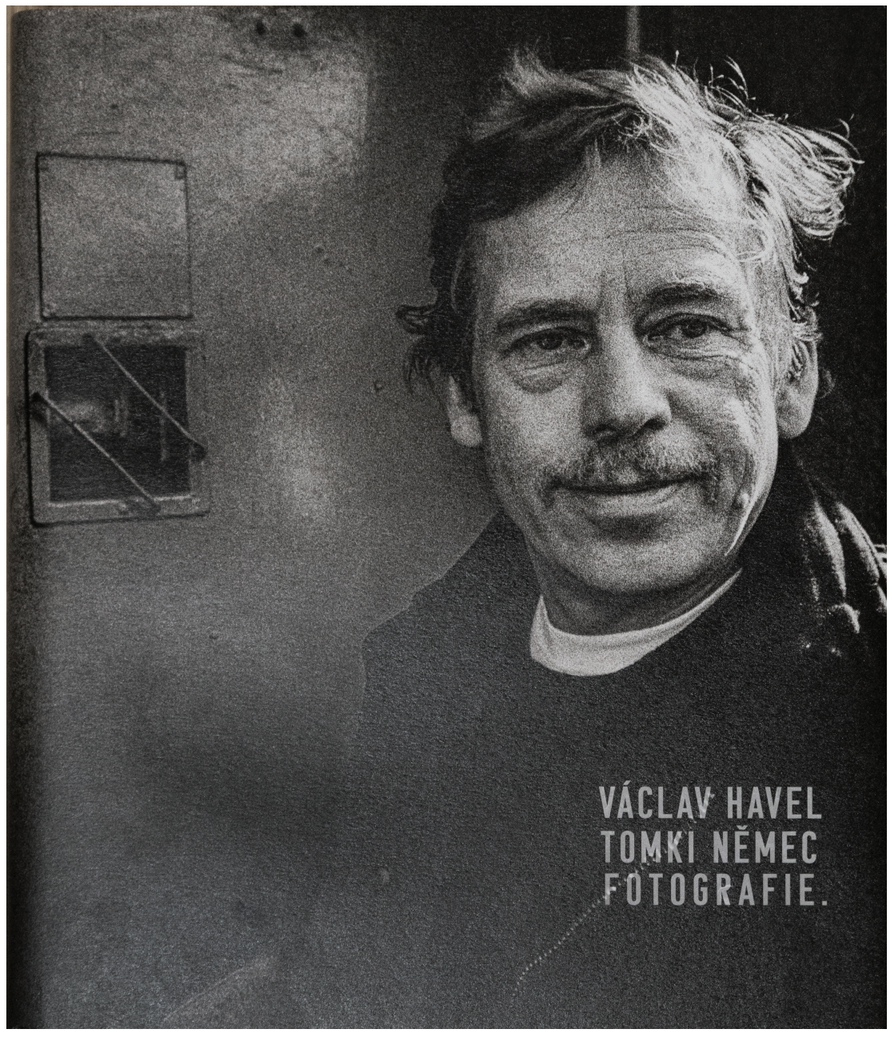
114/ Prezidentovi v patách aneb Fotografoval jsem Václava Havla /9.3.2/

S Jeremy Ironsem v bytě Toma Stopparda v Londýně – říjen 1998
Jeremy Irons (1948) je divadelní a filmový herec, jehož jsme mohli vidět třeba ve filmu Francouzova milenka, Swannova láska, Kafka, Posedlost... za roli ve filmu Obrat ve lžích získal Oscara.
Tomy Stoppard (1937), vlastním jménem Tomáš Straussler, je sice známý anglický dramatik, ovšem českého původu. Proslavil se groteskou Rosenerunzi a Guildenstern jsou mrtví, parodující Shakespearova Hamleta, napsal také hry z českého prostředí – Každý hodný hoch zaslouží odměnu a Profesionální faul.
58
Přivítání na skotské půdě bylo vskutku originální a stylové – říjen 1998
Skotské království, osídlené Pikty a později keltskými Gaely vzniklo ve 9. století. Skotský král Jakub VI. se v roce 1603 stal i anglickým králem Jakubem I. Obě monarchie se spojily v roce 1707. Hlavním městem Skotska je Edinburg a že ke Skotům patří dudy a mužské kostkované sukně, ví každé malé dítě.
59

115/ Prezidentovi v patách aneb Fotografoval jsem Václava Havla /9.3.2/

Felipe, princ asturský, byl při své oficiální návštěvě České republiky pozván také do vily manželů Havlových – květen 2001
Felipe je synem Juana Carlose I. (1938), španělského krále (od roku 1973) z dynastie Bourbounů, a řecké princezny Sophie (1938), dcery řeckého krále Pavla I.
96
První setkání s americkým prezidentem Georgem Bushem v Bruselu u příležitosti vrcholné schůzky členských států NATO – červen 2001
George W. Bush (1946) je 43. prezidentem USA (jedenatřicátým byl jeho otec stejného jména), vystudoval Harvardskou univerzitu a byl guvernérem Texasu. Jeho žena se jmenuje Laura a mají dvě dcery – Barbaru a Jennu.
97

116/ Prezidentovi v patách aneb Fotografoval jsem Václava Havla /9.3.2/

117/ Václav Havel /9.3.3/

9.3.3/ Václav Havel

Fotografie: Tomki Němec
Vydal: Tomki Němec, Praha, 2016
Texty: Tomki Němec, Daniel Anýž, Petr Třešňák, Josef Chuchma,
Grafická úprava: Jan Zachariáš, Jan Němec
Pevná vazba, formát 28,5 x 24,5 cm
285 stran, 223 reprodukcí
Jazyk: český, anglický
Překlad: Derek & Marzia Paton

Tomki Němec fotografoval po boku Václava Havla v letech 1989 – 1993, poté znovu od roku 1997 do roku 2003, ovšem to už pouze sporadicky. Dle jeho slov přestal fotografovat „téma Havel" právě v roce 2003, tedy v čase, kdy Václav Havel opustil svůj úřad. Je to právě Tomki Němec, kdo je autorem nejslavnějších, mnohdy až ikonických, portrétů a snímků Václava Havla. To dokládá především fotografie, která zachycuje Václava Havla v obleku a s rukama v kapsách, utíkajícího před vlnou na pobřeží Atlantického oceánu, která získala ocenění na World Press Photo 1991.
Publikaci vydal Tomki Němec vlastním nákladem v roce 2016, ta se ovšem dala předobjednat, a tak na teprve připravovanou publikaci autor potřebné peníze dopředu získal. Velký zájem o ještě nevydanou publikaci dokládá i jistá potřeba lidí vrátit se pocitově k polistopadovému období a připomenout si jisté morální zásady, pro které se Václav Havel stal porevoluční ikonou. Publikace byla představena současně na rozsáhlé fotografické výstavě HAVEL v prostoru Centra současného umění DOX, která stejně jako vydaná publikace byla připravena k příležitosti nedožitých 80. narozenin Václava Havla. Zde bylo vystaveno nejenom mnoho fotografií z publikace Tomkiho Němce, ale i rozsáhlý soubor Bohdana Holomíčka, který současně také představil svou novou fotografickou knihu Album Václav.
V publikaci se s největší části dostává fotografiím velkorysého prostoru při formátu vytištěných černobílých reprodukcí téměř 30 x 40 cm. V případě, že jde o dokumentární fotografie podobného rázu nebo reportáž z jedné akce, je pro takto použité zvolen menší formát a počet 4 – 8 snímků na stránku. Fotografie nejsou v publikaci striktně řazeny chronologicky, byť je jistá chronologická dějová linka zachována a je občas narušena, prospívá to tak celistvému rázu a rytmu knihy.
Fotografiemi prostupuje téma revoluce a znovu nalezené svobody, snímky mají mnohdy výraznou dynamiku, jindy zachycují, z dnešního pohledu nadčasově, zcela poklidné a prosté situace, ovšem v použitém kontextu doplněným komentářem a datací, získávají neobyčejný ráz. Fotografie vynikají především zachycením emocí, které u postavy prezidenta nejsou až tak často vídaným jevem. Kniha obsahuje i dosud nepublikované fotografie a Tomki Němec pro výběr snímků do publikace prohlédl 67 622 kinofilmových záběrů a je tak obsáhlou výpovědí o osobě dramatika, spisovatele, disidenta a nakonec prezidenta Václava Havla.
V publikaci použitých 223 fotografií s celou řádkou dnes již ikonických snímků jsou tak obrazem revoluce a naděje, že předlouhý komunistický režim již nenávratně zmizí v nedohlednu.

118/ Václav Havel /9.3.3/

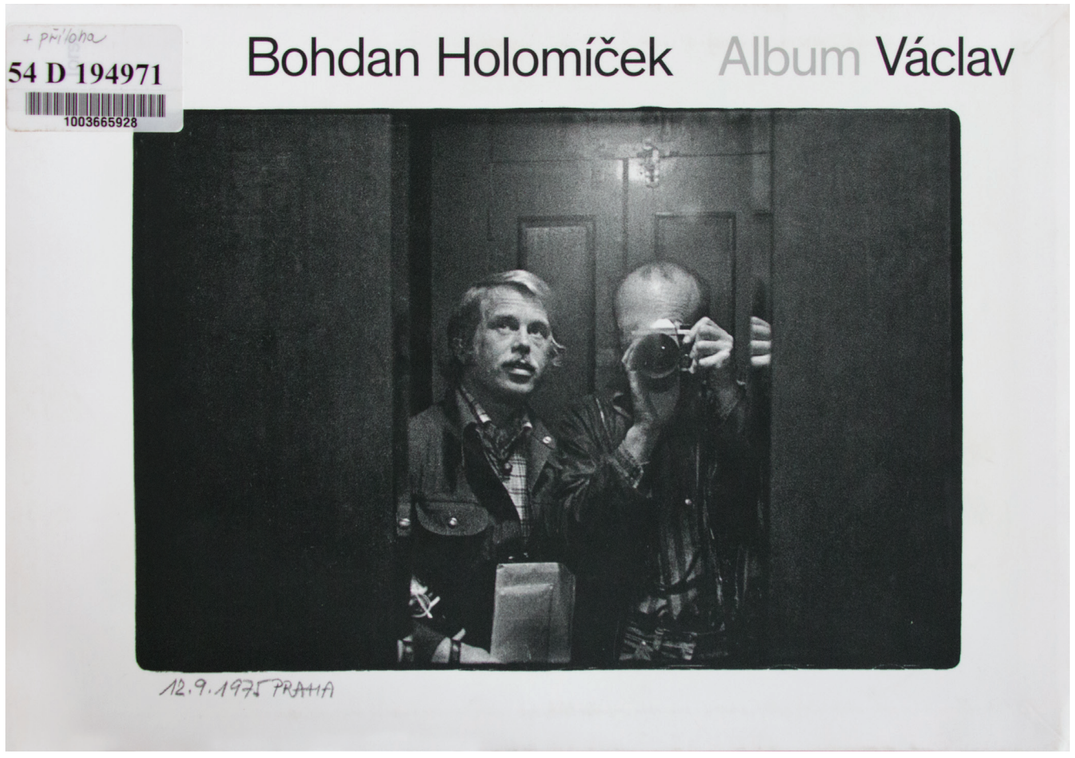

119/ Václav Havel /9.3.3/

120/ Václav Havel /9.3.3/

+ příloha
54 D 194971
1003665928

121/ Album Václav /9.3.4/

9.3.4/ Album Václav

Fotografie: Bohdan Holomíček
Vydal: Torst, Praha, 2016
Texty: Bohdan Holomíček, Viktor Stoilov
Grafická úprava: Robert V. Novák
Pevná vazba, formát 22 x 31 cm
224 stran + 1 brožura + 1 pohlednice, 391 reprodukcí
Jazyk: český

Fotografická publikace Bohdana Holomíčka vyšla v nakladatelství Torst v roce 2016 jako první svazek zamýšleného cyklu, nesoucích společný název Album. Součástí knihy je i příloha přesných popisků událostí a jmen zachycených osob na fotografiích, kteroužto přílohu sestavil Bohdan Holomíček společně se zakladatelem a spolumajitelem nakladatelství Torst Viktorem Stoilovem.
Kniha Album Václav skutečně dostává svému názvu, neboť je připravena jako výpověď a svědectví ukazující osobu Václava Havla nejen jako osobnost politickou a významnou, ale především jako osobnost veskrze lidskou, a to se všemi aspekty, chtělo by se říct, „obyčejného člověka". Zvolenou deníkovou formu evokují i popisky pod většinou fotografií psané tužkou, někdy působící jenom jako poznámka pro rychlou orientaci nad fotografovaným dějem či jeho umístěním, někdy ale výstižně komentující či glosující danou situaci. Fotografie vznikly v letech 1974 – 2011, od roku 2004 fotografuje Bohdan Holomíček digitálně. Přibližuje na nich z převážné většiny soukromý život Václava Havla v kruhu jeho přátel, manželky Olgy, spisovatelů, herců i divadelníků. Dále jsou zařazeny fotografie zobrazující události těsně po Sametové revoluci a Havlovo počínání v nové roli prezidenta. Setkání s českými i světovými politiky, zahraniční cesty, ale také často i v divadle, které bylo Havlovou nedílnou součástí. Z fotografií ze soukromí Václava Havla utkví v paměti především portréty s jeho manželkou Olgou, sedíce u stolu v kuchyni na Hrádečku, jež je takto Bohdan Holomíček fotografoval rok co rok 20 let. Po smrti Olgy je ve stejné situaci zobrazen pouze sám Václav Havel a nakonec opět u stolu v té samé kuchyni, kde sedí s jeho novou manželkou Dagmar. *„Byl to její nápad"*. Toť komentář z pera (lépe řečeno z tužky) Bohdana Holomíčka a cenné fotografie přibližujíc Václava Havla jako blízkého přítele z objektivu téhož autora.

122/ Album Václav /9.3.4/

123/ Album Václav /9.3.4/

Závěr

Zřejmě každý z těch, kdo v komunistickém normalizačním období usilovně přemýšlel nad marností politiky tehdejších dní, vítal Václava Havla jako příslib nového svěžího závanu do zkostnatělé, pro mnohé strachem ovládané a komunismem po 41 let utažené republiky. Tato rozvolněnost se najednou velmi objevuje v přístupu k fotografovanému prezidentovi – uvolněné snímky, fotografie ze soukromých aktivit, mnohdy by se dalo říci až intimní.
Vzhledem k celkem širokého týmu fotografů doprovázejících Václava Havla se u několika fotografů objevují stejné nebo podobné záběry a motivy fotografií. Například Tomki Němec vytvořil dva snímky Václava Havla na atlantickém pobřeží v Portugalsku, které se pro něj poté staly velmi signifikantní, ovšem velmi podobné záběry existují i od Jaroslava Hejzlara, které jsou použité v publikaci „PREZIDENT: Václav Havel, fotografie 1988 – 2011". Nutno dodat, že fotografie Tomkiho Němce jsou v tomto případě právem známější, a to díky kompozičně vydařenějším záběrům.
Fotografie Václava Havla se zcela vymykají fotografiím předchozích prezidentů, striktně formální snímky vznikaly málokdy, přístup jednotlivých fotografů k zobrazování tehdejšího prezidenta je pak pro každého daleko charakterističtější než u fotografů předchozích prezidentů. Neformálnost je zřejmě hlavní charakteristikou a společným jmenovatelem fotografií Václava Havla.

SLIBUJI VĚRNOST REPUBLICE

Autor fotografií: Michaela Škvrňáková
Zdroj: Leica Gallery

10/

Výstava byla připravena k jubileu vzniku republiky a k její realizaci využili kurátoři Dana Kyndrová a Dušan Veselý prostor pražské Leica Gallery. Započala vernisáží 30. srpna 2018 a bylo možné si ji naposledy prohlédnout přesně v den výročí, tedy 28. října 2018.

Přední česká dokumentární fotografka a kurátorka Dana Kyndrová spolu s Dušanem Veselým, českým novinářem, pedagogem a bývalým dlouholetým šéfredaktorem Redakce obrazového zpravodajství ČTK se rozhodli výstavu pojmout (z důvodu malého prostoru) jako výběr někdy i vcelku dosud neznámých fotografií, vystihující ve funkcích všech dosavadních jedenáct prezidentů. Zamířili k tomu do fotoarchivu ČTK, kde byl tento materiál obsažen ve velké míře.

Zprvu obvyklé chronologické seřazení výběru vždy nejvýše pěti reportážních fotografií prezidentů příjemně osvěžily speciální výběry fotografií v rámci specifických témat, podle kterých byly tyto snímky do dané kategorie umístěny. Nutno dodat, že ne vždy k lichotivému obrazu. Téma prezidentů v armádních uniformách, prezidentských polibků, soubor fotografií nazvaný „Kult Gottwalda" či témata jako „Prezidenti a děti", „Prezidenti a ženy" a „Prezidenti a zvířata" byly na výstavě právě tím novým pohledem, který mohl prezidenty nejenom srovnávat, ale i poukázat na styly sebeprezentace, které o sobě někteří z nich pečlivě utvářeli.

Ke každému snímku je přiřazen komentář, bohužel ne vždy se podařilo dohledat autora fotografií ČTK. Kurátoři uvádějí, že důvody k neuvedení autora mohly být jak bezpečnostní, tak autorsko-právní, nezastírají ovšem, že někdy mohlo jít i o pouhou nedbalost.

K výstavě z finančních důvodů nebyl vydán katalog, stejně tak ani nebylo možné pořádat reprízy výstavy, rozpočet vystačil pouze na jednorázové poskytnutí práva fotografie zveřejnit.

Shrnutí

Práce podává ucelený souhrn informací o publikacích vydávaných za účelem představit či připomenout obraz každého z devíti československých prezidentů na vybraných příkladech. Je doplněna také o krátké medailonky jednotlivých prezidentů, které ale nemají za cíl podat vyčerpávající informace o celém jejich životě, ale pouze nastínit možné důvody pro zvolené zpracování či žánr použitých snímků.
Motivy fotografií se s postupem doby velmi různí. Zatímco zobrazování Tomáše Garrigua Masaryka sestává především z portrétních fotografií, u Edvarda Beneše se více objevují reportážní snímky. S výjimkou publikace „Hradní fotoarchiv", která podává svědectví dokumentární cestou také o reáliích tehdejší doby. Při srovnání těchto dvou prezidentů vychází na povrch také fakt, že nejzpracovávanějším motivem se stal pohřeb Tomáše Garrigua Masaryka, kdežto pohřeb Edvarda Beneše už takto hojně zpracován nebyl.
Během nacistické okupace Československa vyšla o Emilu Háchovi pouze jedna fotografická publikace, v níž převládají snímky krajiny a architektury nad portréty prezidenta. Tento jev pak již u publikací ostatních prezidentů k vidění není.
V komunistické éře od roku 1948 do roku 1989 vychází publikace především pro agitační účely, k čemuž jsou často využívány propagandistické motivy fotografií a publikace tak nejsou pouze obrazem daného prezidenta. U prezidentů Gottwalda a Zápotockého je častým jevem používání novinových článků a kopie vysvědčení či stranických legitimací. Také velmi podobné zpracování publikací, jak po grafické, tak po fotografické stránce, je více než čitelné.
Publikace Antonína Novotného, Ludvíka Svobody a Gustáva Husáka sice také nesou prvky zpracování zejména z agitačního důvodu, motivy fotografií ani jejich žánr ale stejný není. Fotografie Antonína Novotného byly vydány pouze v jedné publikaci, podávající obrazovou reportáž o cestě do Sovětského svazu. Tato reportáž by se dala přirovnat k podobné cestě Gustáva Husáka na Kubu, o které byla také vydána samostatná kniha, je ovšem doplněna o geografické snímky Kuby. Nezařaditelnou položkou jsou dvě prezidentská alba Ludvíka Svobody, pracující především s motivem prezidenta – vojáka.
V porevolučním období je o to více cítit snaha vymanit se z běžné praxe oficiálních fotografií a dostávají se tak ke slovu autorské publikace jednotlivých fotografů. Použití velmi uvolněných až intimních snímků prezidenta úzce souvisí s dlouho zadržovanou touhou po svobodě nejen politické, ale i umělecké. Publikace Václava Havla jsou tak rozděleny do dvou samostatných kapitol, které zkoumají v první kapitole knihy s přispěním více autorů a v kapitole druhé autorské publikace.

Seznam zkratek

AV ČR – Akademie věd České republiky

ČSR – Československá republika

ČSSR – Československá socialistická republika

ČTK – Československá tisková kancelář

KSČ – Komunistická strana Československa

MNO – Ministerstvo národní obrany

NATO – Severoatlantická aliance

SSSR – Svaz sovětských socialistických republik

TGM – Tomáš Garrigue Masaryk

USA – Spojené státy americké

ÚV KSČ – Ústřední výbor Komunistické strany Československa

VONS – Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných

Jmenný rejstřík

Alžběta II. 66
Ambrosi, Vilém 42, 102, 106
Anýž, Daniel 166
Auerbach, Erich 66

Baťa, Tomáš 66
Biľak, Vasil 138
Bílek, Jan 66
Beneš, Edvard 42, 46, 50, 53, 54, 55, 57, 58, 61, 62, 65, 66, 69, 73, 83, 90, 102, 111, 177
Beneš, Vojtěch 22
Berman, J. 58
Bezděk, Ctirad 42
Běličová, Milena 22, 34, 35
Branislav, František 118
Brežněv, Leonid Iljič 142
Broklová, Eva 30
Bursík, Karel 76
Bush, George W. 162

Castro, Fidel 138
Císař, Jaroslav 26, 38, 42
Clementis, Vladimír 90, 95, 135
Cubr, František 62
Cudlín, Karel 150

Čapek, Karel 26, 38, 50, 51
Čarek, Jan 76
Čácha, Václav 76
Čepička, Alexej 123

Dalai Lama 150
Dezort, Johan 142
Divina, Karel 26
Dítě, Otto 26, 34, 38
Dolanský, Jaromír 110
Doležal, Michal 154
Dryml, Josef 76
Dubček, Alexander 126, 135
Dubský, Gustav 22
Dvořák, Rudolf Bruner 34, 58

Ehm, Josef 86

Fairaisl, Lukáš 66
Faltys, Antonín 134, 142
Fára, Libor 138
Ferrill, Peter 158
Finda, Jiří 126, 142
Fischer, Otakar 46
Fišárek, Alois 62
Fluger, René 154
Forman, Miloš 150, 158
Formáčková, Marie 162
Franěk, Otakar 90
Fulín, Miloslav 50

Galgonek, Vladislav 154
Gottwald, Klement 55, 81, 83, 85, 86, 87, 89, 90, 94, 95, 99, 102, 106, 110, 111, 115, 123, 175, 177
Göring, Hermann Wilhelm 73
Gregora, Jan 76
Gust, Martin 154

Hajský, Libor 154
Halas, František 94
Haller, Miroslav 76
Hanka, Josef 106
Havel, Václav 15, 145, 146, 147, 149, 150, 153, 154, 157, 158, 161, 165, 166, 169, 170, 171, 177
Hácha, Emil 71, 72, 73, 75, 76, 77, 79, 177
Hácha, Josef 76
Hácha, Theodor Josef 76
Hájek, Karel 38, 46, 58, 76, 86, 90, 102
Heinrich, Hoffmann 76
Hejzlar, Jaroslav 154, 171
Herben, Ivan 62
Herben, Jan 22
Heydrich, Reinhard 73
Hilská, Kateřina 34
Hilsner, Leopold 19
Hitler, Adolf 69, 73, 76, 79
Hladík, Michal 150

Hofman, Vladimír 146, 154
Hochsteiger, Tibor 126
Holomíček, Bohdan 150, 166, 169, 170
Holubovský, František 126
Hora, Josef 46
Horáková, Milada 83
Horázný, Josef 154
Hořejší, Jindřich 46
Houštecký, Miroslav 138
Hrubín, František 46
Hrubý, Adolf 76
Hrubý, Karel Otto 86
Humpálová, Zuzana 142
Husák, Gustáv 90, 123, 130, 133, 134 135, 138, 141, 142, 143, 147, 177
Hynais, Vojtěch 30, 42

Chalupný, Emanuel 76
Chruščov, Nikita Sergejevič 115, 118, 123
Chuchma, Josef 166
Churchill, Winston 62, 66
Chytilková, Ludmila 90

Illek a Paul 26, 38, 86

Jirko, Miloš 46
Jirů, Václav 62
Jírů, Jiří 150, 157, 158
Josek, Petr 154
Juilien, F. 58
Jůn, Libor 34
Jůza, J. 38

Kaplický, Josef 22
Karas, Jiří 142
Kamaryt, Michal 154
Kárný, Miroslav 102, 106
Kerhart, Oldřich 38
Khol, Pavel 142
Klaus, Václav 15, 30, 35, 162
Kliment, Josef 76
Kopecký, Václav 86, 110
Kopta, Josef 62
Korčák, Josef 138
Kožnar, Vlastimil 122, 130
Kučera, Jaroslav 150
Kralovič, Anton 138, 142
Krejčí, Jaroslav 150
Kropp, Vilém 118
Krumphanzl, Michal 154
Kuklík, Jan 66
Kůrka, Karel 76
Kyndrová, Dana 175
Kytka, Josef 76

Labík, Zdeněk 142
Lajčiak, Milan 94
Lammer, Vladimír 142
Langhans, J. F. 30, 76
Lenin, Vladimir Iljič 83, 86, 99, 102, 110
Livora, František 22
Loewenbach, Josef 66
Lukas, Jan 42, 62
Lukeš, Michal 34, 35
Lupták, Oto 94

Mahen, Jiří 46
Mach, Mir. 86
Makovský, Vincenc 42
Maršoun, Erik 66
Masaryk, Jan 69, 83
Masaryk, Tomáš Garrigue 17, 18, 19, 21, 22, 25, 26, 29, 30, 34, 37, 38, 41, 42, 45, 46, 50, 51, 55, 58, 66, 69, 73, 83, 99, 102, 111, 177
Masaryková, Alice 22
Matějka, Jaroslav 142
Matička, Petr 154
Mášová, Petra 154
Menzel, Josef 76
Mevald, Karel 138
Měřička, Jan 150
Minc, Karel 106
Mišauerová, Jana 154
Mlejnková, Alexandra 154
Moucha, Josef 90

Nečásek, František 87
Neubert, V. 42, 58
Neubert, Karel 42
Neudorflová, Marie L. 30
Nezval, Vítězslav 46
Němec, Jan 166
Němec, Tomki 150, 165, 166, 171
Němeček, Jan 66
Nosek, Václav 73, 90
Noseková – Žantovská, Jana 154
Novák, Robert V. 170
Novák, Tomáš 154
Novotný, Antonín 113, 114, 115, 118, 119, 177
Novotný, J. 42
Novotný, Karel 50
Novotný, Miloslav 76
Novozámská, Martina 34

Oberpfalcer, František 76

Pajer, Alan 150
Paton, Derek 150, 166
Paton, Marzia 166
Paul, Prokop 30
Pavlíček, Luboš 154
Peška, Stanislav 154
Petrášek, Radek 154
Pícha, Oldřich 126, 142
Píša, A. M. 76
Plicka, Karel 26, 38, 50
Pohanková, Jana 154
Poličanský, K. 86
Popperová, G. 42
Pospíšil, Jaroslav 142
Pospíšilová, Jana 154
Pozděna, Miloš 130
Procházková, Nora 34

Rathouský, Jiří 142
Richter, Dalibor 142
Ripka, Hubert 58
Roosevelt, F. D. 62, 66
Rossmann, Zdeněk 46
Ryantová, Marie 19
Rýpar, Vladimír 42, 46, 106

Seifert, Jaroslav 26, 38, 46, 50, 62
Sergějev, V. 38, 42
Schmidt, J. 102
Schmidt, Karel 106
Schweiger, Hanuš 30
Sitenský, Ladislav 50
Skrach, V. 22
Slavíček, Jan 42
Slánský, Rudolf 83, 90, 95, 102, 115
Smutný, Jan 62
Souček, Ludvík 94
Soukup, Ivan 90
Stalin, Josif Vissarionovič 62, 86, 87, 102, 110, 123
Stehlík, Ladislav 46, 76
Stoilov, Viktor 170
Svoboda, Ludvík 90, 94, 121, 122, 123, 125, 126, 129, 130, 131, 177
Sychra, Vladimír 62

Šalda, F. X. 58, 62
Šeďa, Gustav 30
Šefr, Igor 154
Šimánek, Dušan 146, 154
Široký, Viliam 110, 115
Šícho, Petr 76
Šícho, Roman 76
Škarvan, František 76
Škácha, Oldřich 150
Škrach, Vasil 26, 38
Šrámek, Fráňa 46
Šrámek, Jano 34
Štefánik, Milan Rastislav 55
Štecha, Pavel 150
Štepková, Mária 94
Štěrba, Martin 154
Štochl, Jaroslav 62
Šulc, V. 34
Šulová, Kateřina 154
Šůna, Jan 76
Švabinský, Max 30

Táborský, Eduard 62
Teslík, Jozef 142
Thomová – Mauerová, Judita 154
Toman, Karel 46
Trnka, Jiří 76
Třešňák, Petr 166
Třeštík, Jan 154, 162
Turek, Tomáš 154

Vaculovič, František 22
Vandrovcová, Miroslava 34
Vaněk, Jindřich 26, 38
Vávra, Josef 118
Veselý, Dušan 146, 154, 175

Vinklátová, Květa 150
Vítek, Roman 142
Vlček, Karel 154
Vogel, F. 42
Vojta, Tomáš 26, 38
Vokálek, V. 42
Volfík, René 154
Vondrášek, L. 126
Vondrouš, Roman 154
Všetečka, Jiří 130

Zachariáš, Jan 166
Zavoral, Libor 154
Zápotocký, Antonín 90, 97, 98, 99,
101, 102, 105, 106, 109,
110, 111, 177
Zápotocký, Ladislav 99
Závada, Vilém 46
Zbyněk, Stanislav 154
Zehl, Igor 154
Zeman, Miloš 15, 162

Žantovský, Michael 146, 154
Železný, Tomáš 154
Žitný, Vladimír 142

Užitá literatura a zdroje

Knižní zdroje

BARTLOVÁ, Alena. *Náš první dělnický prezident 1896 – 1976*. 1. vydání. Praha: Albatros, 1976. 3 s. + 18 listů obr. příl.

BĚLIČOVÁ, Milena et al. *Hradní fotoarchiv / Prague Castle Photographic Archives*: 1918-1933. 1. vydání. Praha: Národní muzeum, 2008. 191 s. ISBN 978-80-7036-266-2

BÍLEK, Jan; KUKLÍK, Jan; MARŠOUN, Erik; NĚMEČEK, Jan. *Druhý exil Edvarda Beneše: fotografie z let 1938-1945*. 1. vydání. Praha: Historický ústav Akademie věd ČR, v.v.i.: Právnická fakulta Univerzity Karlovy: Ústav T.G. Masaryka, o.p.s., 2016. 248 s. ISBN 978-80-7286-293-1

CUDLÍN, Karel et al. *Havel: fotografie / photographs*. 1. vydání. Liberec: Knihy 555, 2002. 176 s. ISBN 80-86660-03-6

ČAPEK, Karel. *Masaryk ve fotografii*. 9. vydání. Praha: Orbis, 1947. 17 s. + 118 s. obr. příl.

FALTYS, Antonín. *Gustáv Husák*. 1. vydání. Praha: Orbis, 1976. 12 s + 32 s. obr. příl.

FRANĚK, Otakar; VERBÍK, Antonín. *Klement Gottwald ve vzpomínkách a dokumentech*. 1. vydání. Brno: Blok, 1971. 124 s. + 90 obr. příl.

HÁJEK, Karel et al. J*ihočech Emil Háchа: obraz domova, rodu a život pana státního presidenta*. 1. vydání. Praha, Budějovice: Č. A. T., 1942. 59 s.

HERBEN, Ivan; JIRŮ, Václav. *Edvard Beneš: fotografie z let 1938-1945*. 1. vydání. Praha: Melantrich, 1946. 20 s.

HOFMAN, Vladimír et al. *PREZIDENT: Václav Havel, fotografie 1988 – 2011*. 1. vydání. Praha: Ottovo nakladatelství, 2013. 191 s. ISBN 978-80-7451-316-9

HOCHSTEIGER, Tibor. *Ludvík Svoboda: President Československé socialistické republiky*. 1. vydání. Praha: Pressfoto, 1968. 4 s. + 11 s. voln. příl.

HOLOMÍČEK, Bohdan. *Album Václav*. 1. vydání. Praha: Torst, 2016. 224 s. + 1 brožura + 1 pohlednice. ISBN 978-80-7215-531-6

HOUŠTECKÝ, Miroslav; KRALOVIČ, Anton. *Na ostrově revoluce a svobody: přátelská mise československé stranické a vládní delegace na Kubě 2. – 7. dubna 1973*. 1. vydání. Praha: Pressfoto, 1973. 148 s.

JÍRŮ, Jiří. *Havel: [fotografie]*. 1. vydání. Praha: Jiří Jírů, 1998. 56 s. ISBN 80-238-4497-0

KAPLICKÝ, Josef. *President Masaryk*. 1. vydání. Praha: Tiskový odbor presidia ministerské rady, 1920. 76 s.

KROPP, Vilém. *Cesta přátelství: Soudruh Antonín Novotný na přátelské návštěvě Sovětského svazu v červenci 1958*. 1. vydání. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1960. 13 s. + 49 s. obr. příl.

KOŽNAR, Vladimír. *President Ludvík Svoboda*. 1. vydání. Praha: Orbis, 1972. 16 s. + 12 s. voln. příl.

NEČÁSEK, František. *Klement Gottwald ve fotografii*. 1. vydání. Praha: Orbis, 1949. 109 s.

NĚMEC, Tomki. *Václav Havel*. 1. vydání. Praha: Tomki Němec, 2016. 285 s. ISBN 978-80-260-9633-7

POLÁK, Stanislav. *TGM obrazem a slovem*. 1. vydání. Praha: Masarykův ústav AV ČR, 2000. 129 s. ISBN 80-902659-6-0

RYANTOVÁ, Marie a kol. *Českoslovenští prezidenti*. 1. vydání. Praha, Litomyšl: Paseka, 2016. 339 s. ISBN 978-80-7432-500-7

RÝPAR, Vladimír. *Antonín Zápotocký ve fotografii*. 1. vydání. Praha: Orbis, 1951. 14 s. + 89 s. obr. příl.

RÝPAR, Vladimír; ROSSMANN, Zdeněk. *Poslední cesta TGM*. 1. vydání. Praha: Orbis, 1947. 73 s.

SITENSKÝ, Ladislav; NOVOTNÝ, Karel. *To kalné ráno / fotografie Ladislava Sitenského doprovázené slovem Karla Čapka a Jaroslava Seiferta*. 1. vydání. Praha: Dita, 1997. 125 s. ISBN 80-85926-17-2

ŠALDA, František Xavier. *Dr. Edvard Beneš ve fotografii: historie velkého života*. 1. vydání. Praha: Orbis, 1936. 16 s. + 98 s. obr. příl.

TŘEŠTÍK, Jan. *Prezidentovi v patách aneb Fotografoval jsem Václava Havla*. 1. vydání. Praha: Hart, 2003. 123 s. ISBN 80-86529-49-5

ZÁPOTOCKÝ, Antonín. *Antonín Zápotocký 1884-1954*. 1. vydání. Praha: Orbis, 1954. 340 s.

Časopisové zdroje

ČAPEK, Karel. *Svět v obrazech: TGM ve fotografii*. 1. vydání. Praha: Novinář, 1990. 96 s. ISBN 80-7077-360-X

KÁRNÝ, Miroslav. *Antonín Zápotocký, ministerský předseda Československé republiky*. 1. vydání. Praha: Svět v obrazech, 1949. 47 s.

MOUCHA, Josef. Clementis' cap. Fotograf. 2006, roč. V., č. 7, s. 90. ISSN 1213-9602

NEUBERT, Karel; RÝPAR, Vladimír; BENEŠ, Edvard. *Pestrý týden: In memoriam TGM*. 1. vydání. Praha: V. Neubert a synové, 1937. 32 s. ISSN 1801-4429

Internetové zdroje

databazeknih.cz/zivotopis/tomas-garrigue-masaryk-5721

hrad.cz/cs/prezident-cr/prezidenti-v-minulosti/tomas-garrigue-masaryk/zivotopis

hrad.cz/cs/prezident-cr/prezidenti-v-minulosti/antonin-zapotocky

hrad.cz/cs/prezident-cr/prezidenti-v-minulosti/ludvik-svoboda

hrad.cz/cs/prezident-cr/prezidenti-v-minulosti/gustav-husak

old.ustrcr.cz/cs/klement-gottwald

old.ustrcr.cz/cs/antonin-novotny

rozhlas.cz/prezident08/9muzu/_zprava/420912

rozhlas.cz/prezident08/9muzu/_zprava/420913

rozhlas.cz/prezident08/9muzu/_zprava/420915

rozhlas.cz/prezident08/9muzu/_zprava/420916

rozhlas.cz/devitky/profily/_zprava/emil-hacha-tragicka-postava-ceskoslovenskych-dejin—582290

vaclavhavel.cz/elearning/cs/data

Televizní zdroje

Rudí prezidenti, Česká televize, režie: Roman Vávra, Zdeněk Všelicha, Petra Všelichová, 2018, Muž z lidu – Antonín Zápotocký, 00:07:03 min.

Rudí prezidenti, Česká televize, režie: Roman Vávra, Zdeněk Všelicha, Petra Všelichová, 2018, Muž z lidu – Antonín Zápotocký, 00:08:10 min.

Rudí prezidenti, Česká televize, režie: Roman Vávra, Zdeněk Všelicha, Petra Všelichová, 2018, Muž z lidu – Antonín Zápotocký, 00:10:45 min.

Rudí prezidenti, Česká televize, režie: Roman Vávra, Zdeněk Všelicha, Petra Všelichová, 2018, Muž z lidu – Antonín Zápotocký, 00:20:18 min.

Rudí prezidenti, Česká televize, režie: Roman Vávra, Zdeněk Všelicha, Petra Všelichová, 2018, Těžkosti Antonína Novotného, 00:05:38 min.

Rudí prezidenti, Česká televize, režie: Roman Vávra, Zdeněk Všelicha, Petra Všelichová, 2018, Těžkosti Antonína Novotného, 00:07:13 min.

Rudí prezidenti, Česká televize, režie: Roman Vávra, Zdeněk Všelicha, Petra Všelichová, 2018, Těžkosti Antonína Novotného, 00:14:32 min.

Rudí prezidenti, Česká televize, režie: Roman Vávra, Zdeněk Všelicha, Petra Všelichová, 2018, Poslušný generál – Ludvík Svoboda, 00:20:24 min.

Rudí prezidenti, Česká televize, režie: Roman Vávra, Zdeněk Všelicha, Petra Všelichová, 2018, Poslušný generál – Ludvík Svoboda, 00:24:35 – 00:24:53 min.

Rudí prezidenti, Česká televize, režie: Roman Vávra, Zdeněk Všelicha, Petra Všelichová, 2018, Poslušný generál – Ludvík Svoboda, 00:45:23 min.

Rudí prezidenti, Česká televize, režie: Roman Vávra, Zdeněk Všelicha, Petra Všelichová, 2018, Poslušný generál – Ludvík Svoboda, 00:45:55 min.

Rudí prezidenti, Česká televize, režie: Roman Vávra, Zdeněk Všelicha, Petra Všelichová, 2018, Kněz komunismu – Gustáv Husák, 00:00:31 min.

Rozhlasové zdroje

soundcloud.com/ceskyrozhlas/sets, Záznamy z archivu, Vánoční projev Antonína Zápotockého (1952).
soundcloud.com/ceskyrozhlas/sets, Záznamy z archivu, Projev presidenta Emila Háchy (16. 3. 1939).

PORTRÉTY ČESKOSLOVENSKÝCH PREZIDENTŮ
V REPREZENTAČNÍCH PUBLIKACÍCH

Kristýna Vacková

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě
Institut tvůrčí fotografie
Opava 2019

Vedoucí práce: doc. Mgr. Josef Moucha
Oponent: MgA. Mgr. Ondřej Durczak
Počet normostran: 54
Počet úhozů: 97 323